cijena 30 d
broj 65
SFERA
BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE
Orson Scott Card:
ZASTOR
i druge najljepše sf pripovijetke
Još 12 veličanstvenih: RICHARD MATHESON

Orson Scott Card: Zastor

Closing the Timelid

Prevela Nevenka Furjan

Gémini sjedne u udobnu fotelju i stavi kutiju na glavu.
U sobi je bilo dosta mračno, nešto svjetla dopiralo je tek u visini ramena.
— U redu, hajdemo — reče Orion.
Gémini se grčevito uhvati za naslon. Začu se pucketanje prekidača (a možda su nekome zubi zacvokotali od straha), a onda na njega pade vremenski zastor, svjetlo se ugasilo i pred očima mu zatitraše zelena, narančasta, pa neka neodređena boja, intenzivnija od grimizne.
Iznenada se našao usred guste visoke trave uz rub neke ceste. Pod blagim naletima vjetra po leđima ga je lupkala ozelenjela grana.
Pošao je u potragu za...
Za cestom, u smjeru koji mu je označio Orion. Sad je još samo morao malo pričekati.
Nepažnjom se poskliznuo kod samog ruba ceste i zaprljao ruke zemljom. Začuđeno je ustanovio da je mokra, meka i ljepljiva. Očekivao je da bude suha. To će me naučiti, rekao je sam sebi, da vjerujem slikama u enciklopediji. Dok je koračao, noge su mu upadale u mekano tlo.
Pogledao je iza sebe. Dvije brazde na padini svjedočilesu da je prošao tuda. Ipak sam ostavio trag u ovome svijetu, pomisli u sebi. To je nevažno, ali ipak sam ostavio trag u vremenu kad ljudi još mogu ostavljati tragove.
A onda se na rubu ceste pojaviše zasljepljujući farovi. Kamion se približavao. Gémini duboko udahnu zrak. Nije osjećao ništa... A ipak, sve su knjige uporno tvrdile da benzinski motori šire neugodan

miris. Možda je vozilo bilo još predaleko da bi to mogao osjetiti. Onda su farovi zbog zavoja promijenili pravac. Za koji trenutak kamion će biti tu, zaokrenut će po toj planinskoj cesti. i bit će prekasno.
Gémini krenu cestom dok su mu leđima prolazili žmarci iščekivanja. Dakako, vremenski zastor se već više puta nad njim zatvarao. I on je, kao i svi ostali, bio svjedokom bitnih događaja: Michelangelova oslikavanja stropa u Siksunskoj kapeli, Haendelova stvaranja »Mesije« (službeno zabranjeno bilo kakvo pjevušenje), a također je prisustvovao zbog svoje velike ljubavi prema povijesti, i ubojstvu Johna F. Kennedyja, političara; sastanku Laurenta de Medicisa i napuljskoga kralja; spaljivanju Ivane Orleanske... stravično.
Ali ovaj put radilo se o proživljavanju iskustva u prošlosti. Iskustva koje bi mu u sadašnjosti bilo potpuno nemoguće.
Smrti.
Kamion je ušao u zavoj. Farovi su osvijetlili ogradu, promijenili smjer, zaslijepivši svojim jarkim svjetlom na tren Géminija, koji je skočio na njih (užas na vozačevu licu, svjetlo farova, žestoki udarac metala) i onda...
Patnja. Ogromna patnja koja ga razdire i zbog koje je prvi put postao svjestan svake čestice svoga tijela dok je, sav satrt, vrištao od boli. Kosti su se lomile kao suho drvo pod udarcima sjekire. Meso i salo prskalo je na sve strane. Pokrov motora kamiona bio je sav krvav. Oči mu se zacakliše dok su lubanja i mozak pucali. Ne, ne, ne, ne ne! — vikao je Gémini posljednjim dijelovima mozga. Ne, ne, ne, ne, ne! Dosta!
Zelena, narančasta i zagasito grimizna boja osvijetliše granice njegova vida. Grč u želucu, podrhtavanje duha, i povratio se, istrgnuo smrti uz pomoć neumoljivih matematičkih zakona vremenskog zastora. Cijelo i neozlijeđeno, tijelo se sastavilo i postalo svjesno svakog svog djelića, da, isto tako jasno kao i pri sudaru s kamionom, ali ovaj put bio je to ugodan osjećaj (bez boli). Osjećaj je bio toliko ugodan da on čak nije bio svjestan da su toj simfoniji sreće njegovi reproduktivni organi pridonijeli orgazmom. Vremenski zastor se podigao. Skinuše mu kutiju s glave. Gémini se i ne pomače, zadihan, oznojen, smijući se i plačući istovremeno, obuzet ludom željom da zapjeva.

— Kako je bilo? — pitali su ga ostali nestrpljivo se tiskajući oko njega. — Kako je bilo? Što si osjetio? Na što je to nalik?
— To nije nalik ni na što. To je kao... — Nedostajale su mu riječi. — To je poput onoga što je bog obećao pravednima a vrag grešnima, pomiješano u jedinstven osjećaj. — Pokušao je opisati prekrasnu (riječ je bila za to preslaba) bol, radost koja je nadmašila sve radosti...
— Da li je bolje od magičnog praha? — upitao je jedan gost, stidljiv mladić, i Gémini je shvatio da je te večeri bio toliko povučen jer je, vjerojatno, uzeo drogu.
— Poslije ovoga — reče Gémini — uzimati magičan prah bilo bi isto tako banalno kao ići u toalet.
Svi se nasmiješe, počeše brbljati i predlagati tko da bude slijedeći (»Orion zna oživjeti večer!«), dok je Gémini ustao iz fotelje vremenskog zastora i pridružio se Orionu, koji je bio nekoliko metara dalje, uz komandnu ploču.
— Da li ti je prijala šetnja? — upita Orion prijatelja, ljupko mu se smiješeći.
Gémini odmahnu glavom.
— Nikad više — odgovori mu. Orion se za trenutak zbuni i zabrinu.
— Zar ti je bilo toliko neugodno?
— Ne neugodno, već moćno. Nikad to neću zaboraviti. Nikad se još nisam osjećao tako... živim, Orione. Tko bi to povjerovao? Da je smrt tako...
— ... Svijetla — završi Orion pronalazeći pravu riječ. — Drugi put je bolje. Imaš više vremena da se naslađuješ smrću.
Gémini odmahnu glavom.
— Jednom mi je bilo dovoljno. Život mi više nikad neće izgledati bezbojan. Nasmiješio se. — Onda, tko je sad na redu?
Harmony se već smjestila u fotelju. Skinula se, na veliko zadovoljstvo gostiju, govoreći:
— Želim da ne bude ničega između mene i blistava metala. — Morala je pričekati da Orion osposobi aparaturu. Dok je bio time zabavljen, Géminiju pade na um jedno pitanje:
— Koliko puta si ovo radio, Orione?
— Često — odgovori mu prijatelj, ne skidajući pogled sa slike vremenskog isječka na holografu.

Gémini se u sebi pitao, nije li smrt isto tako štetna navika kao i magični prah, koketiranje ili posao.

* * *

Rod Binglev uspio je zaustaviti kamion, obuzdajući zaprepaštenje i užas. Oči su još bile na vjetrobranu. Jedino su one izgledale stvarne. Ostatak je bio ispružen na cesti, pretvoren u kašu.

Rod brzo otvori vrata i potrči pred kamion, u nadi da će... što? Čovjek je zacijelo bio mrtav. Ali, možda ga se može identificirati. Možda je neki luđak, koji je pobjegao iz bolnice u toj čudnoj bijeloj odjeći, i lutao planinskim cestama? Ali u okolici nije bilo nijedne ludnice.

A nije bilo ni leša ispred kamiona.

Rukom je prešao po sjajnom metalu, po čistom vjetrobranu. Jedino na rešetki hladnjaka bilo je tragova udaraca.

Ili je željezni lim već i prije bio ulubljen? Rod se nije mogao sjetiti. Obišao je oko kamiona. Nije bilo nikakva traga. Zar je izmislio taj događaj?

Bit će da je tako. Ali sve se činilo potpuno stvarno. Nije ništa pio, niti je uzeo neko sredstvo za smirenje. Odmahnuo je glavom. Naježio se, osjećajući se kao da ga netko promatra. Pogledao je iza sebe, ali nije vidio ništa, samo stabla čije grane su se lagano savijale pod naletima vjetra. Nije bilo čak nijedne životinje. Mušice su već sletjele na farove, ali nije bilo ničeg drugog.

Posramljen zbog bezrazložna straha, vratio se u kabinu i zaključao vrata. Upalio je motor i prisilio se da pogleda kroz vjetrobran. Bojao se da tamo ne ugleda oči.

Vjetrobran je bio bez ijedne mrlje.

Požurio je, kao da se mora pridržavati nekoga određenog voznog reda. Zavoji su se redali u beskonačnost. Vozio je sve brže, odlučan da što prije stigne u civilizaciju, prije no što ponovo počne halucinirati.

Ulazeći u zavoj, dok su farovi prelijetali po stablima na suprotnoj strani ceste, kao da je opazio nekakav bijeli odbljesak, nasred kolnika...

Svjetlo ju je obasjalo ispred samog kamiona: bila je to lijepa djevojka, naga, razbludna i oduševljena. Ludo zanesena stajala je u laganom raskoraku, ispružerrih ruku. Zgrčila se cijelim tijelom i

odskočila naprijed kad ju je udario kamion, iako je Rod grčevito stisnuo kočnicu i skrenuo u stranu. Zahvatio ju je lijevom stranom kamiona, a ruka joj je udarila po vratima kabine grebući po staklu. I nju je zgazio.
Rod zastenje i ponovo zaustavi kamion. Ruka je mlohavo pala i oslobodila vrata. Sišao je i dotakao djevojku.
Tijelo joj je bilo toplo. Ruka je bila stvarna. Dotakao joj je bok. Meso je bilo nježno i meko, ali je ustanovio da joj je zdrobljena karlica. Onda tijelo skliznu s pokrova automobila na asfalt pokriven šljunkom.
I nestade.
Osim prsnuća na vjetrobranskom staklu, malog ali novog, (nesumnjivo novog!) nije bilo ni najmanjeg traga. Rod zaurla. Njegov krik odjeknuo je dolinom, a odgovorila mu je sova.
Naposljetku Rod uđe u kamion i polako krenu, pitajući se što mu se to događa.
* * *
Harmony pade s fotelje, zadihana, dok su joj tijelo potresali snažni drhtaji.
— Da li je isto tako dobro kao i vođenje ljubavi? — upita je neki muškarac. Vjerojatno je pokušao spavati s njom, ali mu to nije uspjelo.
— Isto je — odgovori mu — ali svakako bolje nego s tobom.
Svi se grohotom nasmijaše. Kakva prekrasna večer! Tko bi je bolje organizirao? Drugi gosti bili su očajni, što ih ipak nije sprečavalo da vrlo očito pokažu da žarko žele vidjeti kako vremenski zastor pada na njih.
Ali, tog časa otvoriše se vrata, uz zujanje koje je značilo da se policija oglušila o upozorenje da je pristup zabranjen.
— Uhvaćeni smo! — netko je veselo uzviknuo. Svi se nasmijaše i zapljeskaše.
Inspektorica je bila mlada i činilo se da nije navikla silom ulaziti u nečiji zaklon. Nesigurno se uputila prema sredini sobe u kojoj je vladalo dobro raspoloženje.
— Orion Overweed? — upitala je ogledajući se.
— Ja sam — odgovori Orion stojeći kraj komandne ploče uz Géminija, koji je očito bio umoran.

— Inspektorica Mercy Manwool, Vremenska brigada iz Los Angelesa.
— Nemate pravo ovdje intervenirati — reče joj Orion.
— U dogovoru smo s kanadskim Udruženjem za kronološku regulaciju, i imamo razloga da vjerujemo kako mijenjate vremenske kanale osmog desetljeća dvadesetog stoljeća. Kratko se nasmiješila.
— Bili smo svjedoci dvaju ubojstava i pošto smo pažljivo provjerili kako ste upotrijebili svoj vlastiti zastor, otkrili smo i druge načine njegove upotrebe. Čini se da ste pronašli nov način razonode, Overweede.
Orion slegnu ramenima.
— To je samo prolazni hir. Ali ja ne mijenjam vremenske kanale.
Približila se komandnoj ploči i ispružila ruku prema prekidaču. Orion je istog časa zgrabi za zaglavak. Snaga mišića koji su mu iskočili na podlaktici zapanjila je Géminija. Da li se zabavljao i baveći se sportom (Orionu je i sličilo da se vlada kao građanin niže klase).
— A vaše ovlaštenje? — upita je Orion. Oslobodila se stiska i odgovorila mu:
— Imam službenu tužbu ekipe za nadgledavanje iz Vremenske brigade. To je dovoljno. Vaši postupci će biti okončani.
— Po zakonu — nastavi Orion — morate opravdati svoje postupke. Ništa od svega što smo učinili neće promijeniti povijest.
— Kamion nije vozio robot — reče inspektorica piskutavim glasom.
— U njemu je čovjek i vi mijenjate tok života.
Orion se samo nasmiješi.
— Vaši promatrači loše su obavili svoj posao. To nije slučaj sa mnom. Pogledajte!
Pokrenuo je dugmad i pojavila se ubrzana snimka s mutnim obrisom kamiona koji je punom brzinom jurio planinskom cestom. Zavoji su se redali jedan za drugim, i, prikazujući stalno kamion u centru holograma, okolni krajolik promicao je u nepravilnim naletima, njišući se s lijeva na desno, gore-dolje, kad bi se kamion nagnuo da presiječe zavoj ili kad bi prelazio preko rupe na cesti.
A onda, na kraju doline, kamion je ušao u vrlo dugi blagi zavoj koji je vodio prema rijeci, preko koje je prelazio uski most.
Ali mosta više nije bilo tu.
I kamion poče klizati. Nije se mogao zaustaviti pa je preletio preko

ruba prekinute ceste, na trenutak se zaustavio nad ponorom, zanjihao i pao, udarajući pri tom o stijene bezdana. Zaglavio se između dvije stijene, nagnut, stotinjak metara iznad rijeke. Kabina mu je bila potpuno zdrobljena.
— Mrtav je — konstantirao je Orion. — To znači da je sve što smo s njim učinili prije njegove smrti, a i prije no što je mogao stupiti u dodir s nekim drugim ljudskim bićem, legalno i u skladu s propisima.
Inspektorica je pocrvenjela od srdžbe.
— Upućena sam u igre u kojima se zabavljate avionima i brodovima u opasnosti. Nazvala bih to okrutnošću, Overweede.
— Okrutnost prema smrti, po definiciji, nije okrutnost. Ja ne mijenjam povijest, ne činim zlo nijednom živom biću. Rodney Bingley mrtav je već četiri stoljeća. Dugujete mi ispriku
Inspektorica Mercy Manwool odmahnu glavom.
— Mislim da ste isto toliko užasni kao i Rimljani, koji su za cirkuskih igara lavovima bacali ljude kao hranu...
— Znam što su radili Rimljani — hladno joj odgovori Orion. — Znam i prema kome su se tako vladali. U ovom slučaju riječ je o mojim prijateljima. I zahvaljujući kapacitetu sigurnosnog mehanizma da regenerira i ponovno sastavlja u cjelinu, a koji je dio vremenskog zastora, vraćam ih natrag neozlijeđene. Ponavljam, dugujete mi ispriku.
Ustala je i rekla:
— Vremenska brigada Los Angelesa službeno se ispričava zbog neosnovanih optužbi koje je iznijela u vezi s postupcima Oriona Overweeda.
Orion se nasmiješi ironično.
— Nije baš bilo iskreno, ali prihvaćam ispriku. A sad, kad ste već tu, mogu li vam ponuditi piće?
— Bez alkohola — odmah je odgovorila i okrenula se prema Géminiju, koji ju je uporno promatrao tužnim pogledom. Orion je otišao po čašu i krenuo u potragu za nekim bezalkoholnim pićem koje baš nije bilo lako pronaći. Mercy Mamvool nije skidala pogled s Géminija.
— Bili ste izvanredni — reče joj Gémini.
— A vi, Gémini — odgovori mu ona tihim glasom, gotovo šapatom — vi ste putovali prvi.

Gémini slegnu ramenima.
— Nikad nisam tvrdio da nisam sudjelovao. Okrenula mu je leđa.
Orion se vratio sa čašom u ruci.
Smiješio se.
— Kokakola — reče. — Morat ću je naručiti iz Brazila. Znate li da je tamo još piju? To je izvorni sastav.
Uzela je čašu i otpila gutljaj.
— Slijedeći! — viknuo je. Jedan čovjek sjeo je u fotelju smijući se, dok su mu drugi stavljali kutiju na glavu.
* * *
Rod više nije mogao računati. U početku je pokušavao prebrojiti zavoje, pa bijele linije na cesti, sve dok nisu nestale pod novim slojem asfalta. A onda je brojio zvijezde. Ali u glavi mu je bio samo jedan broj: devet.
9
DEVET
Oh! — šaptao je u sebi — što mi je, što se to događa sa mnom? Neka se promijeni ova noć, neka se probudim, štogod bilo to što mi se događa, neka to prestane!
Kraj ceste stajao je neki čovjek i urinirao. Rod uspori što je više mogao. Usporio je toliko da se gotovo zaustavio. Prolazio je kraj čovjeka tako polagano, da bi se i pri najmanjem pritisku na pedalu kočnice mogao zaustaviti. Ali kad je završio, čovjek je spustio svoju haljinu i veselo pozdravio Roda. Rod uzdahnu s olakšanjem i ubrza. Njegova haljina. Muškarac je nosio haljinu. Muškarci ne nose haljine, osim usred te krvave noći. Istog trenutka u bočnom retrovizoru opazi kako se muškarac munjevito baca pod stražnje kotače. Rod grčevito stisnu kočnicu, a glava mu klonu na upravljač. Zajecao je tako žestoko da se kabina potresala i cijeli kamion se njihao na jakim oprugama.
Pri svakoj smrti Rod je ponovo vidio lice svoje žene poslije prometne nesreće (nisam ja kriv!), u kojoj je ona na mjestu poginula, a on se iz olupine automobila izvukao bez ijedne ogrebotine.
»Nemam prava da živim, govorio je tada, i još je tako mislio. Tome ne mogu izbjeći, ubojica sam, sa svojim kotačima, motorom i volanom«.
A Onda je podigao glavu.

Orion se smijao na sav glas kad im je Hector ispričao kako je uspio navesti vozača da ubrza.
— Jednostavno je mislio da sam tamo da bih zalijevao travu — ponovio je, a Oriona je spopao novi napad smijeha.
— A onda si se bacio pod kotače! Oh! Kako bih volio to vidjeti! — vikao je. Drugi gosti također su se smijali, svi osim Géminija i inspektorice Manwool.
— Pa sigurno to možete vidjeti — rekla je tihim glasom. Riječi su se jasno čule, usprkos buci, i Orion mahnu glavom.
— Samo na holou. I to ne jako dobro. Slika je dosta loša.
— Poslužiti će svrsi — odgovori mu inspektorica. Gémini, koji je stajao iza Oriona, prišapnu mu:
— Zašto ne, Orry?
Spominjanje tog starog deminutiva zapanjilo je Oriona, ali. začudo, godilo mu je. Zar je to trebalo značiti da su te uspomene bile Géminiju drage kao i njemu samom? Orion se polako okrenu i pogledom potraži Géminijeve velike, tužne oči.
— Da li bi volio vidjeti tu scenu na holou? — upita ga.
— Gémini se samo nasmiješi, ili bolje rečeno rastegnu usta u polusmiješak, koji je Oriona odveo mnogo godina unatrag (samo četrdeset godina, ali četrdeset godina me vraća u djetinjstvo, kad sam bio tridesetogodišnjak, a Géminiju je bilo — koliko ono — petnaest godina). Orion mu uzvrati smiješak. a onda mu prsti prijeđoše preko komandne dugmadi.
Mnogobrojni gosti okupili su se oko njih, a neki su se, siti vremenskog zastora usprkos ekstravaganciji uzbuđenja koje im je pribavljao, odavali dekadentnim, predivnim i zabavnim aktivnostima po mračnim uglovima prostorije.
Holo se osvijetli. Kamion je polagano klizio cestom. Slika je titrala.
— Zašto je slika tako nepostojana? — upita netko.
— Kronoma ima manje od fotona — mehanički odgovori Orion — a moraju ispuniti mnogo veću zapreminu.
A onda se mogao razaznati čovjek koji je stajao uz rub ceste. Svi se nasmijaše shvativši da je riječ o Hectoru, koji je s entuzijazmom zalijevao travu. Začu se novi nalet smijeha kad je spustio haljinu i pozdravio. Kamion je ubrzao, a onda se nejasno vidjelo kako se ta prilika baca pod stražnje kotače. Tijelo se zgrčilo pod dvostrukim

gumama i ostalo nepocretno ležati na cesti, mlitavo i iskrivljeno, dok se kamion zaustavljao nekoliko metara dalje. Poslije nekoliko trenutaka tijela je nestalo.
— Kakva vještina, Hectore! — ponovno je uzviknuo Oirion, — Još je bolje od onoga što si nam ispripovijedao.
Ostali svi svoj pristanak izražavali pljeskajući, i Orion ispruži ruku u namjeri da isključi holo. Ali inspektorica Manwool ga u tome spriječi.
— Ne isključujte, Overweede — reče. — Zaustavite sliku i povećajte vidno polje.
Orion se na časak zagleda u nju, a onda slegnu ramenima i posluša je. Povećao je vidno polje, sve dok kamion nije postao posve malen. Tada se naglo ukočio, kao i drugi gosti koji su bili dovoljno blizu, i dovoljno pažljivi da bi shvatili. Desetak metara ispred kamiona nalazila se usjeklina, i nad njom porušeni most.
— Mogao ga je vidjeti — prošaputa netko.
Inspektorica Manwool svezala je konopac oko Orionova zapešća, zategla ga i pričvrstila drugi kraj za svoj naredbeni pojas.
— Orione Overweed, uhapšeni ste. Čovjek je mogao vidjeti provaliju i neće umrijeti. Naveden je da se na vrijeme zaustavi, i da zaključi da je išao u susret sigurnoj smrti. Dakle, živjet će i neće zaboraviti što je vidio te noći. Prema tome, vi ste promijenili budućnost, sadašnjost i prošlost od toga dana pa sve do danas.
Prvi put u životu Orion je shvatio da ima razloga za strah.
— Ali to je vrlo težak prijestup — odvrati joj bezbojnim glasom
— Po mom mišljenju zaslužuje da bude okajan mučenjem — reče inspektorica Manwool gorljivo — torturom sličnoj onoj koju ste vi odredili tom jadnom vozaču!
Zatim ga je izvela iz sobe.
Rod Bingley podigao je glavu i odsutno pogledao cestu. Svjetla kamiona osvjetljivala su je prilično daleko. Nakon pet sekundi, ili pola sata, ili poslije nekoga drugog vremenskog razmaka, koji je istovremeno bio i kratak i beskrajno dug, još nije mogao shvatiti što sve to znači.
Izašao je iz kabine, prišao rubu usjeka i pogledao u ponor. Poslije nekoliko minuta osjetio je olakšanje.
Otišao je ponovo do kamiona i izbrojao mjesta na kojima je lim bio

uleknut, udubine na rešetki hladnjaka i karoseriji. Prednje staklo naprslo je na tri mjesta.
Krenuo je prema mjestu gdje je onaj muškarac urinirao. Nije bilo sumnje — iako nije bilo mokro, tlo je bilo natopljeno na mjestu gdje je tekla topla tekućina, a i prašina se pretvorila u blato.
Tragovi guma bili su vidljivi i na svježem asfaltu, koji je vjerojatno bio postavljen toga jutra (ali zašto onda nije bilo označeno da je most porušen? Možda je vjetar u toku noći prevrnuo prometne znakove?). Stražnji kotači nisu ostavili otiske jedino na površini veličine ljudskog tijela.
Rodney se ponovo sjetio tih zdrobljenih mrtvih lica, njihovih očiju — jasnih i blijedih, usred krvi i slomljenih kostiju. Sve ga je podsjećalo na Rachel, Rachel koja je željela da on... Da on, što? Zar više nije bio sposoban ni da oživi stare snove?
Vratio se u kabinu i grčevito stegnuo volan. Vrtjelo mu se i boljela ga je glava, ali je osjećao da je posve blizu jednoga divnog zaključka, jednostavnog rješenja svih njegovih problema. Postojali su dokazi, iako su tijela nestala, dokazi koji su iznosili na vidjelo da je on doista pregazio te ljude. Razum ga nije varao.
Prema tome, radilo se o (tražio je u sebi riječ, sam se sebi i nasmijao) anđelima, u to nije ni sumnjao, o anđelima smrti, koji su bili zaduženi da mu pokažu smrt koju je uzrokovao svojoj ženi, usuđujući se poslije nesreće ostati neozlijeđen.
Došao je čas da plati taj dug.
Pokrenuo je motor i uputio se polako, ali odlučno prema ponoru. Prednje gume našle su se nad ponorom za trenutak koji mu se učinio dugim poput vječnosti, pa se pobojao da je kamion možda pretežak da bi ga mogli pokrenuti stražnji pogonski kotači.
— Još jedan napor! — prošaptao je.
A onda kamion poče kliziti, zaustavi se načas, i poče padati. Rod je leđima udario u stražnji dio kabine, ruke su ga udarile po licu.
— Ne, ne, ne, ne, ne! — zaurlao je u beskonačnoj negaciji smrti koja, poslije svega, nije više koristila, budući da se predao u blage i neumoljive ruke ponora. Zatvorile su se nad njim i zaborile ga, stisnule mu tijelo, zaklopile oči, a glavu mu ukliještile između rezervoara za benzin i granitne stijene.
* * *

— Stanite! — poviče Gémini.
— Zašto bih to učinila? — upita ga inspektorica Manwoll, zaustavivši se na vratima. Orion ju je poslušno slijedio na drugom kraju užeta. I on se zaustavio, podarujući joj pogled pun poštovanja.
— Pružite mu priliku — zamoli je Gémini.
— Ne zaslužuje ju — odgovori ona. — A ni vi, isto tako.
— Pružite mu priliku, kažem vam. Pričekajte bar dok skupite dokaze.
— Što biste još željeli, Gémini? Izjavu koju bi potpisao Rodney Bingley, i u kojoj bi potvrdio da je Orion Overweed Hitlerov učenik? — upita ga podrugljivo.
Gémini ispruži ruke.
— Mi nismo vidjeli što je Rodney stvarno poslije učinio, zar ne? Možda ga je dva sata poslije udario grom, prije no štoje mogao s nekim razgovarati... Po mom mišljenju, morali biste dokazati da je učinjena šteta. A ja u sadašnjosti ne vidim ni najmanju promjenu...
— Vrlo dobro znate da promjene nisu vidljive. Mi o njima ništa ne znamo, jer se možemo sjećati samo onoga što se stvarno i dogodilo!
— Pogledajte bar — odvrati Geemini — što se dogodilo i kome se Rodney povjerio.
Odvela je Oriona do komandnog stola, gdje je po njezinim uputama uključio holo.
Svi su promatrali Rodneya kako še približava rubu ponora, kako se vraća u kamion i strmoglavljuje u prazninu, te umire na stijenama.
Kad su to vidjeli, Hector je bučno ispoljio svoju radost.
— Ipak je mrtav, poslije svega! Orion nije ništa promijenio!
Inspektorica Manwool ga pogleda gadljivo.
— Od vas mi se povraća — jedva je izustila.
— Čovjek je mrtav! — klicao je Hector. — U tom slučaju, odvežite to glupo uže ili ću vas napasti zbog zloupotrebe
— Idite do vraga! — uzviknula je, a nekoliko žena na to je hinilo zapanjenost. Manwoolova odveže konopac i oslobodi Orionovo zapešće. On se istog časa okrenuo prema njoj i izderao se:
— Odlazite! Napolje!
Otpratio ju je do vrata. I Gémini se među ostalima pitao da li će je i udariti. No Orion se svladao i pustio je da ode neozlijeđena.
Vratio se u sobu posrćući, trljajući ruke kao da ih sapuna, kao da s

njih pokušava skinuti prljavštinu.
— Trebalo bi zabraniti to smeće. Baš sam volio tu prokletu gaduru, tu smrdljivu policajku! — I strese se tako jakoda se više gostiju nasmijalo, prekidajući tišinu.
Orion se prisili na osmijeh, a gosti se vratiše svojim zabavama. Ostavili su ga nasamo s Géminijem kraj komandne ploče vremenskog zastora, želeći time dokazati kako i raskalašeni i blazirani mogu ponekad biti taktični.
Gémini ispruži ruku i odmaknu pramen kose s Orionovih očiju.
— Jednog dana moraš kupiti češalj — reče mu. Orion se nasmiješi i pogladi mu ruku.
— Oprosti, Orry, ali više to ne želim — reče Gémini i polako izmaknu ruku.
Orion se pretvarao da mu je svejedno.
— Znam — odgovori. — Cak ni zbog sjećanja na dobra stara vremena. — Nasmiješi se jedva primjetno.
— Kad samo pomislim na toga gada koji me je prisilio da volim tu staru ženetinu. Tako ne bi smjeli kažnjavati ni prijestupnike.
Igrao se s dugmadi holoa koji nije bio isključen. Slika se povećavala, kabina kamiona bivala je sve veća i veća. Kronomi su bili previše raspršeni, pa je slika postala mutna i izgubila je oštrinu. Orion zaustavi sliku.
Sagnuvši se i gledajući prema prozoru kabine Orion i Gémini mogli su vidjeti na kojem je točno mjestu izbočina ustijeni zdrobila glavu Rodneva Bingleya o benzinski rezervoar. Detalji se, naravno, nisu mogli raspoznati.
— Pitam se — napokon je progovorio Orion — da li je to u biti drugačije.
— Što: da li je drugačije? — upita Gémini.
— Smrt. Da li je drugačija ako se odmah poslije čovjek ne probudi?
— To je jedino iskustvo koje još nisi pokušao proživjeti, je li?
— Kako sam mogao? — upita poluozbiljno Orion (da li je to bilo samo poluozbiljno?) — Obnovili bi me bar kloniranjem.
— To je vrlo lako — reče Gémini. — Dovoljno je imati prijatelja koji bi zaustavio stroj dok si s druge strane. Ne bi ostalo tragova. Morao bi se samo pobrinuti o svom samoubojstvu.
— Samoubojstvu — ponovi Orion. — Bio sam siguran da ćeš ti znati

stručni termin.
Te noći, dok su gosti spavali pijanim snom, Orion je sjeo u fotelju i stavio kutiju na glavu. Kad ga je Gémini poljubio u obraz, držeći jednu ruku na komandnoj ploči, Orion reče:
— Spreman sam. Hajdemo!
Nekoliko minuta kasnije Gémini je ostao sam u sobi, s praznom foteljom i isključenim strojem. Vrata su zazujala i ušla je Mercy Manwool. Krenula je ravno prema Géminiju i zagrlila ga. Strastveno ga je poljubila.
— Je li svršeno? — upita ga. Gémini potvrdi.
— Taj pokvarenjak ne zaslužuje da živi — rekla je oštrim tonom.
Gémini odmahnu glavom.
— Nisi postigla pravdu koju si željela, draga moja Mercy.
— Zar nije mrtav?
— Naravno da je. Ali to je i želio, razumiješ li? Predočio sam mu svoj plan, i on sam me je zamolio da ga ostvarim.
Mjerila ga je ljutito.
— To tebi i sliči, kazati mi tako nešto samo da bi mi pokvario zadovoljstvo.
Gémini samo slegnu ramenima.
Okrenula mu je leđa i približila se vremenskom zastoru. Vrhovima prstiju pogladila je kutiju, a onda je posegla za laserom koji je imala o pojasu i rastalila zrakama stroj. Ostala je samo gomila užarene plastike na metalnom postolju. I metalni dijelovi stroja bili su blago deformirani.
— U svakom slučaju, pokopajmo prošlost — reče inspektorica. — Zašto ne može ostati tamo gdje jest?

Ray Bradbury: Marionete, Inc.

Marionettes, Inc

Preveo Zoran Milović

Polako su šetali ulicom oko deset sati navečer i mirno razgovarali. Obojici je bilo oko trideset i pet godina, obojica su bili izuzetno trijezni ljudi.
— Ali zašto tako rano? — upita Smith.
— Zašto — odgovori Braling.
— Ovo ti je prva večer nakon toliko godina da si izišao, a vraćaš se kući već u deset sati.
— Živci, pretpostavljam.
— Zanima me kako si to uopće uspio. Već te deset godina pokušavam izvući da popijemo jedno piće na miru. I sada, kada je ta večer napokon došla, želiš da se vratiš rano.
— Ne bih želio izazivati sreću — odvrati Braling.
— Sto si učinio, sasuo si prašak za spavanje u ženinu kavu?
— Ne, tako nešto ne bi bilo moralno. Uostalom, uskoro ćeš vidjeti.
Zaokrenuše za ugao.
— Iskreno govoreći, Braling, mrzim što ti to moram reći, ali, stvarno si s njom bio strpljiv. Možda mi to nećeš priznati, ali brak je za tebe strašna stvar, zar ne?
— Ne bih to rekao.
— Saznalo se ovdje-ondje, kako te prisilila da se njome oženiš. Još u ono davno doba, 1979, kad ste išli za Rio...
— Dragi Rio. I pored svih svojih planova nikada ga doista nisam vidio.
— I kako je poderala haljinu i sva se raščupala i prijetila da će pozvati policiju ako se njome ne oženiš.

— Ona je oduvijek bila nervozna, Smithe, shvati to.
— Bilo je to više nego nepošteno. Ti je uopće nisi volio. To si joj i rekao, zar ne?
— Pa, sjećam se da sam o tome imao prilično čvrst stav.
— Ali ipak si se njome oženio, bilo kako bilo.
— Morao sam misliti na posao, a onda; bili su tu i otac i majka. Takvo bi ih nešto zacijelo ubilo.
— Da, a prošlo je već deset godina.
— Prošlo — odvrati Braling mirnim glasom gledajući prijatelja sivim očima. — Ali, mislim da bi se stvar sada možda mogla izvesti. Mislim da je došlo ono što sam čekao takodugo. Pogledaj!
Izvuče jednu dugačku plavu kartu.
— Hej, pa to je karta za Rio, za raketu u četvrtak.
— Da, napokon će mi poći za rukom da to ostvarim.
— To je divno! Stvarno si to zaslužio! Ali neće li se ona buniti? Neće li biti problema?
— Ona neće ni znati da sam otišao. Vratit ću se za mjesec dana, a to nitko živ neće znati, osim tebe, naravno — nervozno se nasmija Braling.
— Kada bih i ja mogao poći s tobom — uzdahnu Smith.
— Jadni Smithe, ni u tvome braku baš ne cvjetaju ruže, je li?
— Pa, ne sasvim, kad si oženjen ženom koja pretjeruje u svojim izljevima ljubavi. Hoću reći, napokon, kada si u braku već deset godina, tada ne očekuješ da ti žena sjedi u krilu po dva sata svake večeri, da ti dvanaest puta na dan telefonira u ured i stalno tepa kao malom djetetu. A uz to, imam dojam da je posljednjih mjeseci stvar postala još gora. Ponekad se pitam nije li ona bar malo, onako, prostodušna i naivna?
— Ah, Smithe, oduvijek si bio konzervativan. E, pa, stigli smo do moje kuće. Da li bi htio saznati moju tajnu? Kako sam uspio srediti ovo večeras?
— Hoćeš li mi stvarno reći?
— Pogledaj tamo gore! — reče Braling.
Obojica pogledaše gore kroz noćnu tamu.
Na prozoru na drugom katu uspravljala se neka sjenka. Čovjek od oko trideset pet godina, s pramenovima sijede kose oko sljepočica, tužnih sivih očiju, s malim tankim brčićima, gledao je njih dvojicu.

— Hej, pa to si ti! — poviče Smith.
— Psssst, ne tako glasno! — mahnu Braling prema gore. Čovjek na prozoru napravi značajan gest i nesta s vida.
— Mora da sam poludio — reče Smith.
— Pričekaj još trenutak. Čekali su.
Vrata što vode iz stana na ulicu otvoriše se i na njima se pojavi visok, mršav čovjek s brkovima i očima punim ojađenosti.
— Zdravo, Braling — reče čovjek.
— Zdravo, Braling — odvrati Braling.
Bili su potpuno isti.
Smith se zagleda, prvo u jednog, a onda u drugog i upita:
— Je li ti to brat blizanac? Nisam uopće znao...
— Nije — odgovori Braling tihim glasom. — Sagni se ovamo. Stavi uho na grudi Bralinga dva.
Smith je jedan trenutak oklijevao, a zatim prisloni glavu na rebra koja se i ne pomaknuše.
Tik-tik-tik-tik-tik-tik-tik-tik.
— Oh, ne. To ne može biti!
— Može.
— Čekaj da poslušam još jednom.
Tik-tik-tik-tik-tik-tik-tik-tik.
Smith zatetura unatrag i zatrepta vjeđama, prestravljen. Ispruži ruku i dodirne tople šake i obraze automata.
— Gdje si ga nabavio?
— Zar nije savršeno napravljen?
— Nevjerojatno. Gdje?
— Daj čovjeku svoju posjetnicu, Braling dva.
Braling dva načini mađioničarski pokret i stvori posjetnicu, bijelu kartu na kojoj je pisalo:
MARIONETE, Inc.
Umnožite sebe i prijatelje; novi humanoidni plastični 1990 modeli, garantirano otporni na svako fizičko trošenje. Cijene se kreću od 7600 do 15.000 dolara za naš de luxe model.
— Nemoguće — reče Smith.

— Moguće — reče Braling.
— Prirodno — reče Braling dva.

— Koliko dugo to već traje?
— Imam ga već mjesec dana. Držim ga u podrumu, u kutiji za alat. Moja žena nikada ne ide u podrum, a o simtoga, brava i ključ od kutije za alat su kod mene. Večeras sam joj rekao da idem malo prošetati i kupiti cigare. Otišao sam u podrum i izvadio Bralinga dva iz kutije i poslao ga gore da sjedi uz moju ženu dok sam ja bio s tobom, Smithe.
— Divno! Pa on čak i miriše kao ti: Bond Street i Melachrinos!
— Možda bi se moglo reći da cjepidlačim, ali ja mislim da je moj postupak visoko moralan. Napokon, ono što moja žena želi najviše od svega sam ja. Ova je marioneta ja do posljednje vlasi kose. Bio sam kod kuće cijelu večer. Cijeli idući mjesec bit ću uz nju. U međuvremenu, jedan drugi čovjek boravit će u Riju, nakon punih deset godina čekanja. Kada doputujem iz Rija, Braling dva će ste vratiti u svoju kutiju.
Smith je razmišljao minutu-dvije, a onda napokon upita:
— Hoće li on bez ikakva održavanja raditi čitavih mjesec dana?
— I šest mjeseci ako je potrebno. A izrađen je tako da radi sve: jede, spava, znoji se, sve, prirodno da prirodnije ne može biti. Dobro ćeš se brinuti o mojoj ženi, zar ne, Braling dva?
— Vaša je žena vrlo draga osoba — reče Braling dva. —Prilično sam je zavolio.
Smith je počeo drhtati.
— Koliko dugo već radi taj Marionete, Inc. biznis?
— Tajno, dvije godine.
— Da li bih ja... hoću reći, postoji li mogućnost... — Smith uhvati prijatelja za ruku i reče mu ozbiljnim glasom: — Možeš li mi reći gdje bih mogao nabaviti jednog takvog robota za sebe? Dat ćeš mi adresu, zar ne?
— Evo, izvoli.
Smith uze kartu i poče je premetali u rukama.
— Hvala ti — reče. — Ne znaš ni sam koliko mi ovo mnogo znači. Samo malo da se odmorim. Noć ili dvije, tako, svaki mjesec. Moja me žena tako mnogo voli da ne može podnijeti da bude bez mene ni sata. Ja je isto tako jako volim, znaš, ali, sjeti se one stare pjesme »Ljubav će ti odletjeti akoje prelagano držiš., ljubav će odletjeti ako je prejako držiš.« Ja jednostavno samo želim da ponekad malo

olabavim stisak.
— Ti bar imaš sreće da te tvoja žena voli. Moj je problem sasvim suprotan, mržnja. To i nije baš tako lako kao to tvoje.
— Oh, Nettie me ludo voli. Moj je zadatak da je učinim takvom da me voli ugodno.
— Neka ti je sa srećom, Smithe. Svrati ponekad dok budem u Riju. Izgledat će joj čudno ako iznenada prestaneš dolaziti. Prema Bralingu dva treba da se vladaš isto onakokako se ponašaš prema meni.
— Nema problema! Do viđenja. I hvala ti.
Smith smiješeći se produži dalje ulicom. Bralinig i Braling dva okrenuše se i uđoše u predvorje stana.
* * *
U gradskom autobusu Smith je potiho zviždukao, premećući u rukama bijelu kartu na kojoj je pisalo:
Klijenti se moraju obavezati na tajnost, jer sve dok se ne riješi pitanje legalnosti kompanije Marionete, Inc., koje je u kongresnoj proceduri, akt korištenja robota još se smatra krivičnim djelom, ako se počinilac uhvati pri njegovu korištenju.
»Pa razumljivo« — pomisli Smith.
Klijentima se mora napraviti kalup njihova tijela, te uzeti i provjetiti indeks boje njihovih očiju, usana, kose, kože, i tako dalje. Klijenti moraju očekivati da će za izradu njihova modela biti potrebno oko dva mjeseca.
Nije ni tako dugo, pomisli Smith. Kroz dva mjeseca moja će rebra napokon doći u priliku da se oporave od gnječenja kojem su bila podvrgnuta. Kroz dva mjeseca ruka će mi se zaliječiti od ovog stalnog držanja koje mora trpjeti. Kroz dva mjeseca moja natečena donja usna ponovo će početi dobivati svoj normalni oblik. Ne želim ispasti nezahvalan...Smith okrenu poleđinu karte.
Marionete, Ine, postoji dvije godine i ima već mnogo zadovoljnih klijenata. Naš moto je »Bez ikakvih uvjeta: Naša adresa: 43 South Wesley Drive.

Autobus se zaustavio na njegovoj stanici; on izađe i dok je letio uza stepenice mislio je; Nettie i ja imamo petnaest tisuća dolara na zajedničkom bankovnom računu. Izvući ću osam tisuća, kao za neki

novi posao, na primjer. Ta marioneta će mi, vjerojatno, vratiti uložen novac, i to s kamatama, na ovaj ili onaj način. Nettie ne mora da zna za to. On otključa vrata i nekoliko trenutaka kasnije već je bio u spavaćoj sobi. Nettie je ležala na krevetu, blijeda, golema, usnula, tako umiljata.

— Draga Nettie — gotovo ga preplavi sažaljenje kada joj u polutami ugleda nevino lice. — Da si budna, ugušila bi me poljupcima i gukanjem na uho. Stvarno, zbog tebe i svega ovoga osjećam se kao pravi zločinac. Bila si tako dobra žena, puna ljubavi. Ponekad jednostavno ne mogu povjerovati da si se udala za mene, a ne za onog Buda Chapmana koji ti se nekada sviđao. Čini mi se da si me posljednjih mjesec dana voljela luđe no ikada.

Oči mu se ispuniše suzama. Iznenada, poželio je da je poljubi, da joj prizna koliko je voli, da razdere kartu, da zaboravi ovu stvar s marionetama. Ali, kako se pokrenuo da to i učini, ruka ga zaboli, a rebra mu počeše krčkati i stenjati. Zastade, s bolnim izrazom u očima, i okrenu se na drugu stranu. Izađe u hodnik i produži mračnim sobama. Zvižducući potiho, otvori izbočenu ladicu stola u biblioteci i izvadi štednu knjižicu.

— Uzet ću samo osam tisuća dolara — reče. — Ni pareviše. — Zastade. — Čekaj malo.

Izbezumljenim pogledom ponovo provjeri brojke zabilježene u knjižici.

— Stani malo! — poviče — nedostaje deset tisuća dolara!— Poskoči. — Ostalo je samo još pet tisuća! Sto je učinila s njima? Još šešira, još haljina, još parfema! O, čekaj malo...znam! Kupila je onu kućicu na Hudsonu o kojoj priča već mjesecima, a nije mi rekla ni riječi.

Poput oluje uleti u sobu, čiste savjesti i ogorčen. Kako ona to misli, uzeti njihov novac samo tako? Nagnu se nad nju.

— Nettie! — poviče. — Nettie, probudi se! Nije se ni pomakla.

— Sto si učinila s mojim novcem? — zaurla.

Ona se u grču pokrenu. Svjetlost s ulice obasja joj tako lijepe obraze. Bilo je nešto neobično na njoj. Srce mu divlje zalupa. Usta mu se u hipu osušiše. Sav se tresao. Koljena mu se iznenada rastopiše. Pade.

— Nettie, Nettie! — vikao je — što si učinila s mojim novcem?

I tada mu naum pade jezovita pomisao. Obuze ga strava i

usamljenost, a zatim groznica i razočaranje. Jer, mada nije želio učiniti to, saginjao se sve više i više, sve dok mu se drhtavo uho čvrsto i neopozivo ne prisloni na njezinu okruglu ružičastu dojku.
— Nettie! — kliknu.
* * *
Dok je Smith ulicom zamicao u noć, Braling i Braling dva skrenuše i uđoše u stan.
— Drago mi je što će i on biti sretan — reče Braling.
— I meni — potvrdi Braling dva odsutnim glasom.
— Pa, ti ćeš sada u kutiju, B-dva — reče Braling i uhvati robota za lakat, vodeći ga niz stepenice u podrum.
— O tome sam baš htio razgovarati s tobom — reče Braling dva kad stigoše do betonskog poda i krenuše njime. —Taj podrum. Ne sviđa mi se. Ne sviđa mi se ni ta kutija za alat.
— Pokušat ću da ti napravim nešto udobnije.
— Marionete su napravljene zato da se kreću, a ne zato da mirno leže. Kako bi se tebi svidjelo kad bi najveći dio vremena proveo ležeći u kutiji?
— Pa...
— Uopće ti se ne bi svidjelo. Ja i dalje nastavljam raditi. Ne postoji način da me se isključi. Ja sam savršeno živ i osjećam.
— Ovaj put će to biti samo na nekoliko dana. Ja ću uskoro otići u Rio i ti više nećeš morati biti u kutiji. Moći ćeš živjeti gore.
Braling dva napravi razdraženu gestu rukom.
— A kada ti završiš provod i vratiš se, mene opet čeka kutija.
— U trgovini marionetama uopće mi nisu rekli da ćudobiti nezgodan primjerak — reče Braling.
— Ima mnogo toga o čemu oni nemaju pojma — reče Braling dva.
— Mi smo prilično nove stvari. I osjetljivi smo. Mrzim pomisao na to da ti odlaziš i smiješ se i izležavaš na suncu u Riju, dok sam ja zapečaćen ovdje u ovoj hladnoći.

— Ali ja sam cijelog svog života priželjkivao taj put —odgovori Braling tihim glasom.
Zažmiri i pred očima mu se ukazu more i planine i žuti pijesak. Šum valova prijao je njegovom izmorenom mozgu. Sunce mu je grijalo gola ramena. Vino je bilo izvanredno.

— Ja nikada neću uspjeti otići u Rio — reče drugi čovjek. — Jesi li pomislio na to?
— Ne, ja...
— I još jedna stvar. Tvoja žena.
— Što je s njom? — upita Braling počinjući se povlačiti prema vratima.
— Sasvim sam je zavolio.
— Drago mi je da uživaš u poslu koji ti je određen — nervozno Braling oblizne usne.
— Bojim se da ne razumiješ. Mislim... hoću ti reći da sam se zaljubio u nju.
Braling napravi još jedan korak prema izlazu i sledi se.
— Ti si se... Što?
— I razmišljao sam o tome — nastavi Braling dva — kako ti je negdje lijepo u Riju i kako ja nikada neću biti u prilici da odem tamo, i razmišljao sam o tvojoj ženi i... mislim da bismo ona i ja mogli biti vrlo sretni.
— Tto je lijepo. — Braling koraknu što je nemarnije mogao prema izlazu iz podruma. — Neće ti smetati da malo pričekaš, zar ne? Moram obaviti jedan telefonski razgovor.
— S kim? — namršti se Braling dva.
— Ah, nitko značajan.
— Želiš zvati Marionete, Ine? Da im kažeš da dođu i pokupe me, je li?
— Ne, ne... ništa tome slično! — odvrati i pokuša izjuriti kroz izlazna vrata.
Metalnočvrst stisak šćepa ga za podlakticu:
— Ne trči!
— Sklanjaj ruke s mene!
— Neću.
— Je li te moja žena nagovorila na ovo?
— Nije.
— Da li je pogodila? Je li razgovarala s tobom? Da li zna? — kriknu Braling.
Jedna šaka zatvori mu usta.
— Nikada nećeš, saznati, je li tako? — Braling dva se blago nasmiješi. — Nikada nećeš saznati.

Braling se borio i koprcao, govoreći:
— Mora da je pogodila; mora da je utjecala na tebe!
Braling dva reče:
— A sada ću te staviti u kutiju, zaključati, i slučajno izgubiti ključ. Zatim ću kupiti još jednu kartu za Rio, za tvoju ženu.
— Hajde, hajde čekaj malo. Stani. Ne budi brzoplet. Stani da razgovaramo i riješimo stvar!
— Zbogom, Braling!
— Što želiš reći tim »zbogom«? — ukoči se Braling.
Deset minuta kasnije gospođa Braling se probudila. Stavi ruku na obraz. Netko ju je upravo poljubio. Ona zadrhta i pogleda prema gore.
— Hej... pa to već godinama nisi učinio — promrmlja.
— Vidjet ćemo što se u vezi s tim dade učiniti — reče netko.

Ratko Cvetnić: Terminal

Bio sam već potpuno siguran da smo zalutali. Peco je stajao do koljena u mokroj razgaženoj ilovači i tupo buljio u kompas. Odložio sam pušku i čučnuo naslonivši se leđima na stablo, a on je na to, po peti put toga dana, uzviknuo:
— Znam, znam, znam! Još oko kilometar prema sjeveroistoku i mi smo na cesti.
Bili smo već dan i pol u šumi, gladni, iscrpeni, tražeći put do sela u kojem smo ostavili kombi, ili bilo kakav put do bilo kakva sela, a ja sam proklinjao čas kad sam pristao da me mamlaz povede u lov, dobro znajući da nije u stanju pronaći ni vlastiti automobil na parkiralištu, a kamo li sigurnu stazu u nekakyoj prašumi. Toliko mi je nabajao o tom lovištu gdje su on i njegov stric, navodno, prije nekih petnaestak godina skidali same kapitalce, da sam najzad popustio, pregrmio i dva dana puta i loše vrijeme i pridružio mu se, ne opalivši do sada ni jedne jedine kuglice.
— Slušaj, Peco — rekoh dok smo se probijali prema njegovoj cesti na sjeveroistoku — na trenutke zaista poželim da te nastrijelim s jedno pola metra daljine. Ti si jedina životinja koju sam vidio otkako smo u šumi.
— Pa da, s veće udaljenosti bi ionako promašio.
— I da znaš, ako za jedan sat ne nabasamo na cestu, odoh ja svojim putem.
— Molim, molim, ako nemaš povjerenja, ja te neću zadržavati. Samo izvoli.
— I hoću, da znaš. — Izvukao sam nož iz korica i zavitlao ga u zrak.
— Gledaj!
Nož pade na, tlo pokazujući oštricom lijevo od pravca kojim smo se dotad kretali.
— Kladim se da ću i ovako stići prije nego ti sa svojim kompasima

— rekoh dižući nož s tla. — Do viđenja u selu.
— Sretan put, Crvenkapice — naceri se on. — I pripazi se vuka!
Nisam se okretao znajući da će ubrzo potrčati za mnom, a nepunih stotinu metara dalje već sam mu gledao u potiljak.
— Ne znam zašto si uopće pristao da ideš sa mnom — gunđao je — ako nemaš povjerenja.
— Idem s tobom jer čovjek i magarac znaju više neago magarac sam. Razumiješ?
— Eh. da ti je sad magarac, drugačije bi ti pjevao...
Hodali smo šutke nekoliko kilometara, vijugali kao šumski patuljci između golemih hrastovih stabala koja su nas, ako ništa drugo, bar štitila od kiše, i kad sam već, izgubivši dah, htio predložiti da složimo bivak, Peco iznenada krikne:
— Proplanak! Evo ga! Znao sam, znao sam!
Zaista pred nama bijaše livadica od kojih pedesetak metara u promjeru, obrasla gustom paprati.
— Odavde ima najviše pet minuta do ceste — vikao je Peco. — Za mnom, dragi, za mnom!
Nakon pola sata luđačkog marša ponovo smo došli do istog proplanka, ovaj put s druge strane. Pecin život i tjelesni integritet nisu u tim trenucima vrijedili ni pišiva boba.
— Ti kretenu, budaletino — urlao sam — što sad imaš reći, što sad imaš reći?
— Ako si dosad sumnjao da je Zemlja okrugla... — prodašće on i svali se na tlo.
— Peco, imbecilu jedan! — bio sam na rubu plača. —Tebe treba, tebe treba živog zakopati, sunce li ti nesposobno!
Ali Peco je već hrkao kao vepar i moj ga se pravedni gnjev nije ticao kao ni kiša koja je padala sve jače.
Probudio sam se tek oko devet ujutro i izašao iz šatora. Kiša je još uvijek lila, a naša platnena tenda promočila je kao papirić. Trebalo je što prije nastaviti put.
— Peco, ustaj — podviknuh — već je devet. On se nije micao.
— Peco — prodrmah ga za nogu. On s mukom otvori oči.
— Nije dobro, prijatelju — prostenja.

— Peco! —. Čelo mu je bilo vrelo; opazih da se sav trese, — Peco.

što je?
— Hladno mi je — reče.
Skinuh kaput — mokru, blatnjavu krpetinu i pokrih ga. Groznica! Samo nam je to još trebalo.
— Hoćeš li moći?
— Ne znam — odgovori izvlačeći se iz šatora.
Na brzinu sam pokupio nekoliko najnužnijih stvari ostavivši jednu pušku, torbe i hrpu suvišnih sitnica u šatoru. Ne dođemo li danas do nekog naselja, nema nam spasa. Uhvatio sam Pecinu ruku i prebacio je sebi oko vrata. Ljevicom ga zgrabih za opasač kod kuka i tako smo krenuli.
Kuda? Kamo?
Nisam razmišljao. Znao sam samo da nas ovdje nitko neće naći. Dok naši kod kuće dignu uzbunu, dok se aktiviraju spasioci, helikopteri, dresirani psi, možemo se komotno rapasti i on i ja i zato je trebalo samo hodati i hodati i uzdati se u svoju sretnu zvijezdu.
Pred podne poče tresti i mene. Postade mi zima, ali nisam ništa govorio Peci. On je visio polumrtav na mom ramenu, a noge su mu se više vukle po tlu, zapinjući stopalima o korijenje, nego što su hodale. A onda je stao.
— Ne mogu dalje.
— Moraš. Peco! — rekoh pokušavajući da ga čvršće obuhvatim. — Još samo malo.
— Ne mogu — odgurne se i sjede. Kleknuh do njega. Ni ja više nisam mogao.
Sjedili smo nepomični neko vrijeme, a onda se Peco digao.
— Više mi nije hladno — reče i prebaci mi najprije moj, a potom i svoj kaput preko ramena. Učini to i sruši se u blato.
Tupo sam gledao u mahovinu ispred sebe nemajući nisnage ni volje da mu pomognem, a zatim sam i sam klonuo.
* * *
Ne zam koliko je vremena proteklo dok se nisam opet sastao s javom. Ležeo sam u toplom krevetu u sjeni bijelog paravana, u isto tako bijeloj, očigledno bolničkoj sobi, a po hrkanju koje je dopiralo s druge strane paravana zaključio sam da ni Peco nije daleko. Odahnuo sam i ponovo zaspao.
Budio sam se nakratko još nekoliko puta, taman da čujem njegovo

hrkanje i ustanovim kako se silna medicinska oprema, na koju smo vjerojatno obojica bili prikopčani, polako rijedi. Još nisam imao prilike vidjeti nikog od osoblja, ali sam po ambijentu i sasvim čistim gaćama zaključio da smo udobrim rukama. Spavao sam sve mirnije. Posljednji put probudilo me Pecino dozivanje. Paravan i aparati nestali su. Peco se nalaktio na krevatu trljajući prste na bosim nogama.
— Jesi živ? — pitao me,
— A ti?
— Nikad bolje. Samo ne znam ni gdje smo ni kako smo dospjeli tu gdje smo.
— Ni ja. Čudo jedno. Jesi li vidio koga do sad?
— Nikog.
Peco zavuče ruke pod jastuk i šmrcne.
— Stari, hvala ti za...
— I tebi. Pusti to. Prijatelji smo.
Prevrtao sam po zadnjim sjećanjima, gledajući u strop i pokušavao odgonetnuti ono što nas je zadesilo. I Peco je nešto naglas kombinirao, ali koliko god se trudili nije bilo druge nego čekati da nam netko treći ispriča vic do kraja.
— Znaš li što bih sad najradije popio? — upita Peco zijevajući. — Voćni sok.
Na vratima sobe iznenada se pojavi ljupko lice medicinske sestre.
— Gusti ili gazirani? — zacvrkuće lice.
— Gusti! — ozari se Peco. — I jedan za prijatelja. Ja častim!
Dok sam se ja zbunjeno ogledavao za mikrofonima, Peco je očaran zvižduknuo.
— Ti boga, stari, kužiš poslugu? Dolazim sljedeće godine ovdje na ljetovanje.
* * *
Mikrofoni, jedva veći od dugmeta, bili su pričvršćeni za zid iznad naših glava. Sestra ugura između naša dva kreveta stolić na kotačima.
— Skoro će ručak. Slabo ste jeli posljednjih dana — reče i natoči nam obojici.
— Oprostite, molim vas,, a gdje se mi to nalazimo? upita Peco u predahu između dva duga gutljaja.

— Ta u bolnici, gdje drugdje? — odgovori ona u čudu
— A bolnica, gdje se nalazi?
— Ah, to će vam sve objasniti major. Meni nije dopušteno, a ionako bih to učinila loše.
Ručak smo dočekali nagađajući oko nesvakidašnje veze između bolnice i majora i sve te tajanstvenosti u koju nam mnogo svjetala nisu unosili ni široki prozori u sobi, izrađeni od premutnog stakla i smješteni previsoko da bi propustilibilo kakav radoznali pogled prema van. Peco je pretpostavioda se nalazimo u tajnoj vojnoj bolnici, ali zašto u tajnoj i kako to u vojnoj — o tome nismo znali iskonstruirati suvisli odgovor.
Raspoloženje nam je vratila klopa, a još više sestrica kad je rekla da major čeka u predsoblju i pita jesmo li ga spremni primiti.
— Da, da — povikasmo obojica.Ona se nasmije.
— Sad ću ga pozvati — reče gurajući stolić prema izlazu.
Prođe desetak sekundi i na vratima se pojavi simpatična ljudeskara u uniformi.
— Zdravo drugovi — pozdravi on, oslovi nas svakog poimence, predstavi se i pruži nam ruku. — Kako je?
— Zmalo dobro — veli Peco.
— Dobro — kažem ja.
— Fino ste se izvukli, mogu vam reći. I doktor se čudi.
— Zahvaljujemo vam svima. Teško nam se odužiti, ali...
— Dopustite — major sjede na rub kreveta.
— ... znate — nastavih — mi se malo teže snalazimo u pogledu...
— Da, znam. Zato sam zapravo i došao — glas mu odjednom postade službeniji. — Dakle, drugovi, mi se nalazimo u malo neugodnoj situaciji...
— Da?
On se počeše po glavi.
— Vi se, drugovi, zapravo nalazite u bolničkom bloku raketnog terminala u gradnji, ishodišne postaje za transport i komunikacije između Zemlje i buduće orbitalne stanice»Terra 1«.
Bum! Peco i ja se zabezeknuto pogledasmo.
— A u kojem gradu?
— Nije u gradu — nasmije se major — nego u onoj istoj šumi u kojoj ste se izgubili.

Bumbum! Peco se instinktivno odmakne od mene.
— Neprilika je u tome — nastavi major — što se radi o objektu od najstrože tajnosti, tako da čak ni naše porodice ne znaju istinu o tome gdje smo i što radimo. Za svoju suprugu i sina, koje posjećujem jednom u šest mjeseci, ja sam, naprimjer, u inozemstvu na specijalizaciji.
— Ali, čemu tolika tajnost? Stvar je, koliko vidim, mirnodopske prirode.
— Isključivo mirnodopske, ali budući da se radi o stvari od velikog prestiža, nismo baš uvjereni da bi na to svi gledali dobronamjerno. Osim toga, ovaj projekt plod je naše suradnje s vrhunskim stručnjacima Sovjetskog Saveza i SAD, a nismo sigurni ni kako bi javnost tih zemalja u sadašnjoj političkoj situaciji prihvatila suradnju. Pitanje je, također, kako bi reagirale one zemlje koje projektu nisu mogle osigurati takve uvjete i sigurnost kao mi. Prevelika je ovo i previše važna stvar da bi joj nekakva galama mogla koristiti. Čuvamo se sabotaže, razumijete. Već smo imali neprilika s jednom grupicom koja se, na vašu sreću ili nesreću, također predstavljala kao skupina bezazlenih lovaca.
— Ali mi smo zaista lovci — skoro zaplače Peco.
— Ma znam — odmahne major umirujuće. — Ne ljutite se, ali morali smo vas temeljito provjeriti. Nemate mrlje, svaka čast.
— Od nas se, dakako, očekuje da šutimo? — upitah majora.
— Štoviše, shvatite to kao naređenje. Devetnaest mjeseci. Toliko treba da terminal započne rad i da se veo zauvijek skine. Nije mnogo.
— Nije, a i da jest — rekoh — dugujemo vam živote. To je prilična garancija.
— Vidite da se nije teško odužiti — nasmiješi se major.— Da znate, pratili smo vas dosta dugo kroz samu šumu, da vidimo kakve su vam namjere, ali je vaš kolega — major pogleda prema Peci — tako stručno zalutao, da smo vas izgubili i pronašli tek kad ste obojica zarili nosove u blato. U posljednji tren i po vas i po nas. Bili ste u takvu stanju da nismo imali vremena organizirati bilo kakav transport u bolnicu te ste ostali kod nas, a tako smo, uostalom, izbjegli i veće komplikacije.
— Koliko smo, zapravo, ovdje?
— Pet dana. I još ćete toliko ostati dok se dovoljno ne oporavite.

Koliko mi je poznato, vi ste svoj izlet planirali naoko šest do sedam dana.
— Da, bit će problema kod kuće.
— Sto se toga tiče, poslali smo u vaše ime brzojave u kojima obavještavate supruge da vam se pokvario automobil, pa dok u selo stigne automehaničar, dok se to popravi...
— Uf — snuždi se Peco — da samo znate koliko mi je žena ljubomorna.
— Pa, ako iskrsnu neprilike, vi se pozovite na nas, pa što bude — reče major smijući se.
Usprkos tomu što smo ga doveli u zaista neugodnu situaciju, major kao da se radovao našem društvu. Ostao je s nama do večere, pričajući o životu u bazi, o povremenoj dosadi, gomili posla koja ga još čeka. Razumljivo, u pojedinosti nije ulazio, ali neke općenitije karakteristike nam je ipak objasnio.
— Najviše toga zavisi od takozvane kapsule. To je glava, mozak rakete i njoj nije potrebna posada. Sama pak raketa sastoji se od još dva dijela: rezervoara s gorivom i kontejnera. U kontejner ulazi sve što se može voziti: tovar, oprema, ljudi, sve... Kapsula teledirigiranim putem odvodi raketu do orbitalne stanice i sama se vraća na terminal po novi teret. S pet takvih kapsula, koliko ih imamo, mogli bismo, kad bi bilo potrebno, imati svakodnevnu vezu sa stanicom! Kažem vam, drugovi, nema kutka na ovom planetu koji neće osjetiti koristi od našeg projekta.
Reče da mu je žao što ne možemo vidjeti bazu, ali da je to i onako za naše dobro.
Sutradan smo se upoznali i s liječnikom, koji nam je pričao što smo sve buncali i pri tom se, čini mi se, krasno zabavljao. Obavijestiše nas da su pronašli naš šator sa stvarima, a poslali smo još jedan brzojav kući. Major je ponovo došao poslije ručka, igrao šah s nama i pričao nam o nekim mjerama koje bazi osiguravaju tajnost i nesmetan rad, a poslije večere nam je donio i mali televizor.
Sobu nismo napuštali sve do dana odlaska. To jutro dali su nam naše stvari i odijela. Sve čisto, izglačano. Obukli smo se, doručkovali, a onda je došao major u pratnji jednog poručnika, upoznao nas s njim i rekao da će nas taj sa svojim momcima ispratiti iz baze.
— Pada li kiša vani? — upitao sam.

— Kiša? Ne znam, da vam pravo kažem — zbuni se major. — Kod nas ovdje nikad ne pada.
— Kako to? — začudih se.
— Pa samo bi nam smetala — odgovori on.
Tu se oprostismo s liječnikom i sestrom, a potom i s majorom. Bi mu pomalo žao što odlazimo. Na rastanku nam još tiho priopći da ćemo izvjesno vrijeme biti pod paskom, ali da se ne bojimo jer da su to vrlo diskretni drugovi i sve što čine, čine za naše dobro. Pozdravimo se i on nas prepusti poručniku i trojici njegovih ljudi.
Prije nego što smo napustili sobu, dobro nam zategoše crne poveze preko očiju. Uhvatiše me zatim po jedan za svaku nadlakticu i povedoše niz pokretne stepenice. Peco, kojegs u vodili iza mene, stalno je upozoravao svoje anđelčiće da ga ne navedu na krivi korak, ali oni nisu odgovarali. Ušlismo u nekakav hodnik ili tunel koliko se moglo zaključiti po odjecima naših koraka, i tu nas potrpaše u vagonet kojim smo se truckali još desetak minuta. Potom opet malo stepenica i na kraju izađosmo iz tunela. Po cvrkutu ptica i blatu pod nogama shvatih da se nalazimo u šumi. Sljedećih pola sata više su me nosili nego vodili, sve bez riječi, u tišini koju je prekidalo samo Pecino uplašeno dahtanje. Konačno stadosmo i poručnik nam skide poveze.
— Evo nas kod starog puta — reče dok smo mi trljali oči. — Idite ravno i nakon tri kilometra doći ćete do ceste. Pričekajte tamo neki auto ili kamion iz šumarije i neka vas on odveze do raskršća. Tada skrenite lijevo i stopirajte ili idite pješice, selo vam nije daleko. Zdravo.
Nije nam trebalo dva puta reći. Potrčali smo kao zečevi po starom kolskom putu koji je šuma mjestimice već ugušila. Peco je pjevao, ja sam ga gađao žirovima, cupkali smo po lokvama i ganjali se kao dječica. Obuze nas odjednom neki zanos i zbog šume i slobode, zbog »naše« baze i premda nam se više nikamo nije žurilo, nakon kratkog predaha brzo smo stigli do ceste.
Ne potraje dugo, a iza zavoja zabrekće snažna mašina. Kamion iz šumarije dolazio je natovaren velikim trupcima. Peco digne palac.
— Kamo momci? — velika šoferova glava proviri kroz prozorčić.
— Do raskršća, majstore.
— Ajde, ulazi.

Smjestismo se u prostranu kabinu.
— A vi iz lova? — upita šofer rvajući se s volanom.
— Eto, baš...
— A gdje vam je plijen?
— Ma, mi vam više zbog prirode i svježeg zraka, nego zbog pucanja.
— A, jest, jest, dobro je to. Ja ti više volim na ribu, ali nema vremena, boga ti. Sad pred zimu je u šumariji prava ludnica. Nego, dobro da ste našli put.
— Zašto?
— Prevelika ti je ova šuma, prijatelju. Pričaju seljaci da je bilo i onih koji su ušli u nju, a nisu izašli.
— Kako to?
— Neki strani lovci, što ćeš. Neće šuma našeg čovjeka. Zna on nju.
Vozili smo se neko vrijeme u tišini, a onda se šofer stade meškoljiti.
— Ja se, prijatelji, sav osušio. Da popijemo mi nešto?
— A gdje? — upita Peco.
— Ima ti tu jedan bife. Za kilometar-dva, vidjet ćeš.
— Hajde, idemo onda.
Ubrzo, s desne strane ceste, ugledasmo onisku trošnu brvnaru.
— Zar je to krčma? — začudi se Peco.
— Ha, jest; Mala, šoferska. Što ćeš, prijatelju, sirotinja smo ti mi.
Zaista, bijaše to krčmica. Siđosmo. Iznad ulaza, na velikoj drvenoj tabli, pisalo je crvenim slovima: *Dragi gosti, dobro došli u bife »KOD RAKETNE BAZE«.*

Harlan Ellison: Lijepa Maggie Novacoči

Pretty Maggie Moneyeyes

Preveo Zoran Milović

S osam bezveznih karata i jednom damom, s djeliocem koji je pokazao četiri gore, Kostner je odlučio neka kuća obavi posao. Tako je ostao u igri a djelilac je okrenuo kartu.
Djelilac karata izgledao je kao da je upravo izašao iz nekog od filmova Georgea Rafte iz 1935. godine: arktički hladne, dijamantski oštre oči, manikirani prsti slični onima u kirurga, ravna crna kosa odrezana po crti s blijedog čela. Nijednom nije pogledao gore dok ih je pelješio. Tri. Još tri. Bam. Pet. Bam. Dvadeset jedan, i Kostner ugleda svojih posljednjih trideset dolara — šest čipova, svaki od pet dolara — bačenih na rub dobitka, kako odlaze u djeliočev stalak za čipove. Bankrot. Suh. Uništen u Las Vegasu, Nevada. Kockarnici zapadnog svijeta.
Skliznu s udobne stolice bez naslona i okrene leđa stolu sa crnim džekom. Za stolom je već počela nova igra, poput valova koji se sklapaju nad čovjekom koji tone daveći se. Bio je tamo, otišao je, i nitko ga nije ni opazio. Nitko nije vidio čovjeka kako oslobađajući se gubi odlučujuću igru.
Kostneru su sada preostale dvije mogućnosti: mogao je ižicati dovoljno za kartu do Los Angelesa i tamo potražiti nešto što bi nalikovalo novom životu... ili si prosvirati mozak kroz stražnji dio glave.
Nijedan izbor nije pokazivao ni put niti je imao ikakva smisla.
Zabio je ruke duboko u džepove izgužvanih i prljavih hlača i krenuo prema izlazu, duž dugačkog reda kockarskih automata koji su zveketali i štropotali, dok su mu s druge strane promicali stolovi za

crni džek.
Zastane.
Osjetio je nešto u džepu.
Pored njega, potpuno zaokupljena svojim poslom, stajala je pedesetogodišnja matrona, u cipelama s visokom petom i nekakvoj posebnoj bluzi, kockajući se na dva automata, puneći novcem jedan dok bi čekala da drugi izvrti i otkuca svoje. Ubacivala je kovanice od četvrt dolara iz, na izgled, nepresušna izvora u posudi koju je držala u lijevoj ruci. Bilo je nešto gotovo nadrealistično u njezinoj pojavi. Pokreti gotovo nesvjesni, lice bez ikakvih osjećaja, a oči ukočene — nije ni treptala. Podigla bi pogled samo onda kad bi negdje u nizu automata odjeknuo gong, objavljujući da je netko dobio.
I baš u tom trenutku Kostner je postao svjestan što je to pogrešno, nemoralno i kobno oko tog Vegasa, oko legaliziranog kockanja, oko postavljanja zamki, svake otvorene i s mamcem, ispred prosječnog ljudskog bića. Ženino lice bilo je sivo od mržnje, od zavisti i strasti, od pohote i podanosti toj kobnoj igri — u tom bezvremenskom trenutku kad bi začula kako jedna drogirana duša tamo negdje u liniji automata pobjeđuje, dobiva ulog. Ulog koji će uljuljati kockara riječima kao »sreća« i »naprijed s igrom«. Ulog koji nije ništa do mamac; svjetlucavi, obojeni, trzajući mamac u moru jadnih i bijednih riba.
Stvar u Kostnerovu džepu bio je srebrni dolar.
Izvadi ga iz džepa i zagleda se u nj.
Orao na stražnjoj strani bio je histeričan i mahnit.
Kostner iznenada stade, svega pola koraka od natpisa koji je označavao granicu Grada Bogatstva. Još je bio tu. Ono što su kockari od klase nazivali rubom, finom bezvrijednom kartom.
Jedan dolar.
Jedan srebrni dolar.
Izvući ga iz džepa ni upola tako dubokog kao ova jama, ovaj ponor u koji je Kostner upravo namjeravao ponovo zaroniti.

Do vraga, pomisli i okrene se prema redu automata.
Mislio je da su svi automati za srebrne dolare povučeni iz prometa. Nedostatak sitniša, kažu u Državnoj kovnici novca Sjedinjenih Država. Ali upravo pred njim, rame uz rame s banditima od pet centi

i četvrt dolara, stajao je automat za srebrne dolare.
Dobitak: dvije tisuće dolara.
Kostner se glupavo nasmiješi. Ako već izlaziš, onda izađi kao pravi šampion.
Ugura srebrni dolar u otvor i zgrabi tešku, masnu ručku. Svjetlucavi lijevani aluminij i prešani čelik. Velika crna plastična lopta na vrhu ručke, prilagođena laganom hvatanju rukom; spuštaj je cio dan i nećeš se zamoriti.
Bez. molitve svemiru, Kosnter povuče ručku prema dolje.
* * *
Rođena u Tusconu od majke čistokrvne Cherokee Indijanke i oca koji je posao sredio usput, na putu. Majka je radila na stajalištu kamiona, otac je šmugnuo za kratki kaput i odrezak. Majka je doživjela strašnu scenu, nepoznato podrijetlo, nezadovoljavajući vrhunac. Majka je šmugnula u krevet. I pored nje, Margaret Annie Jessie došla je devet mjeseci kasnije, crnokosa, svijetla lica, rođena za život u siromaštvu. Dvadeset tri godine kasnije, unaprijed određen proizvod gospođice Clariol i Berlitz, slika sna formirana kroz Vogue i intimne asocijacije s trkom štakora, Margaret Anie Jessie postala je kontrakcija.
Maggie.
Dugačke noge, lijepe, kao u ždrebice; vragolasti bokovi, od one vrste koja uzrokuje one posebne misli u muškarcima, želju da je obgrle rukama; ravni meki trbuh, proporcionalan struk odrezan do kostiju, prilagođen svemu, od uskih pripijenih bluza do širokih košulja; nema grudi — sve bradavica ali nema grudi, poput skupe kurve (onakve kakve ih je O'Hara nazvao tim imenom), — i, nema jastučića i umetaka... zaboravi kante, mala, ima i drugih, mnogo važnijih stvari; glatki vrat, kao da ga je izvajao Michelangelo, stup, ponosan; i cijelo to lice.
Ispupčeni obrazi, možda malo suviše ratovanja, ali ako malo previše pipkaš, i ti također, srce; tanka usta, zlovoljna donja usna, zgodna za grickati kada razmišljaš, donja usna, kao da je medom ispunjena, blistava, spremna za to što će se desiti; nos koji baca pravu vrst sjenke, nosnice koje se šire, prihvatljive riječi — orlovski, patricijski, klasičan, sve to; kosti lica, krute i gorovite poput pedlja zemlje nakon deset godina na otvorenom oceanu, kosti lica koje drže tamu, poput

uskih sjenki, garave kosti, cijelo lice, doista; jednostavne uzdignute oči, dodir Cherokeeja, oči koje te gledaju kada ti gledaš njih, kao da netko gleda kroz ključanicu van, dok ti gledaš unutra; u stvari, prljave oči, kažu, možeš ih se dočepati.
Plava kosa, mnogo plave kose, omotane i ricaste, ravne i živahne, u starom stilu, stvar koju muškarci uvijek obožavaju; nema stisnute kapice od glatke plastike; nema visoko očešljane Anapurne bizarnih frizera; nema čelično ispružene disko kose poput debelih ravnih igala broj tri. Kosa, onakva kakvu muškarci žele, ona u koju mogu zariti prste pri dnu vrata i primaknuti to lice tako blizu.
Žena za poslužiti se, radni mehanizam, varljiva i iznenadna mašinerija mekoće i motivacije.
Dvadeset tri i određena poput pakla, nikad da boravi i trpi u toj dolini siromaštva koju je njezina majka cijelog svog života zvala čistilištem; pougljenjena u plamenu vatre mazuta, u posljednjoj prikolici, negdje u Arizoni, hvala Bogu nema više molim za malo novaca od djevojčice djevojke Maggie, zarađenog iscijeđenim pićima pri topless spoju u Los Angelesu. (Mora da ima grižnje savjesti, tamo negdje, jer Mamica je otišla tamo kuda sve dobre žrtve vatre mazuta odlaze. Pogledaj naokolo, vidjet ćeš.)
Maggie.
Hir gena. Mamin Cherokee uzdignut oblik očiju i brza crta TaticeBezlmena plave boje kao boje nevinosti.
Plavooka Maggie, obojena plavuša, cijelo lice, sve te noge, pedeset dolara noć može ih dobiti i zvuči kao da će imati klimaks.
Irski-nevina, plavooko nevina Maggie francuskih nogu. Cherokee. Irski. Sva-žena i odlazak na tržnicu za ovomjesečnu rentu za štukom obloženu podstavu, osamdeset dolara za potrepštine vrijednost nekoliko mjeseci rada za Mustanga, trio dlaska specijalisti na Beverly Hills zbog onog gubljenja daha nakon noći u Bugalu.
Maggie, Maggie, Maggie, lijepa Maggie Novacoči, došla iz Tucsona i prikolice i reumatska groznica i bibanja za život sav mahnit kaleidoskop grebanja i drljanja ne-ludosti. Ako treba ležati na nečijim leđima i glasati se poput pantere u pustinji, onda će i biti tako, jer ništa, ali ništa, nije tako užasno kao biti prljavo-siromašan, svrabljivo smrdljiv, prljavožutog donjeg rublja, vući noge, nepotšišan i ušijivo se srameći što si bez ičega.

Ništa!
Maggie.
Maggie. Zakvačena za. Radin čovjek. Otimač. Varalica. Ako je dobar unutra, tu je i ritam i onomatopeja je Maggie Maggie Maggie. Ona koja se daje na posao. Za cijenu. Što god to bilo. Maggie je na radnevuu s Nunziom. On je Sicilijanac. Ima tamne oči i novčanik od aligatorove kože s džepovima za kreditne karte. On je rasipnik, sportist, kockar na visini. Došli su u Vegas.
Maggie i Sicilijanac. Njezine plave oči i njegovi džepovi za kreditne kartice. Ali najviše njezine plave oči.
* * *
Vrteći, jureći kalemovi s one strane tri dugačka staklena prozorčića zamagliše se i Kostner je znao da nema šanse. Dobitak od dvije tisuće dolara. Okolo naokolo, zujeći. Tri zvona ili dva zvona i dobitak, dobivaš 18; tri šljive ili dvije šljive idobitak, dobivaš 14; tri naranče ili dvije naranče i dob...
Deset, pet, dva dolara za trešnju na prvoj poziciji.
Nešto... Utapljam se... nešto...
Zujanje.
Okolo naokolo.
I desilo se nešto čega nema zapisanog u priručniku Šefa dvorane. Kalemi se trgnuše i škljocnuše umirivši se, zvec zvec zvec, čvrsto na mjestu.
Tri sličice pogledaše Kostnera. Ali one nisu govorile DOBITAK. Bile su to tri sličice s kojih su gledala tri plava oka.Vrlo plava, vrlo iznenadna, vrlo DOBITAK!
Dvadeset srebrnih dolara zazveketaše skliznuvši u otvor pri dnu automata. Narančasto svjetlo zasvijetli iza ograđene kabine blagajnika Kockarnice, sjajno narančasto na stolu koji je javljao dobitke. I gong poče zvoniti negdje nad glavom.
Šef odjela za automate kimnu glavom Šefu dvorane, koji naškubi usne i pođe prema čovjeku otrcana i umorna izgleda, koji je još stajao držeći u ruci ručku automata.
Isplata na automatu — dvadeset srebrnih dolara — ležala je nepokupljena u otvoru. Ostatak dobitka — tisuću devetsto osamdeset dolara — isplatit će blagajnik kockarnice na ruke.
A Kostner je nijemo i glupavo stajao dok su tri plava oka piljila u

njega.
Nastupio je trenutak idiotske dezorijentacije, dok je Kostner piljio natrag u tri plava oka; trenutak u kojem ih je mehanizam registrirao automatski. Gong je bjesomučno zveketao.
Kroz cijelu hotelsku Kockarnicu ljudi su se okrenuli od svojih igara da pogledaju. Za ruletom, bijelo-na-bijelo, igrači iz Detroita i Clevelanda odmaknuli su svoje zavodenjele oči s klepetajuće loptice i za trenutak pogledali prema nizu automata, u momka koji je izgledao poput štakora. S mjesta gdje su sjedili nisu mogli vidjeti da je riječ o dva velika ulova i njihove reumatične oči vratiše se u valove dima cigara, prema toj malenoj loptici.
Kockari zabavljeni crnim džekom, u trenu se okrenuše, istegnuše glave i nasmiješiše se. Oni su po temperamentu bili bliži kockarima na automatima, ali znali su da su automati samo način da se zabave stare dame, dok pravi kockari nastavljaju dalje prema svojim beskonačnim dvadesetjedinicama.
Čak je i stari djelilac karata, koji više nije mogao izdržati tempo na brzim stolovima, i kojem je dopušteno da pase uz zahvalnu upravu, na ulazu u Kockarnicu, čak je i on zastao u svom zombi-mrmljanju nikome (»Još jedan dobitnik na Kotaču sreće«) i pogledao prema Kostneru i tom nevjerojatnom zveketu gonga Zatim, u trenutku, još bez kockara, on zazv ajoš jednog nepostojećeg dobitnika.
Kostner je negdje u daljini čuo zvuk gonga. To je trebalo značiti da je dobio dvije tisuće dolara ali to je bilo nemoguće. Provjeri mjesto na automatu na kojem se označivala isplata. Tri oznake DOBITAK značile su DOBITAK. Dvije tisuće dolara.
Ali ove tri oznake nisu značile DOBITAK. Bile su to tri sive oznake pravokutna oblika, s tri plava oka točno na sredini svake oznake.
Plave oči?
Negdje, veza je spojena, elektricitet, milijarde volta elektriciteta prošle su kroz Kostnera. Kosa mu se podigla, vrhovi prstiju ranjeno su krvarili, oči mu se zgusnuše u hladetinastu masu i svaki mu mišić posta radioaktivan. Negdje, vani, na mjestu koje nije bilo ovo mjesto ovdje, Kostner se osjetio neraskidivo vezan za — za nekoga.
Plave oči?
Zvuk gonga nesta mu iz glave, ona stalna buka u Kockarnici, čipovi koji zvekeću, ljudi koji mrmljaju, djelioci koji pozivaju na uplatu,

sve je to nestalo i on je uronio u tišinu.
Vezan za nekog drugog, negdje vani, kroz ova tri plava oka.
A onda, u trenutku, svega nesta i ponovo je bio sam, i, kao da je ponovo oslobođen nekom divovskom rukom, zrak u dahu izleti iz njega. Ostade, posrćući, pred automatom.
— Prijatelju, u redu ste?
Ruka ga uhvati za rame i umiri. Odnekud ponad glave gong je i dalje zveketao, a on je ostao bez daha nakon puta s kojeg se upravo vratio. Oči mu se razbistriše i svijest mu se vrati, gledajući u zdepastog Šefa dvorane koji je upravo bio na dužnosti dok je on igrao crnog džeka.
— Da... U redu sam, u pitanju je bila samo mala vrtoglavica.
— Čini se da ste dobili veliki dobitak, prijatelju. — šef dvorane se smješkao. Bio je to nekakav kožnat osmijeh; nešto sastavljeno od napetih mišića i uvjetovanih refleksa. Potpuno neveseo osmijeh.
— Da... veliki... — Kostner se i sam pokuša nasmiješiti, no još se sav tresao od upijenog elektriciteta koji ga je svega obuzeo.
— Da provjerim. — Šef dvorane je govorio, navirujući se pored Kostnera i bulјeći u lice automata. — Da, tri znaka za dobitak. U redu. Dobitnik ste.
U tom trenu riječi zasvijetliše u Kostnerovu mozgu! Dvije tisuće dolara! Pogleda prema automatu i ugleda. Tri oznake s riječju DOBITAK
Bez plavih očiju, samo riječi koje su značile novac. Kostner mahnito pogleda naokolo. Da li je gubio razum?
Odnekud, ne iz dvorane Kockarnice, začu zvuk nekakvog osobitog smijeha.
Pokupio je dvadeset srebrnih dolara, dok je Šef dvorane ubacio u automat jednu kovanica i izbrisao oznake dobitka. Zatim povede Kostnera do stražnjeg dijela Kockarnice, govoreći mu prigušenim i vrlo uljudnim glasom. Došavši do blagajne Šef dvorane kimnu glavom čovjeku umorna lica koji je sjedio ispred Rolodex kartoteke i provjeravao kreditne kartice i stope.
— Barney, dobitak na automatu Šef; otvor pet-nula-nula-jedan-pet.
— Okrene se i nasmiješi Kostneru koji pokuša uzvratiti osmijeh. Nije išlo. Bio je suviše osupnut događajima koji su se upravo zbili.
Blagajnik je provjeravao u knjizi koju točno sumu treba oduzeti, a zatim se nagnu prema Kostneru i upita:

— Ček ili gotovina?
Kostner osjeti kako mu se živahnost opet vraća.
— Vrijedi li vaš ček?
Sva se trojica nasmijaše na ovo pitanje.
— Ček će biti dobar — reče Kostner.
Blagajnik napisa ček a žig muklim udarcima utisnu znakove koji su govorili »dvije tisuće«.
— Dvadeset dolarskih žetona za poklon. — reče Blagajnik pružajući ček prema Kostneru.
On ga uze, pogleda, još ne vjerujući sasvim u ono što vidi.
Dvije tisuće dolara. Ponovo na zlatnoj cesti.
Dok je sa Šefom dvorane prolazio Kockarnicom, zdepastiga čovjek uljudno upita:
— Pa, što ćete učiniti s tim dobitkom?
Trebalo mu je neko vrijeme da odgovori. Na umu nije imao stvarno nikakvih planova, ali onda mu iznenada nadođe predodžba o tome što će s dobitkom:
— Ponovo ću se kockati na automatu.
Šef dvorane se nasmiješi; pravi naivac. Ubacit će svih ovih dvadeset srebrnih dolara u Šefa, a onda će prijeći na druge igre. Crni džek, rulet, bakara, faro... za nekoliko sati ponovo će blagajni Kockarnice vratiti dvije tisuće dolara.
Uvijek je tako.
Došao je s Kostnerom do automata; potapša ga po ramenu i reče:
— Mnogo sreće, prijatelju!
Kada se okrenuo na drugu stranu, Kostner ubaci srebrni dolar u prorez i povuče ručicu nadolje.
Sef dvorane prešao je svega pet koraka, kada Kostner začu nevjerojatan šum kalemova kako se uz zvučan 'klik' zaustavljaju, padanje dvadeset srebrnih dolara kroz otvos za dobitak i taj prokleti gong kako ponovo nestaje u njegovu mozgu.
* * *
Znala je već da je taj kučkin sin Nunzio nastrana svinja. Prljavština i đubre na dvije noge. S gomilom gnoja između ušiju. Neka vrst čudovišta u najlonskim gaćama. Nije postojalo mnogo igara koje Maggie nije igrala, ali ovo što je ovaj sicilijanski De Sade želio da učini, bila je najobičnija bljuvotina!

Malo je trebalo pa da se onesvijesti kada joj je to predložio. Njezino je srce — za koje je onaj specijalist s Beverly Hillsa najozbiljnije rekao da ga ne smije opterećivati — počelo udarati mahnito.
— Ti svinjo! — vikala je. — Ti ogavna svinjo ti, Nuzio ti svinjo!
Skočila je iz kreveta i počela užurbano navlačiti odjeću. Nije se zamajavala grudnjakom, spuštajući pletenu bluzu preko malenih grudi, još grimiznih od stisaka i ljubavnih ugriza kojima ih je obasuo Nunzio.
Sjeo je u krevetu, maleni čovjek, patetična izraza lica, sive kose na sljepoočicama a potpuno ćelav na vrhu glave, vlažnih očiju. Bio je nalik na prase, i stvarno je bio svinja kakvom ga je nazvala, ali pred njom je bio nemoćan. Volio ju je, tu drolju koju je izdržavao. To je bilo prvi put u životu svinje Nunzija da nekoga voli, i bio je nemoćan. Tamo u Detroitu, da se desilo tako, da je bio tako mamurno prost, izvukao bi se iz velikog kreveta i grabežljivo je isilovao naokolo, stvarno dobro. Ali ova Maggie, ona ga je u čvor zavezala. Predložio joj je... to, ono što bi trebali učiniti zajedno... zato što je bio tako razoren njome. Ali ona je bila bijesna na njega. Pa nije ta ideja ni bila tako bizarna!
— Daj m' šans' da t' objasnim, dušo... Maggie...
— Ti prljava svinjo, Nunzio! Daj mi nešto novaca, idem dolje u Kockarnicu. Ne želim vidjeti tvoje ogavno svinjsko lice ostatak dana, zapamti to!
Teško dišući otišla je i iz njegove novčarke uzela osamsto i šesnaest dolara, dok je on gledao. Bio je nemoćan pred njom. Ona je bila nešto ukradeno iz svijeta koji je on znao samo kao »klasu« i bio je sposoban učiniti sve što god ona zaželi.
Hir gena Maggie, plavooka pozirajuća lutka Maggie, lijepa Maggie Novacoči, pola Cherokee a pola gomila drugih stvari, dobro je naučila svoje lekcije. Bila je sam model »klase«.
— Da te nisam vidjela do kraja dana, jesi li me razumio? — pucnu prstom prema njemu i sjuri niz stepenice, bijesna, da se razdraži i kocka i da ne razmišlja ni o čem drugom osim o svojim godinama koje su prošle.
Muškarci su se osvrtali za njom. Nosila se poput poziva, izazova, onako kao što su vlastelini nekad nosili zastave, onako kao što nagrađena kurva ulazi u krug sudaca. Rođena za konzervativce.

Čudesno djelo mimikrije i strasti.
Maggie nije imala nikakve strasti za kockom, uopće nikakve. Sve što je željela bilo je da osjeti bijes svoga odnosa s tom sicilijanskom svinjom, potrebu za suosjećanjem u svom životu izgrađenom na rubu klizava područja, nerazumnost i bezvrijednost toga što je sada u Las Vegasu a mogla je opet na Beverly Hillsu. Postojala bi bješnja i još bolesnija kada bi pomislila na Nunzija, gore, u sobi, kako se još jednom tuširа. Ona se kupala tri puta na dan, ali ovo s njim je bilo nešto sasvim drugo — znao je da ona ne voli njegov miris; imao jeslab miris mokrog vapnenca, i ona mu je to rekla. Sada se stalno kupao a u isto je vrijeme mrzio to iz dna duše. Bio je stranac u kupaonici. Njegov je život bio označen najrazličitijim vrstama gnusoba i prljavština tako da je pranje sada za njega bila veća opscenost no što je to ikada bila ikakva prljavština. Za nju je kucanje bilo nešto sasvim drugo. Bila je to potreba. Morala je skinuti sa sebe svu tu patinu svijeta, ostati čista, glatka i bijela. Prikazanje, a ne objekt od mesa i kose. Instrument izrađen od kroma, nešto na čemu se nikada nije smio pojaviti ožiljak rđe i korozije.
Kada bi dolazila u dodir s njima, s jednim od njih, s muškarcem, sa svim Nunzijima, ostavljali bi male ožiljke i rupice krvave rđe na njezinu tako bijelom mesu, paučine, zagaravljene mrlje. Morala se kupati. Često.
Vrludala je između stolova i automata, noseći sa sobom osamsto i šesnaest dolara. Osam puta po sto i još šesnaest puta po jedan dolar. U kabini mjenjačnice uzela je šesnaest dolarskih žetona. »Sef« je čekao. On je bio njezina beba. Kockala se baš na njemu samo zato da razbjesni Sicilijanca. Rekao joj je neka se kocka na automatima od pet centi, od četvrt ili od pola dolara, ali, ona bi ga uvijek razbijesnjelau bacujući pedeset ili stotinu dolara za deset minuto, kovanicu za kovaonicom, u velikog »Šefa«.
Stala je točno nasuprot automatu i ubacila prvi srebrni dolar. Povukla je ručku te svinje Nunzija. Još jedan dolar, poluga spuštena koliko god ide. Kalemovi su se okretali i vrtjeli i trzali i jurili zamagljeno vrteći metalnozujući opetiopetiopetiopet dok je Maggie plavooka Maggie mrzila i mrzila i misao mržnja i svi dani i noći svinja iza nje i ispred nje i kada bi samo imala sav novac u ovoj sobi u ovoj Kockarnici u ovom hotelu u ovom gradu upravo sada baš ovaj

trenutak baš trenutak ovaj trenutak bilo bi dosta okretanja i zujanja i vrtenja i opetiopetiopetiopet i bila bi slobodna slobodna slobodna i nitko na svijetu ne bi ponovo dodirnuo njezino tijelo svinja ne bi nikada više ponovno dodirnula njezino bijelo meso ponovo i tada iznenada dok je dolarzadolaromzadolarromzadolaromzadolarom odlazio opetopetopetopetopet zuuuuuuuuuuujući u kalemovima trešanja i zvona i tabli čokolade i šljiva i naranača iznenada se javio bolbolbol OŠTAR bollbolbol! u grudima, njezinu srcu, njezinu središtu, igla, lanceta, gorući stup plamena najčistije čiste čistije BOLI!
Maggie, lijepa Maggie Novacoči, koja je željela sav novac u Šefu, automatu za srebrne dolare, Maggie koja se izvukla iz teške i reumatske groznice, koja je došla cijelim putem do tri kupanja dnevno, i specijalista u Vrlo Skupom Beverly Hillsu, ta je Maggie iznenada dobila napad, uznemirenost, lupanje koronarne tromboze i u istom trenu pala mrtva na pod Kockarnice.
Mrtva.
Jedan trenutak držala je ručku automata, predajući cijelo svoje biće, svu mržnju za sve svinje s kojima se ikada valjala, predajući svaki mišić svaku stanicu svaki kromosom u taj stroj, želeći da isisa svu srebrnu maglicu iz njezina trbuha, i slijedeći trenutak — tako blizu da su mogli biti jedno — srce je eksplodiralo i ubilo je i skliznula je na pod...još dodirujući »Šefa«.
Na pod.
Mrtva.
Pogođena smrću.
Lažljivac. Sve laži što su bile njezin život.
Mrtva na podu.
(Trenutak izvan vremena • svjetla koja se vrte i okreću u pamučnom kristaliziranom svemiru • niz dimnjak bez dna, ispresijecan u krugovima, poput jarčeva roga • rog obilja koji se dizao poput mekanog glatkog trbuha • beskrajne noći koje su zvonile pogrebnim zvonima od ebanovine • izvan zbrke • izvan bestjelesnosti • iznenada potpuno stanično znanje • sjećanje se okreće unatrag • nerazgovijetno spazmičko sljepilo • nijema sova bjesnila uhvaćena u kavez prizmi • pijesak bez kraja otječe dolje • talasanje vječnosti • rubovi svijeta dok se raskoljuju • pjena koja se diže iznutra, potapljajući • miris rđe

• grubi zeleni uglovi koji gore • sjećanje nerazgovijetno spastičko sljepilo sjećanje • sedam prodirućih vakuuma ničega • žuto • vrhovi pribadača bačeni u jantar napinjući i rastežući se, tekući poput živog voska • groznica od hladnoće • ponad glave miris plombiranja • ovo je stajalište prije pakla ili raja • ovo je limb • uhvaćen i zarobljen san u maglom prožderanom nigdjenijevu • nečujni vrisak i nečujna vrtnja i nečujno okretanje okretanje okretanje • okretanje okretanje • okretanje • okretanje • okretanjeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeee)

* * *

Maggie je željela sve srebro u stroju. Umrla je, predajući se stroju. Sada, gledajući iznutra, iz nutrine limba koji je postao njezino vlastito čistilište, Maggie je bila uhvaćena u klopku, u nauljenoj i anodiziranoj unutrašnjosti automata za srebrne dolare. Zatvor njezinih konačnih strasti, gdje je željela da bude, do kraja u zamci posljednjeg trenutka između života i smrti. Maggie, sada sva duša, u zamci za svu vječnost, u duši stroja bez duše. Limb. U zamci.

* * *

— Nadam se da nećete zamjeriti ako pozovem tehničara.

Negdje iz velike daljine, govorio mu je Šef odjela za automate. Bio je to čovjek u poznim pedesetim godinama, baršunasta glasa, u čijim očima nije bilo nikakva svjetla, i, svakako, nikakve dobrote.

Zaustavio je Šefa dvorane i u trenutku kada se zdepasti čovjek u pola koraka okrenuo i pošao natrag prema Kostneru i automatu i sam je prišao čovjeku pred strojem.

— Moramo biti sigurni, znate već kako je, da netko nije nešto nedopušteno učinio s automatom, znate, možda se pokvarila zbog udaranja, znate.

Podigao je lijevu ruku, nekoliko puta pucnuo prstima i već je ponovo bila gužva i graja oko stolova.

Kostner gotovo da uopće nije bio svjestan onoga što se zbivalo. Umjesto da bude potpuno svjestan, osjećajući protjecanje adrenalina kroz svoje vene, onako kako to osjeća svaki kockar kada je pred njim nova igra i kada osjeća onu očajničku potrebu za što bržom igrom kada je dobitak na vidiku, Kostner je osjećao samo neku čudnu obamrlost i ukočenost, sudjelujući u zbivanjima oko sebe onoliko koliko čaša sudjeluje u pijanci pijanog alkoholičara.

Sve boje i svi zvukovi bili su iscijeđeni iz njega.
Čovjek umorna izgleda, u sivom odijelu, sivom poput kose, sivom poput njegove sive kože, kože čovjeka koji je neprestano u zatvorenom i koji odavno nije vidio sunce, prišao im je, noseći kožnu torbu s alatom. Proučavao je stroj, najprije sprijeda, a zatim ga je okrenuo, proučavajući stražnji dio.
Ključem je otvorio vrata na stražnjoj strani automata i za trenutak je Kostner mogao vidjeti zupčanike, opruge, pregrade i satni mehanizam koji je upravljao okretanjem kalemova.
Zagledavši unutra, tehničar je tiho kimao glavom, a zatim zatvori i zaključa vrata, okrenu automat i ponovo se zagleda u njegov prednji dio.
— Sve je u redu, nitko nije ništa nedopušteno napravio — reče napokon i ode.
Kostner je buljio u Šefa odjela za automate.
— Štosovi, znate, to je htio reći. Neki se momci koriste malim komadima plastike ili metala, kakve žice, znate, pa ih onda gurnu kroz prorez i pokvare stroj. Naravno, nismo mi ni mislili da se to dogodilo ovdje, ali, znate, morali smo biti sigurni, dva velika pogotka veliki su gubitak za nas, a dvaputa... no, znate već. Siguran sam da ćete razumjeti. Znate, ako momak to učini bumerangom...
Kostner podiže obrve.
— ... Ah, da, bumerang, to je još jedan način da se pokvari stroj. Samo smo željeli malo provjeriti, i sada su svi zadovoljni, pa, ako biste pošli sa mnom do blagajne...
I tako su mu ponovo isplatili dobitak.
Zatim se vratio do automata i dugo stajao pred njim, promatrajući ga. Djevojke za mijenjanje sitniša, djelioci karata kojima je isteklo radno vrijeme, sitne stare dame sa svojim rukavicama koje nose samo zato da bi izbjegle žuljeve od držanja i povlačenja ručke automata, poslužitelj koji je upravo pošao na kat po nove blokove, cvjetni turisti, besposleni promatrači, teški pijanci, smetlari, pikoli, kockari s očima nalik na kuhana jaja koji su probdjeli gore svu noć, kolgerle s golemim grudima i sitnim slatkim trticama, svi su oni bajali i zaklinjali u mislima, oko tog momka prebijena izgleda, koji je piljio u automat za srebrne dolare.
Nije se micao, samo je gledao u automat... a oni su zamislili...

Stroj je gledao u Kostnera.

Tri plava oka.
Električna je struja ponovo bljesnula kroz njega, dok je stroj otkucavao i tri plava oka pojaviše se po drugi put, kao kad je dobio po drugi put. Ali sada je znao da je u to umiješano nešto više od obične sreće, jer nitko osim njega nije vidio ta tri plava oka.
I tako je stajao ispred automata čekajući.
Govorila mu je.
Iznutra, u njemu, iz prostora u kojem nitko nikada osim njega nije živio, sada se pomicao netko drugi, netko tko nije bio on, i govorio mu.
Djevojka.
Predivna djevojka.
Zvala se Maggie i govorila mu je.
Čekala sam te. Dugo, dugo vremena, čekala sam te, Kostneru. Što misliš, zašto si dobio nagradu? Zato što sam te čekala, zato što te želim. Dobit ćeš sve nagrade. Zato što te želim, zbog toga jer si mi potreban. Voli me, ja sam Maggie, i tako sam sama, voli me.
Kostner je dugo gledao u stroj i umorne smeđe oči kao da su mu bile zarobljene plavim očima na otvoru automata.
Ali znao je da nitko drugi ne može vidjeti plave oči, i nitko drugi ne može čuti taj glas, i nitko drugi ne zna za Maggie.
On je za nju bio cio svemir. Bio je sve za nju.
Ubacio je još jedan srebrni dolar, Šef dvorane je gledao, tehničar za automate je gledao, Šef odjela za automate je gledao, tri djevojke za mijenjanje sitniša su gledale, i mnoštvo kockara je gledalo, neki na nogama, neki sjedeći.
Kalemovi su se okretali zujeći, ručka je lupnula natrag, i u trenutku, trzajem se zaustaviše a dvadeset srebrnih dolara popadaše u otvor za dobitak. Za jednim od stolova za koji su se igrali kockama neka se žena počne u naletima histerično smijati.
A zvonjava je opet poludjela.
Šef odjela za automate prišao mu je i rekao vrlo blagim glasom:
— Gospodine Kostneru, trebat će nam petnaestak minuta da provjerimo stroj. Siguran sam da ćete razumjeti.
Zatim su se pojavila dva tehničara, pomakli automat smjesta i

odgurali ga do radionice, u pozadini Kockarnice.
Dok su čekali, Šef odjela za automate pogostio je Kostnera pričama o prevarantima koji su se koristili snažnim magnetima skrivenim u odjeći, o bumerang momcima koji bi pričvrstili svoj plastični alat pod rukave odjela, o Varalicama koji bi došli opremljeni sićušnim električnim bušilicama, a zatim bi kroz probušene rupe uguravali žice. Naravno, cijelo je vrijeme nastavio govoriti kako je siguran u to da će Kostner razumjeti.
Ali Kostner je znao da Šef odjela za automate neće razumjeti.
Kada su »Šefa« donijeli natrag, tehničar kimnu glavom i reče sigurnim glasom:
— Sve je u redu s njim. Savršeno radi. Nitko ništa nije pokušavao.
Ali tri oka su nestala iza plastične pregrade s kalemovima.
Kostner je znao da će se vratiti.
Ponovo su mu isplatili dobitak.
Vratio se i uključio automat ponovo. I ponovo. I ponovo.
Postavili su »špijuna« da ga promatra.
Dobio je ponovo. I ponovo.
I ponovo.
Gužva oko njega narasla je do golemih razmjera. Glas se pročuo raznim kanalima, posvuda, sve do donjeg dijela grada i do kockarnica uz pločnik, u kojima se kockalo dan i noć, dan i noć svaki dan u godini, i mnoštvo ljudi krenulo je prema hotelu i Kockarnici i momku utučena izgleda i njegovim umornim smeđim očima. Gomila se kretala prema njemu, neumoljivo, privučeni, poput leminga, mirisom sreće koji je širio oko sebe.
I dobio bi.
Ponovo i ponovo.
Trideset osam tisuća dolara.
A tri plava oka nastavila su gledati u njega. Njezin je ljubavnik dobivao.
Maggie i njezine Novacoči.
Napokon, Kockarnica je odlučila da razgovara s Kostnerom.
— Odnijeli su »Šefa« na petnaest minuta, na dodatnu provjeru stručnjaka koji su došli iz kompanije za automate, iz donjeg dijela Las Vegasa, i dok su oni provjeravali, zamolili su Kostnera da dođe u glavni ured hotela.

Vlasnik je već bio tamo. Kostneru se učini da odnekud poznaje to lice. Da li ga je vidio na televiziji? U novinama?
— Gospodine Kostneru, moje ime je Jules Hartshorn.
— Drago mi je što sam vas upoznao.
— Našli ste zlatnu žicu sreće tamo dolje.
— Pa, trebalo joj je dugo vremena da dođe i do mene.
— Nadam se da shvaćate kako je ovakva vrst sreće nemoguća.
— Prisiljen sam povjerovati u to da nemate prave, gospodine Hartshorne.
— Hm. I ja isto. To se događa u mojoj Kockarnici. Ne, sasvim smo sigurni da postoje samo dvije mogućnosti u ovom slučaju: prvo. ili se automat pokvario, i to na način koji ne možemo pronaći, ili, drugo, stojim ispred najpametnijeg varalice kojega smo do sada imali ovdje, u našoj Kockarnici.
— Ja ne varam.
— Kao što možete vidjeti, gospodine Kostneru, ja se smiješim. Razlog zašto se smiješim je vaše naivno vjerovanje da ću povjerovati vašim riječima. Bio bih savršeno sretan kada bih mogao uljudno kimnuti glavom i reći vam da naravno ne varate. No nitko ne može dobiti trideset osam tisuća dolara u devetnaest pokušaja, redom, na istom automatu; ne postoji apsolutno nikakva matematička vjerojatnost koja će reći da je to moguće, gospodine Kostneru. To je na kozmičkoj skali nevjerojatnosti na istom mjestu kao i mogućnost da u sljedećih trideset minuta u Sunce udare tri crna planeta. To je isto tako vjerojatno kao i mogućnost da Pentagon, Peking i Kremlj pritisnu crveno dugme iste mikrosekunde. To je nemoguće, gospodine Kostner. To je nemoguće da se dogodi, a meni se događa.
— Žao mi je.
— Ne doista.
— Točno, ne doista. Mogu iskoristiti taj novac.
— U što, zapravo, gospodine Kostneru, namjeravate uložiti taj novac?
— Stvarno, o tome još nisam razmišljao.
— Vidim. No pogledajmo to na ovaj način. Ne mogu vas spriječiti da kockate, i, ako nastavite dobivati, ja ću vam sve platiti. I nikakvi razbojnici s licima prepunim ožiljaka neće vas dočekati u drvoredu i izubijati vas i oteti novac. Svi čekovi koje vam budem dao vratit će

mi se natrag. Najbolje čemu se mogu nadati, gospodine Kostneru, jest velik publicitet. U ovom trenutku, svi iz Las Vegasa su dolje, u Kockarnici, čekajući na vas da ubacite još jedan srebrni dolar u automat. Neće mi nadoknaditi sve što ću izgubiti, nastavite li ovako kao što vam je do sada išlo, ali će pomoći. Svaki kockar koji ide na sve ili ništa, svatko tko kocka s velikim ulozima, voli biti u blizini sreće. Sve što od vas tražim je da bar malo surađujete s nama.
— Uzimajući u obzir vašu velikodušnost, to je najmanje što mogu učiniti za vas.
— Pokušavate biti duhoviti?
— Oprostite. Što biste željeli da učinim?
— Uzmite desetak sati odmora i dobro se ispavajte.
— Dok vi rastavite stroj i pregledate ga, dio po dio, da li radi normalno?
— Baš tako.
— Ako želim nastaviti da dobijam, onda bi to bio moj prilično glup potez. Mogli biste unutra nešto izmijeniti tako da više ne bih dobio čak i kad bih ubacio svaki od ovih trideset i osam tisuća dolara što ih sada imam.
— Mi imamo odobrenje za rad koje je izdala država Nevada, gospodine Kostneru.
— I ja sam također iz dobre porodice, a pogledajte me sada. Skitnica s trideset osam tisuća dolara u džepu.
— Nitko ništa neće učiniti s tim automatom, gospodine Kostneru. Samo ga moramo pažljivo pregledati u radionici. Ako je u pitanju nešto što se ne može tako lako otkriti, iskrivljeni zupci ili nešto drugo. Moramo biti sigurni da se toneće ponoviti i s ostalim automatima. A dodatno vrijeme nam je potrebno da po gradu proširimo famu o vama; možemo iskoristiti tu gužvu. Neki od ovih turista prilijepit će nam se za prste, a to će pomoći da se bar djelomično pokriju troškovi koje ste nam vi načinili. Zavili ste Kockarnicu u crno, i to na automatu.
— Moram vam povjerovati na riječ.
— Kostneru, ovaj će hotel poslovati još dugo pošto vi odete.
— Ako nastavim dobivati, neće.
Hartshorn se nasmiješi, primjećujući:
— Točno tako.

— Dakle, to vam i nije neki osobit aranžman.
— Jedini koji mogu ponuditi. Ako se želite vratiti dolje, ja vas ne mogu spriječiti.
— Neće li me kasnije otpuhati ogrtač Mafije?
— Molim?
— Rekeh: neće ti Maf...
— Imate veoma slikovit način govora. Zapravo, na um mi ne pada ni najmanja zamisao o tome o čemu vi to, zapravo govorite.
— Naravno, sasvim sam siguran u to.
— Morat ćete prekinuti čitanje raznoraznih članaka po raznoraznim novinama. Ovo je legalan pesao i ja sam vas samo zamolio za uslugu.
— U redu, gospodine Haitshorne. Već tri dana nisam spavao ni sata. Deset sati sna dobro će mi doći.
— Pronaći ćemo vam tihu sobu na najvišem katu hotela, I, hvala vam, gospodine Kostneru.
— Nema na čemu, nemojte se zamarati.
— Bojim se da će to biti nemoguće.
— Pa, u posljednje se vrijeme događa mnogo nemogućih stvari.
Okrenuo se da pođe, dok je Hartshorn pripaljivao cigaretu.
— Oh, gospodine Kostneru, da vas pitam nešto usput.
Kostner zastane i napola se okrenu.
— Da?
Bilo mu je teško da se koncentrira. U ušima mu je zvonilo. Činilo mu se kao da Hartshorn leluja na rubu njegova vidnog polja, poput toplog zraka koji iskrivljuje sliku ponad prerije.
Poput sjećanja na stvari, Kostner je prešao mnoge kilometre da zaboravi. Poput cviljenja i molbi koje su nastavile trzati stanicama njegova mozga.
Glas. Maggie. Još uvijek, tamo, dolje, govoreći... stvari...
Oni će nas pokušati razdvojiti.
Sve na što je bio sposoban misliti bili su tih deset obećanih sati sna. Iznenada, to je bilo mnogo važnije i od novca, i od zaboravljanja, i od svega.
Hartshorn je pričao, govorio je o nekakvim stvarima, ali Kostner ga nije mogao čuti. Bilo je to kao da je netko isključio zvuk i ostavio mu samo da vidi, nečujne lagane pokrete Hartshornovih usana.

Zatrese glavom, pokušavajući izbistriti sliku realnosti.
Pred očima mu je bilo bar pola tuceta Hartshorna, i svi su se rastapali tvoreći i rastvarajući se jedan u drugoga.
I glas.
Maggie.
Strasna sam i topla ovdje. I sama. Mogu ti biti dobra, ako možeš doći k meni. Molim te, dođi, molim te, požuri.
— Gospodine Kostneru?
Hartshornov glas prokapavao je do njega, zamuljen i mutan poput baršunastoga čuperka taknine.
Kostner se ponovo pokuša koncentrirati. Njegove tako umorne smeđe oči pronađoše put do Hartshornova lica.
— Jeste li znali o tom automatu, gospodine Kostneru? —Govorio je Hartshorn. — Dogodila se s njim jedna vrlo čudna stvar prije otprilike šest tjedana.,
— A što to?
— Jedna je djevojka umrla dok se kockala na njemu. Dobila je srčani napad u trenutku kad je povukla ručku. Umrla je trenutno, istog trenutka, tamo na podu.
Kostner je šutio neko vrijeme.
Tako je strašno želio upitati Hartshorna koje su boje bile oči te umrle djevojke, ali isto se tako strašno bojao da odgovor ne bude: plave.
Zastao je, držeći ruku na kvaki ureda.
— Čini se kao da stalno imate nesreću s tim automatom. Hartshorn se nasmiješi zagonetnim smješkom.
— A možda će tako i ostati.
Kostner osjeti kako mu se stežu mišići na licu.
— Hoćete reći da bih i ja mogao umrijeti. To bi stvarno bila loša sreća za vas.
Hartshornov osmijeh posta hijeroglifski nejasan, stalan, poput tihe pjesme uklesane u kamenu.
— Spavajte mirno, gospodine Kostneru.
Dok je sanjao, došla je k njemu. Duga, glatka bedra i nježne zlatne pahulje njezinih ruku; plave oči duboke poput prošlosti, zamagljene blagim svjetlucanjem nalik odbljesku na paukovoj mreži razapetoj na listovima lavande; napeto tijelo, jedino tijelo koje je Žena ikada imala, od samih početaka.

Maggie mu je došla.
Zdravo. Dugo, dugo sam putovala.
— Tko si ti? — Upita Kostner zadivljenim i začuđenim glasom. Stajao je na studenoj ravni, ili je to možda bio kakav plato? Vjetar se talasao oko njih, ili je to možda bilo samo oko njega? Bila je izvanredno sjajna i jasna i vidio ju je, bistru i jasnu, ili je to ipak možda bilo kroz maglu? Glas joj je bio dubok i zvučan, ili je možda bio svijetao i topao poput jasmina koji cvate samo noću?
Ja sam Maggie. Ja te volim. Čekala sam te.
— Ti imaš plave oči.
Da. S ljubavlju u njima.
— Vrlo si lijepa.
Hvala ti. Sa ženskim zabavljanjem u glasu.
— Ali, zašto ja. Zašto se to desilo meni? Jesi li ti djevojka koja... jesi li ti ona koja je bila bolesna... ona koja...
Ja sam Maggie. A tebe, tebe sam izabrala zato što sam ti potrebna. Dugo, dugo vremena ti treba netko.
Zatim se prošlost razmotala pred Kostnerom. Razmotala se i on je mogao vidjeti tko je on, zapravo, bio. Vidio je samoga sebe, usamljenoga. Uvijek sama. Kao dijete, rođen i odgajan od dobrih i toplih roditelja koji nisu imali ni najmanjeg saznanja o tome tko je on, što želi biti, koje su mu sposobnosti, gdje mu je budućnost. I tako je pobjegao od njih, davno još, još dok je bio dječak, i cijelo ovo vrijeme od onda bio je sam, uvijek sam na putu. Godinama i mjesecima i danima i satima, sam, sam bez igdje ikoga. Povremena prijateljstva, temeljena jedino na hrani, ili seksu, ili lažnim sličnostima. Ali nitko kome bi mogao biti vjeran, uz koga bi mogao živjeti, nitko za koga bi se mogao uhvatiti, pripadati mu. Život je tako tekao sve dok se nije pojavila Susie. S njom je u njegov život ušao i tračak svjetla, osjetio je mirise i okuse proljeća koje je do tada od njegova života vječito dijelio svega jedan dan. Smijao se, iskreno se smijao, i znao je da će uz nju njegov život biti u najmanju ruku u redu. I tako je čitavog sebe prelio u nju, poklanjajući joj sve; sve svoje nade, svoje najtajnije misli, svoje najnježnije snove; a ona ih je uzela, uzela th je, sve ih je uzela, i on je prvi put u životu saznao kako je to kada imaš mjesto za život, kako je to kad imaš svoj dom u nečijem srcu. Na sve te smiješne i nježnestvari on bi se ranije smijao,

kad bi ih vidio kod drugih ljudi, ali sada, za njega je to bilo duboko istinsko disanje čudesnog i prelijepog.
Dugo je vremena ostao s njom, i izdržavao je, izdržavao i njezina sina iz prvog braka; braka o kojem Susie nikada nije pričala. A onda, jednoga dana, on se vratio, vratio se a Susie je oduvijek znala da će se vratiti. Bila je to mračna kreatura okrutnih navika i opake ćudi, no ona je cijelo to vrijeme bila njegova žena, i Kostner je odjednom shvatio da je iskorišten samo i jedino kao pomoć u nuždi, kao onaj tko će plaćati račune, sve dok se njezino lutajuće čudovište ne vrati u gnijezdo. Onda je od njega zatražila da ode. Slomljen, slomljen i iscrpljen na sve one tihe načine na koje čovjekovo unutrašnje može biti isušeno, otišao je, otišao je a da se čak ni borio nije, jer sva je borba i sva volja za njom iz njega bila iscijeđena. Otišao je, lutao Zapadom, i napokon došao u Las Vegas, gdje je dodirnuo samo dno.
I pronašao Maggie.
U snu, s plavim očima, pronašao je Maggie.
Želim da pripadaš meni. Volim te.
Njezina istina titrala je u Kostnerovu umu. Bila je njegova. Napokon, napokon netko, netko poseban pripada samonjemu.
— Mogu li ti vjerovati? Nikada ranije nisam bio sposoban nikome vjerovati. Ženama, nikada. Ali potreban mi je netko. Stvarno mi je potreban netko.
To sam ja, uvijek. Zauvijek, to sam ja. Meni možeš vjerovati.
I došla mu je. Potpuno, došla mu je. Njezino tijelo bilo je deklaracija istine i vjerovanja, onakva kakvu nijedan drugi Kostner nikada ranije nije znao. Srela ga je na vjetrometnoj ravni misli; vodio je ljubav s njom, vodio je ljubav mnogo savršenije i potpunije no što je ikada znao za ikoju strast. Spojila se s njim, ušla, potpuno, u njega, pomiješala se s njegovom krvlju i njegovim mislima, s njegovim frustracijama, a on je iz sebe izašao čist, čist i ispunjen sjajem i ponosom.
— Da, mogu ti vjerovati, želim te, tvoj sam — šaputao joj je dok su ležali, jedno pored drugog u snu, nigdje, u magli i bezvučnoj jedrini — Tvoj sam.
Nasmiješila se, nasmiješila se onako kako se žena smiješi kad vjeruje u svog čovjeka; smiješkom vjerovanja i oslobađanja.
I Kostner se probudio.

* * *
»Šef« se ponovo nalazio na svom postolju, a oko gomile koja se okupila postavljena je ograda od baršunaste užadi. Nekoliko ljudi kockalo se na automatima ali nigdje nije bilo dobitka.
Kostner je upravo ušao u Kockarnicu; »špijuni« su već bili spremni. Dok je spavao, pretražili su mu odjeću, tražeći žice, štapiće, »žlice«, bumerange. Ništa nisu uspjeli pronaći.
Pošao je ravno prema »Šefu« i stao pred njim, gledajući ga.
Hartshorn je također bio tamo.
— Izgledate umorno. — reče nježnim glasom, proučavajući Kostnerove umorne smeđe oči.
— Jesam, malo. — Kostner se pokušao nasmiješiti, ali nije uspjelo.
— Sanjao sam čudan san.
— Da?
— Da... o djevojci... — nije završio.
Hartshornov osmijeh bio je osmijeh razumijevanja. Naglašen osmijeh žaljenja i razumijevanja.
— U ovom gradu ima mnogo djevojaka. Ne biste smjeli imati nikakvih problema s pronalaženjem djevojke, pogotovu uzme li se u obzir vaša sreća i dobijanje.
Kostner kimnu glavom i ubaci prvi srebrni dolar u automat. Povuče ručicu.
Kalemovi se zavrtješe tako divlje kako ih Kostner nikada ranije nije čudo i iznenada sve iskoči i nakrivi se u trenutku kada je osjetio udar razbuktalog ognja u utrobi, kad mu je glava zamahnula unatrag, pucketajući na vretenastom tankom vratu a unutrašnjost očiju zacrnjela se od plamena. Užasan vrisak, vrisak prenapregnutog metala, urlik ekspresnog vlaka koji para zrakom nestajući u tami svojim putem, vrištanje stotina životinjica izvađene utrobe razderanih na komadiće, vrisak nevjerojatnog bola, bola noćnih vjetrova koji s vrha planine deru lavu.
I oštar i požudan plač glasa koji jadikuje i jadikuje i jadikuje dok izlazi van, iznutra, na zaslijepljujuće svjetlo.
Slobodna! Slobodna! Raj ili pakao, nije važno! Slobodna!
Zvuk duše oslobođene iz vječnog zatočeništva, duh oslobođen iz tamne booe. I u tom trenutku, u trenutku zapretenog bezvučnog ništavila, Kostner ugleda kalemove kako se s trzajem zaustavljaju i

umiruju po posljednji put:
Jedan, dva, tri.
Plave oči.
Ali on nikada neće unovčiti svoje čekove. Gomila promatrača uglas zavrišti dok je padao i ostao ležati licem prema podu.
Konačna, posljednja usamljenost...

»Šef« je maknut. Loša sreća. Suviše mnogo kockara nije podnosilo njegovu prisutnost u Kockarnici. I tako je maknut, i vraćen kompaniji koja ga je proizvela, s izričitom naredbom da mora biti rastopljen.
I sve dok nije došao u ruke predradniko u topionici, koji ga je već namjeravao ubaciti u peć, nitko nije opazio posljednje oznake koje je Šef otkucao.
— Pogledaj ovo. Zar nije čudno? — upita predradnik svog pomoćnika, pokazujući rukom prema tri staklena prozoriića
— Nikada prije nisam vidio takve oznake — odvrati pomoćnik — Tri oka. Mora da je neki stari stroj.
— Da, neke od ovih starih igara stvarno su zastarjele —zaključi predradnik i podiže automat na traku koja je vodila u peć
— Tri oka. Što veliš na to? Tri smeđa oka — reče i uključi škare koje spustiše »Šefa« s trake, u urlajući pakao peći.
Tri smeđa oka.
Tri smeđa oko koja su izgledalo vrlo vrlo umorno. Koja mi izgledala vrlo vrlo uhvaćeno. Koja su izgleđala vrlo vrlo iznevjereno.
Neke od ovih starih igara stvarno su zastarjele.

Bojan Meserko: Četiri bjegunca

— Sve se odvijalo kao po loju.
— Da, Aleksandre, sve se odvijalo kao po loju.
— Već sam se pobojao da će nas opaziti.
— I ja sam se bojao da će nas opaziti.
— Sve je bilo odlično zamišljeno. Sve sam dobro isplanirao. U našem planu nije bilo greške. Već vidim njihova lica kad opaze da nas nema. Zaista bih rado bio tamo...
— I ja, Aleksandre...
— Slušaj, Rene, dosta mi je tog tvog ponavljanja. Ne znaš izgovoriti rečenicu a da mene ne ponoviš... Što ti misliš, Roberte?
— Za sada još ništa ne mislim. Možda će nas uhvatiti. Mislit ću kad budemo na sigurnom.
— Imaš pravo. Još nismo na sigurnom...
— Ta močvara mi ide na živce!
— Neprestano zbog nečega prigovaraš, Rene.
— Već kilometrima hodamo po toj kalužu...
— Sloboda je zlatna!
— Ti su me komarci svega izboli...
— ...bit će već bolje...
— ...nasisat će se moje krvi...
— ...Ne samo tvoje...
— ...već sam sav slomljen...
— Prestani već jednom jadikovati!
— Izdržat ću...
— Naravno da hoćeš!
— Ne znam zašto toliko govorite!
— Imaš pravo, Roberte. Zaista previše razgovaram s Reneom...
— Čini mi se da polako izlazimo iz ovog pakla.
— Po čemu to zaključuješ?

— Čini mi se da se uspinjemo, a i tlo postaje sve tvrđe.
— I drveće je sve rjeđe, čini mi se...
— Pogledajte, pred nama se širi ravnica, a tamo u daljini vide se planine. Tamo ćemo biti na sigurnom.
— Slobodni, slobodni slooobodni, tralalala...
— Prestani, Aleksandre, pjevati, čuje te se na sto kilometara. Zar želiš da nas uhvate?
— Oprostite, momci, zaboravio sam se.
— Čini mi se da smo sve bliže planinama, postaju sve veće i veće.
— Počet ćemo disati kao slobodni ljudi!
— Vrlo si lijepo to rekao, Rene. Vrlo lijepo.
— Čini mi se da nas netko slijedi.
— I meni.
— I meni.
— Sakrijmo se, i ako je samo jedan, napadnimo ga.
— Čim mi se da je samo jedan.
— Samo je jedan.
— Govori tiše, može te čuti.
— S one ćemo ga strmine moći zaskočiti.
— Ispod nas je.
— Ispod nas je. Skačimo!
— Skačimo!
— Držimo ga!
— Reci, tko si?
— Ta poznajem ga! Pa to je Albert, ako se ne varam. Bio je najmirniji i nitko ga nije zapažao. Da, to je Albert!
— Ddda... jjjja... sss... am... Allll... bertttt...
— Jesi li i ti pobjegao ili su te poslali za nama da kao pas ideš po našem tragu i zatim prijaviš?
— Iššššš... aaao... ssssam... zzzza... vama... ppo...ppo... bjegao... ssssam... immm... iiiidemmmm... ssss...vvvaammma.
— Imaš sreću da te Rene poznaje, inače bismo ti slomili vrat. Brine me to tvoje mucanje. Kamogod dođemo, moraš šutjeti da nas ne izdaš.
— On ne muca uvijek nego samo kad je jako uzbuđen. I to je sada.
— Momci, čini mi se da moramo još prijeći samo ova brda i na konju smo. Zato predlažem da se malo odmorimo prije velikog

uspona.
— Aleksandre, čini mi se da već dugo nisi rekao nešto tako lijepo. Odmor, prekrasna riječ...
— Užitak je ležati na travi. Iznad nas je vedro nebo. Sunce nas grije, oko nas je mir, nema nikakvog zida...
— Mmmmm... mmmom mmommmccci...
— Što želiš, mucavi Alberte?
— Zašto se uzbudio?
— Aaaaavion jjjje izzznad nnnnnas... ssslijeććće...
— Zaista je avion. Albert ga je dobro vidio.
— Gdje si već vidio okrugli avion a i tako velik?
— Slijeće, zaista slijeće.
— Sletjet će u blizini.
— Buči mi u ušima. Pišti mi u glavi.
— Uhvatit će nas... Bježmo, momci, uhvatit će nas...Krenuli su za nama avionom i našli nas...
— Ne paničari, Rene, i ne deri se toliko. Zar ne vidiš da avion nema nikakvih oznaka. Ne love oni nas. Vjerojatno i sami bježe jer su izbrisali oznake. Čini mi se da bismo ih mogli napasti ako ih nema previše i zauzeti to njihovo leteće jaje. Nitko nas više ne bi mogao zaustaviti, nikad nas ne bi uhvatili. Više nikada ne bismo vidjeli one zidine... Pričekajmo da sleti...
— Već je na tlu!
— Gggglava mmmme bbbbbooooli od ttttog ppppiskanja.
— Pogledajte, avion ima prozore, mnogo prozora. Unutra ih zacijelo ima više od četvorice... zacijelo... toliko prozora!
— Hhhhvata mmmme sssstrrrrah... Bbbbbojjjjim sssse...
— Nema razloga da se bojiš. Još nitko nije izašao. A i da izađe, neće nas vidjeti jer smo se dobro sakrili iza ove stijene...
— A što ako su nas opazili odozgo?
— Tada ne bi sletjeli tako blizu nas. Možda bi u nas pucali mecima za paraliziranje... sigurno bi pucali!
— Pogledajte kako to jaje neobično svijetli!
— Koliko boja! Predivno!
— Llllliiijjjepo je!
— Sada tek vidim kako je sve išlo naprijed. Dugo nismo bili s ove strane zidova.

— Otvaraju se vrata.
— Vrata su vrlo visoko. Kako će...
— Neka se svjetlost spustila do tla...
— Čini mi se kao da se nešto miče na ulazu...
— Bbbbbojim se...
— Gledajte! Nešto izlazi!
— Pa to hoda po zraci!
— Kako ne padne na tlo?
— Čččččudesssa... ččččarrrolija... bbbbojim se... bbbbježmo!
— Mirno ide naprijed.
— Ogledava se... gledajte...
— Kakva je to maskarada?
— Ppppogledajte... kkkkako... jjjje... vvvvelik!
— Samo, zašto se obukao u srebrni kombinezon?
— Nosi nešto na leđima!
— Čini mi se da ima tri ruke. Recite da li dobro vidim!
— Zaista ima tri ruke...
— Tttri... rrruuuke... bbbježmo... mmmolim...
— Na glavi mu je nekakva antena.
— Ima vrlo kratke noge... Sigurno ne može brzo trčati.
— Te antene sigurno ne primaju ultrakratke valove.
— Iza njega ide još netko.
— Vvvvidim jjjjoš jjjednog... immmma... iiiih... tttri!
— Nešto promatraju.
— Okreću naokolo neku kutiju. Kao da fotografiraju!
— Kako su im nosevi mali a oči velike! Usana kao i da nemaju!
— Ti zacijelo ne jedu mnogo.
— Skupljaju nešto po tlu i sve spremaju u srebrne kutije.
— Beru i travu... i cvijeće...
— Mmmmmožda su gladni a jjjedu ssssamo tttravu i ccccvijeće jer imaju ttttako mmmmala usta. Ttttrava im upravo prrrissstaje u ttte ooootvore.
— Po onom što vidim čini mi se da su samo trojica jer bi inače bili svi zajedno na paši. Mogli bismo im pristupiti i pitati ih od kuda su i zašto se tako čudno vladaju. U razgovoru bismo doznali je li još tko u jajetu i ako su sami, mogli bismo ih napasti i odvesti se njihovim jajem. Moramo ih uvući u razgovor. Moraju nam reći što više o sebi.

Tako da nam sve bude jasno. Čuvari sigurno nisu! Čuvari ne beru travu i cvijeće! Zaskočit ćemo ih na moj znak. Već ćemo ih nekako vezati kad ih svladamo. Neće biti problema ako ih i ne vežemo. Ta premoćni smo im.
— Dobro si tro rekao, Aleksandre. Mi smo četvorica i ima nas više nego njih. Negdje sam čitao da većina uvijek pobjeđuje.
— Slažem se s Robertom i s tobom, Aleksandre.
— Jjjja bbbih mmmmogao doći malo pppposlije zzzza vama, za sssvaki ssslučaj, ako bi oni poduzeli nnnnešto neočekivano. I. ako bbbi vvvvidjeli da nnnnas ima ččččetvorica pppppreplašili bbbi ssse.
— Ideja nije loša. Slažem se.
— Gggggglava mmmme bbbbboli.
— Pokažimo im se. Ne smijemo im još pokazati svoje namjere. Sve mora ići po planu. Čekajte na moj znak. Pođimo
— Opazili su nas.
— Prestali su brati. Gledaju prema nama.
— Odjeća im postaje crvena.
— Antene na glavi počele su im se vrtjeti.
— Vrlo su visoki, viši su Rene, od tebe, preko pola metra, a ti imaš gotovo dva metra.
— Ali su nespretni na tim svojim kratkim nogama nepokretni su i neće ih biti teško nadvladati. Samo moramo biti brzi.
— A te njihove tri ruke?
— Roberte, zar ne vidiš da su to varalice, pokvareni skitnice koji su tko zna gdje ukrali to leteće jaje?
— Dobro A sada mir. Stanimo nekoliko metara daleko od njih. Ja ću ih osloviti.
— Što ćeš im reći?
— Čujte vi, ma tko ste. Mi smo mirni šetači, ljubitelji prirode i njenih ljepota. Slučajno smo bili svjedoci vašeg slijetanja i malo smo iznenađeni što slijećete ovdje gdje je priroda još nedirnuta i neoskvrnjena. Pretpostavljamo dasu vas neprilike prisilile na slijetanje i da nenamjerno kaljate ovaj divan kraj.
— Kako možeš reći za ovaj kraj da je divan? Tu je samo kamenje i kržljava trava. Aleksandre, nisi to dobro smislio:raskrinkat će nas!
— Šuti, Rene!
— Momci, oni nešto razgovaraju.

— Taj njihov razgovor sliči cviljenju, rekao bih.
— Pogledajte, jedan se uputio prema nama.
— Ima dugo otkada mi naučila vaš jezik. Mnogo jezik na Tera, ne jedan. Mi ne znala da vi naša vidjela. Mi sletjeli tu i brati flora i fauna za naša laboratorija.
— A tko ste vi?
— Mi došla iz daleka planeta, duboka svemir. Mi tražiti zgodna planeta da se naš narod na njoj naseliti. Naša planat uskoro propasti. Mi se morate odseliti. Vaša Tera najbolja kako mi rekli. Mi ovdje stanovati. Vas ići odatle. Ležati u zemlja. Sama mi, narod iz duboka svemir...
— Što taj govori?
— Ja ga ne razumijem.
— Mi vi nam ne snažni, mi vi nam snažniji. Tehnologija daleko duboka naprijed iza vas. Mi za vaša sto godina biti gotovi tu...
— Smiješan je.
— Ne zna ni govoriti.
— Usne mu se miču. Kao da govori iz trbuha.
— Daj, stari, znamo mi sve to, to znaju i djeca. Ništa osobito. Zar ne možeš izmisliti nešto bolje?
— Što vi znati? Ne razumjela vas.
— Zamisli moju vojsku. Miljarde i miljarde do zuba naoružanih vojnika. Svaki ima za pašom nuklearni pištolj a u ruci laser...
— Aleksandre, dolazi Albert.
— Rrrrakete koje sa samonavođenjem llllete na Mmmmars dddda ppppobbbbbiju nnnneprijatelje.
— Nama rekli da vi još ne došla na Mars, da vi nerazvijena narod. Što vi nama govorila sada... vi znala i za brod na laserska pogon?
— I djeca ih već poznaju i sss njima ssse iiiiiigraju...
— A zašto vi ne došla k nama ako tako pred nama?
— Ne znamo gdje ste a i ako bismo znali, ne bismo imali vremena jer nam je potreban samo taj vaš jajoid s kojim namjeravamo pobjeći... Na njih, momci!
— Vi ne dalje! Mi vas pucati! Mi kod vaša još ne vidjela takva oružje. Vi govoriti da jako razvijena, vi lagati, ništami ne vjerovati...
— Daj, Aleksandre, reci mu...
— Strašno smo snažni, naša vojska, naši ljudi, cijeli se svemir nas

boji i nitko nije pred nama siguran i jao onom tko nam se suprotstavi. Već je sve osvojeno: nebo, zemlja rijeke, podzemlje. Nas četvorica smo predstavnici te najsnažnije civilizacije. Ne shvaćam kako nam se usuđujetbe prijetiti...
— Opet su počeli mijenjati boju...
— Nešto međusobno bruje...
— Mmmmožda nnnas hhhhoće nnnnapasti..
— Ne pokušavajte ništa, sva četvorica smo do zuba naoružani ali vi to ne vidite svojim očima. Za tren možemo raznijeti ta vaša bijedna tijela i baciti ih vukovima koji se ovuda naokolo skicu...
— Vi govoriti kao da vi biti vrlo strašna i ratoborna narod. Više nego mi...
— No, sada je progovorio i drugi.
— Samo neka govore što više. Pokušat ćemo ih polako opkoliti ili im spriječiti povratak u njihovu letjelicu...
— Dobro naša vrh učinila i poslala nas u izvidnica. Mi pobjeđeni. Mi ne vidjeti plod vašeg govora ali svejedno vam vjerovati jer vas zaista više nego nas. Oružje koje mi vidjeti vrlo primitivno ali možda imate stvarno skriveno snažnije...
— Što taj stalno nešto govori?
— Govori nešto i razmahao se sa sve tri ruke. Smiješni su. Čini mi se da su zaista ukrali letjelicu...
— Ta ionako će ona uskoro promijeniti vlasnika.
— Nnnas četvorica ććććemo bbbiti vvvvlasnik.
— Mi sada ići i još bolje razgledati vaša planeta.
— Aleksandre, gledaj! Okrenuli su se i idu prema letjelici...
— Na njih... na njih... na njih...
— Što vi s nama radila? Zašto nam se zaletala podnoge?
— Ne padaju!
— Što im se više zalećemo u noge, čvršći su.
— I sve brže idu...
— Ssssvi zzzzajedno nnnnavalimo nnna jjjednog!
— Točno! Prvo jednog, pa još jednog i onda preostalog...
— Vi svi zajedno skakala na jedan od nas. Čudna narod!
— Ni sva četvorica zajedno ne možemo oboriti jednoga...
— Bacajmo na njih kamenje. Ima ga dovoljno naokolo.
— Vi nas napala, mi vas kaznila.

— Pogledajte, svaki od njih šalje neku žutu zraku prema nama iz te treće manje ruke!
— Osjećam kako postajem sve tvrđi!
— I ja.
— Bbbbojim ssse.
— Neko vrijem vi biti ukočena dok mi ne otići.
— Izgubljeni smo!
— Kakvi ste vi ljudi, imajte milosti, samo smo se šalili, ne ubijajte nas!
— Ubijte njega, Aleksandra, on je kriv za sve, on nas ja nagovorio. Mi ostali smo nedužni.
— Ttttako jjje kkkkako kkkkaže Rrrrene!
— Mi već razmilili što učiniti da vi ne nas pobijediti. Mi se vratiti, vi ratoborna i napredna narod, nismo prije opazila da vi toliko razvijena. Morati još mnogo istraživati a tada napadati i naseliti se na vaš Tera. Vama ništa ne dogodilo se, vi samo zaspati, ukočila se i zaboravila da nas vidjeti i s nama se razgovarala. Naša zrake takve da djelovati na pamćenje...
— Gubim svijest...
— Pospan sam...
— Spavam... spavam...
— Nnnneću sssspavati... bbbbooooo... j... j... j...
* * *
— Našli smo ih na podnožju planine takve kakvi jesu.
— Dobro što ste nas obavijestili. Tražimo ih već dva mjeseca.
— Jesu li opasni?
— Kako kada!
— Kažnjenici?
— Ne, bolesnici. Rascijepane ličnosti, dvojne osobe, Nisu svjesni sami sebe i ne mogu kontaktirati s normalnim ljudima. Jednostavno preuzmu lik nekoga, obično osobe koju najčešće spominju za vrijeme rada ili učenja ili stvaranja. I ta četvorica su takvi tipovi. Prije su bili profesori, učenjaci, filozofi...
— Zašto pak stalno govore da bi rado letjeli u srebrnoj jajastoj letjelici sa svojim trorukim prijateljima?
— Mjesec dana bez potrebne njege nije mala stvar i to u divljini. Prepješačili su preko cijele močvare a zatim su prošli i kroz onu

ravnicu a zatim su se penjali u planinu. I zdravom bi se čovjeku pomutila pamet a kako ne bi tim našim luđacima koji su ionako bolesni. Pogoršalo im se stanje... sada zamišljaju srebrne letjelice u obliku jaja, troruka bića... Dobro da nije što drugo... Odvest ćemo ih natrag u psihijatrijski sanatorij i nastaviti liječenje. Sve iz početka... Neizlječivi slučajevi...
— Ipak mi nije sve potpuno jasno. Pregledao sam ih odmah čim smo ih našli i nešto mi je palo u oči...
— Mislite to što su bili tako razderani i izgrebeni?
— Ne. Sva četvorica su bili tvrdi kao kamen, kao kipovi. Nije ih se moglo presavinuti, ni pomaknuti ruke ni noge, ni tijelo ni glavu...
— Grč, poštovani kolega, grč...
— Ali, zašto su sva četvorica stalno ponavljala da se žele voziti s trorukim prijateljima u jajolikoj letjelici? Zašto baš sva četvorica?
(Izvorni naslov: Štirje možje na begu; Prijevod sa sloventkog: Krunoslav Poljak)

Jack Williamson: Zbor izviđača

Jamboree

Preveo Zoran Milović

Vođa izviđača tiho je po crnim plastičnim tračnicama skliznuo u kamp, dok mu se gladak žuti pokrov presijavao na hladnom jutarnjem svjetlu poput oklopa kakve bube. Zastao je na vratima, slušajući koji to dječaci ne spavaju, a zatim mu se blistave oči počeše okretati, bacajući crvene zrake u svaki kut sobe, tražeći one koji nisu u svojim krevetima.
— Ustaj i smiješi se! — odbijao se njegov bučni veseo glas od sivih metalnih zidova. — Odred Lisica, ustaj i smiješi se! Hopa za staroga Tatu! Mama kaže da je danas Zbor izviđača!
Patrola uz sama vrata, većinom sve novajlije, svaki još u zasebnom krevetiću, počeli su vikati i plakati jer još nisu naučili voljeti staroga Tatu. Robotov sretni glas pojačao se i zaglušio njihovo urlanje, a zatim stroj brzo produži uzduž uskog pobočnog prolaza do mladunaca iz Patrole Bedrenica.
— Hopa za staroga Tatu! Mama kaže da je danas Zbor izviđača!
Mladunci skočiše, vrišteći od oduševljenja. Zbor izviđača bio je sjajna zlatna značka zalijepljena na njihova čela. Zbor izviđača bio je puna kutljača ljubičastog ledenog mlijeka, a možda i prava jabuka. Zbor izviđača bio je dan posjeta Mami.
Stariji izviđači iz Patrole Pometača i Patrole Lubanje nisu bili tako bučni, jer su znali da Mama za njih neće imati još mnogo takvih Zborova izviđača. U kutu spavaonice tri dječaka ustala su i sjela bez riječi, promatrajući Joeyovu praznu slamarieu.
— Joey kasni — prošapta Ratbait. Bio je to blijed, mršav izviđač, inteligentna pogleda, koji je izgledao suviše star za

dvanaestogodišnjeg dječaka. — Moramo prikriti njegov nestanak. Moramo skriti grešku te budale i prevariti starog Tatu.
— Hajde! — mrmljao je Butch. — Naći će nas sve još u krevetima.
— Ali, moramo... — dahtao je Blinkie —... moramo mu pomoći...
Ratbait poče namještati jastuk, praveći od njega glavu te budale, ali se ohladi kad ugleda robota kako se jureći primiče, bučeći poput vjetra, bodući crvenim zrakama iz očiju prazan krevet.
— No, no, izviđači! — glas mu je lepršao poput ranjene ptice. — Ne možete se šaliti na račun jadnog starog Tate. Ne danas. Zakasnit ćemo na veliku svečanost. Zakasnit ćemo na Zbor izviđača.
Ratbait osjeti kako mu vrh čeličnog biča trzajem povlači pokrivač s glave i kroz čvrsto stisnute vjeđe osjeti jarkocrveno svjetlo.
— Bolje se probudi, Izviđaču R-8. — Njegov mirni, tužni glas kapao je poput toploga ulja. — Bolje reci starome Tati kamo je otišao Izviđač J-0.
Ratbait se vrpoljio pod tim strašnim plamenom crvena svjetla; ništa nije mogao vidjeti, nije mogao ni disati, ni smisliti što da odgovori robotu. Progutao je, sav zgranut, i pokušao zatresti glavom.
Napokon, crveni se pogled okrenu prema Blinkieu.
— Izviđaču Q-2. — Tih, polagan glas mazio se i umiljavao Blinkieu poput dobroćudnog šteneta. — Ti ćeš zacijelo htjeti pomoći starome Tati da održi kamp urednim za Mamu.Ti ćeš nam reći kamo je otišao Izviđač J-0.
Blinkie je bio malo predebeo dječak. Naduto, napuhano lice bilo je blijedo i sličilo je kakvoj otrovnoj gljivi, a slamarica mu je imala kiseo, mokar miris. Sjeo je na slamarieu, izbjegavajući čelični bič koji mu je lelujao ponad glave.
— Molim ttttt... — taj ga je kreštavi i mucavi glas još više pokolebao i nije više uspijevao izmicati blještavom biču što je mahao oke njega. Postajao je bijesan od tog zujanja, i od mirisa vrućeg ulja s Tatina žutog pokrova.
— Dakle, Izviđaču Q-2?
Blinkie je soptao i mucao i na kraju poput sive hladetinaste mase pao na plastične tračnice. Blistave spirale mreškale su se stežući se oko njega. Dahtavo je disao dok mu se debela ruka trznula i pokazala prema crnom velikom natpisu na zidu:
OPASNOST!

Pristup energiji dopušten
SAMO ROBOTIMA!

Bičevi ga baciše natrag na njegovu mokru slamaricu. Ležao je daščući i trepćući očima, izmičući na sve strane, čak i onda kada su se bičevi odmakli dalje. Oči Vođe izviđača munjevito su se okrenule prema natpisu i četvrtastoj rešetki pod njim, a zatim se upraviše prema Butchu.
Butch je bio spor, zdepast dječak, izbuljenih očiju, dovoljno mlad da se vrati s još jednog Zbora izviđača. Oduvijek se bojao Tate, no želio je biti novi vođa Patrole Lubanja, namjesto Joeya, i sada je vidio šansu za sebe.
— Ne udaraj me, Tata! — vrištavo se oglasio, a lice mu posta crveno, dok je, ne čekajući bičeve, u žurbi svlačio pokrivače. — Ja ću ti reći gdje je Joey. Sve do sada sam čekao da ti kažem ali sam se bojao da će me ostali istući.
— Dobar dečko! — glasne riječi Vođe izviđača nadimale su se nalik na velike mjehure sapunice što se raspadaju na suncu. — Mama želi znati sve o Izviđaču J-0.
— Provalio je rešetke... — glas mu je zadrhtao i u neprilici je zastao ugledavši izraz na Ratbaitovu licu, ali kada se okrenuo prema Tati nastavio je još glasnije — Čini to svake noći, još od prije tri Zbora izviđača. Šulja se u odjeljenja gdje rade roboti. Ne znam zašto, ali znam da se tamo sastaje s nekim i donosi ovamo razne stvari, stvari koje se ne smiju imati. Stvari kao što je ovo!
Pipao je po uniformi tražeći nešto, a onda podiže ruku, držeći u njoj metalnu pločicu.
— Ovo je tvoje dobro djelo danas, Izviđaču X-6. — Tanki vrh biča uze pločicu i prinese je bliže vrućim crvenim svjetiljkama. — Čija je ovo pločica?
— Pogledaj broj.,.
Glas mu se u trenu osušio kada je ugledao Ratbaitove blijede usne kako se miču bez riječi.
— Što je toliko čudno u vezi s jednom ID pločicom? — upita Ratbait. — A što si ti tražio u Joevovu krevetu?
— Zar to nije čudno?! — skrenu Butch pogled i kreštavim glasom reče Tati: — To je broj djevojčice!

Tihi šok od tih riječi odbi se od metalnih zidova, glasnije od Tatina starog praska. Većina izviđača nikada nije vidjela djevojčicu. Nakon duge stanke, početnici smješteni pored vrata počeše šaputati i hihotati se.
— Psssst! — zagrmi Tata zvukom kao da pišti para. — Sada svi zajedno možemo učiniti jedno dobro djelo za Mamu i malo se našaliti s Izviđačem J-0! On ne zna da je danas Zbor izviđača, ali saznat će to uskoro. — Tata se nasmija kao da zvekeću teški lanci:
— Natrag u krevet! Tihi kao roboti!
Tata se približi zidu uz rešetke, a dječaci polijegaše na svoje slamarice. U jednom trenutku Ratbait udahne želeći viknuti, ali ugleda Butchove izbuljene oči kako ga promatraju. Tatino zujanje nesta; čak su i početnici u svojim krevetićima bili tihi poput robota. Ratbait začu škripu rešetaka i ugleda Joevovu glavu i zamršenu žutu kosu išaranu uljem i prašinom. Zinu i zatrese glavom i ugleda Joevove oči boje neba kako se u strahu šire.
Joey pokuša umaći, no bičevi su bili brži — uhvatiše ga za vrat, izvukoše iz četvrtastog crnog prolaza okrenuše ga, držeći ga poput lutke pred Tatinim očima.
— No, Izviđaču J-0! — Tata se nasmija zvukom bućkanja ulja. — Mama želi znati gdje si bio do sada.
Joey pade na lice kad ga bičevi prestadoše držati, ali se u trenutku ponovo nađe na nogama. Blijedo se nasmiješi Ratbaitu, a zatim pogleda Tatu, no na njegovo pitanje ne odgovori.
— Bit će bolje da starom Tati kažeš istinu. — Glatki sjajni bičevi pružiše se naprijed poput tankih zmija pred napad. — Inače, morat ćemo te kazniti, Izviđaču J0.
Joey zatrese glavom i bičevi počeše raditi. Ni tada ništa ne reče; nije čak ni vrištao.
No, nešto ispade iz njegove poderane uniforme. Hitri vrhovi bičeva ščepaše stvar i digoše je s poda.
— Što je ovo, Izviđaču J-0? — Vrhovi bičeva pažljivo podigoše stvar do robotovih bijesnih očiju i zamalo je ponovo ispustiše na pod.
— Izvičađu J-0, ovo je knjiga!

Riječi odzvoni.se u tišini metalne prostorije.
— Izviđaču J-0 ukrao si knjigu! — Tatin šokirani glasp retvori se u

gotovo nečujno zujanje dok je čitao naslov — Priručnik za operatore. Nuklearni reaktot, Serije 9-Z
Tihi strah proširi se kampom. Dva ili tri početnika počeše jecati u svojim krevetićima.
Kada se stišaše, stari Tala prijeteći pročisti grlo i nastavi — Izviđaču J-0 što ova knjiga radi kod tebe?
Joey proguta i zagrize donju usnu tako čvrsto da mu krv u tankom mlazu poteće obrazom, ali ne odgovori ništa
Stari se Tata dokotrlja bliže, dok su zaposleni bičevi spremali knjigu u tamni pretinac pod žutim robotovim pokrovom.
— Mami se ovo neće svidjeti. — Svaka riječ zveknula je teško, poput udarca metala o metal. — Knjige nisu za dječake. Knjige su samo za robote. Zar to nisi znao?
Joey i dalje osta miran, ne odgovorivši.
— Ovo me boli, Izviđaču J-0. — Tatin se glas stiša i posta nježan a polagano izgovorene riječi sada su nalikovale na suze tuge. — To boli i tvoju jadnu Mamu. Više no što išta može zaboljeti tebe.
Bičevi prasnuše još jednom, još i još jednom. Napokon ga podigoše, a zatim ispustiše, poput crveno isprugana dronjka, na pod. Stari se Tata odmaknu i otkotrlja.
— Odred Lisice diži se i smiješi se! — njegov tutnjavi glas postade opet veseo, kao da je zaboravio na Joeya. — Hopa za staroga Tatu. Danas je Zbor izviđača, danas ćemo posjetiti Mamu. U stroj, jedan za drugim.
Mladunci su drhtali od uzbuđenja dok su ih njihovi vođe svrstavali. Napokon, stari Tata izvede odred iz kampa i po utrtoj stazi povede ga prema mjestu gdje se nalazila Mama. Joey je šepao i jedva se vukao, no stisnuo je zube i ostao na mjestu vođe svoje patrole.
Marširajući kroz teritoriju dječaka prolazili su pored raštrkanih kampova onih odreda čiji su Zborovi izviđača padali u neke druge dane. Nekoliko je izviđača bilo vani, zajedno sa svojim vođama, no nitko im nije mahnuo niti pogledao.
Proljetno je sunce bilo vrlo toplo, a Tatin je hod bio suviše brz za mladunce. Neki od njih počeše cmizdriti i ispadati iz reda. Tata se s tutnjavom vrati i upozori ih da Mama neće davati zlatne zvijezde ako zakasne na Zbor izviđača.
Kada je otišao natrag na čelo, Joey pogleda Ratbaita i namignu mu,

kimnuvši glavom.
— Moram pobjeći! — tiho i brzo prošapta. — Moram se vratiti...
Butch se maknuo iz reda i nagnuo prisluškujući. Ratbait ga gurnu sa staze.
— Moraš pomoći! — soptao je Joey. — Postoji nešto što moramo učiniti — i to sada, jer ovo će biti posljednji Zbor izviđača za većinu od nas. Nikada nam se više neće pružiti još jedna šansa.
Butch se, teško dišući, približio, pokušavajući čuti, ali ga Blinkie vrati na njegovo mjesto.
— Što je, o čemu se radi? — tiho upita Ratbait. — Što namjeravaš učiniti?
— Sve piše u knjizi — odvrati Joey. — Nešto što zovu ručno preuzimanje upravljanja. Postoji prašna soba, tamo ispod Mame, iza natpisa: Samo za ljude. Dva crvena dugmeta. Dvije velike poluge. Sa staklenim zidom između. Trebaju dva čovjeka.
— Tko? Jedan od nas?
Joey zatrese glavom, čekajući da Blinkie gurne i odmakne Butcha — Imam prijatelja. Zajedno smo radili tamo dolje u prostorijama. Gledali smo robote. Čitali knjige. Učili što trebamo učiniti...
Pogleda natrag. Blinkie se rvao s Butchom i tako ga zadržavao, no sada je dolazio vođa, kloparajući, sa čela, veselo ponavljajući — Hopa za Tatu! Puno hopa za Tatu!
— Kako ćeš to izvesti? — U Ratbaitovu se glasu osjećala zabrinutost. — Sada će roboti biti na oprezu...
— Postoje stražnja vrata. — Joeyov se šapat ubrza. —Tunel za odvod vode. Vruće vode iz reaktora. Završava tu kod mosta na Black Creeku. Moj će me prijatelj tamo čekati. Kada bih se mogao izgubiti kod ovog kraja mosta...
— Hej, Tata! — vikao je Butch. — Ratbait priča! Blinkie me gura! Joey namjerava napraviti nešto loše!
— Dobar dečko, Izviđaču X-6! — Tata se zaustavi uz njega. — Mama želi znati da li planiraju još kakvu pakost.
Kada se Tata otkotrljao na čelo odreda, Ratbait je želio upitati što će se desiti kada Joey i njegov prijatelj pritisnu dva crvena dugmeta i povuku one dvije velike poluge, ali Butch im je bio tako blizu da nisu mogli nastaviti razgovor. Pomisli kako to mora da ima nekakve veze s reaktorom. Od energije su živjeli Mama i roboti. Kada bi Joey

mogao prekinuti dovod energije...
Da li bi oni onda umrli? Ta ga ideja uplaši. Ako se krevetići zaustave, tko će se i kako brinuti za početnike? Tko će praviti hranu? Tko će govoriti što treba raditi? Možda bi Joey i njegov prijatelj mogli znati odgovore na ta pitanja.
S Tatom koji se brzo kotrljao na čelu kolone penjali su se dugačkom stazom uzbrdo i došli do mjesta odakle se već mogla vidjeti Mama. Stari sivi zidovi bez prozora. Dvije visoke gomile tamnosmeđe opeke. Treperavi vrući zrak nasuprot blijedom nebu.
Staza je završila. Ratbait ugleda zavojitu traku zelena grmlja duž rijeke Black Creek, i zatim betonski most. Ugleda Butcha kako promatra Joeya i začu Blinkiev isprekidani dah. Pokuša smisliti kako da pomogne.
Istodobno, mladunci prestadoše cviljeti kada ugledaše Majčine tajanstvene zidove i gomile opeka, a odred nastavi još brže marširati nizbrdo. Ratbait s mukom nastavi, zagledan u žuti odbljesak sunca na Tatinu pokrovu. Ništa nije mogao misliti.
— Našao sam! — Blinkie je disao brzo, šapčući mu na uho — Ja ću se pobrinuti za Tatu.
— Ti? — Ratbait se namrgodi. — Ti si izdao Joeya...
— Baš zato — soptao je Blinkie. — Hoću da to popravim. Pobrinut ću se za Tatu. Ti zaustavi Butcha i daj znak Joeyu.
Došli su do mosta. Tata krenu preko.
— Čekaj, Tata! — iskoči Blinkie iz reda i pokaže rukom prema grmovitoj urvini ponad staze. — Vidio sam djevojčicu! Sakrivena je u grmlju i gleda nas kako prolazimo.
Tata zatutnji natrag preko mosta.
— Djevojčica na teritoriju dječaka? — Njegov šokirani glas zapljusnuo ih je poput hladne kiše. — Što bi Mama rekla? — brzajući po pošljunčanoj stazi okrenuo se kad je prošao Blinkiea i jurnuo u šiprag.
— Slušaj, Tata! — potrča Butch za njim, mašući rukamavičući — Tamo nema nikakve djevojčice...
Ratbait mu podmetne nogu i okrete se da dade znak Joeyu, no ovaj je već bio nestao. Nešto je pljusnulo pod mostom i Ratbait ugleda žutu glavu kako se kliže pod velom pare koja je izlazila iz crnih usta tunela.

— Tata! Tata! — pljuvao je Butch šljunak iz usta i počeo skakati po stazi. — Vrati se, Tata! Joey je pobjegao dolje! Ratbait i Blinkie su mu pomogli!
Vođa izviđača se sjuri niz urvinu, mašući praznim bičevima. Kliznuo je, zanijevši se, i spustio se do korita vruće rijeke. Njegov žuti pokrov nesta u vodi.
— Izdajnice brbljavi! — stisnu Blinkie svoju debelu pesnicu. — Izdao si Joeya.
— I ti ćeš dobiti svoje! — Tmurnih izbuljenih očiju Butch se okrene. — Samo pričekaj dok se Tata vrati.
Čekali su. Umorni mladunci sjeli su da se odmore a početnici su se uznemirili u svojim vrućim krevetićima. Teško dišući, Blinkie se držao u Butchovoj blizini. Ratbait je gledao dok je Tata isplivao natrag iz tunela.
Bičevi su bili omotani oko dva mala zavežljaja s kojih je kapala voda, ljubičasta i gusta. Ne odvajajući se od njih, bičevi spustiše Joeya i njegova prijatelja na zemlju. Skvrčili su se na stazi poput prnjavih lutaka ali ih bičevi postaviše natrag na noge.
— Ha, što velite, Izviđači? — Stari se Tata smijao zvukom udaranja metalnih zupčanika — Uhvatili smo pravu živu djevojčicu!
Poput ptičice, tako je i ona otresala vodu sa svoje duge kose boje pijeska. Stojeći uspravno, bez bičeva da je drže, bila je okrenuta Tatinim upiljenim očima. Izgledala je suviše visoka za dvanaest godina.
Joey se osjećao loše kad su ga spustili bičevi. Nagnuo se preko mosta tresući se od grčeva koji su ga podražavali na povraćanje, a onda se mlohavo nasloni na djevojčicu. Ona mu obriše lice svojom mokrom kosom. Uhvatili su se za ruke i nasmiješili se jedno drugom, kao da su sasvim sami i kao da oko njih nikoga nema.
— Podmetnuli su mi nogu, Tata. — Sada hrabriji, Butch pokaza Blinkieu dugi nos i otrča prema stroju. — Pokušali su me spriječiti, da ti ne kažem...
— Prepusti ih Mami. — Tata je veselo pjevušio. — Neka na njoj pokušaju koji od svojih smiješnih trikova.
Kotrljao se prema mostu a bičevi su gurali Joeya i djevojčicu ispred svih — Sada hopa sa starim Tatom za Zbor izviđača!

Uspeli su se na vrh posljednjeg brda, do visokih čeličnih vrata u Maminu starom sivom zidu. Tlo pred njima bilo je od samog čelika, živo, sa strojevima ispod. Ušli su u mračnu okruglu sobu koja je odzvanjala teškim zvukom Tatinih kotača na tračnicama.
— Odred Lisica, evo nas ovdje na Zboru izviđača! — Tatin veseo glas stvarao je praznu buku na zakrivljenim čeličnim zidovima, a njegova crvena svjetla u visokim odbljescima odbijala su se od njih.
— Mama želi da znate zašto svake godine slavimo ovaj sretni dan.
Stroj se otkotrlja do centra velikog crnog kruga na sredini poda. Nešto je zabubnjalo, daleko negdje, ispod, poput srca kakva čudovišta, i Ratbait ugleda da je krug, zapravo samo vrh crnog čeličnog klipa koji se dizao, polagano podižući pri tom i Tatu.
Bubnjanje prestade i Tatine se oči upravile dolje, na mladunce iz Patrole Bedrenica, da prekine njihovo strahopoštovajuće mrmljanje.
— Jednom davno nije postojala nikakva Mama. — Šok tih riječi eksplodira, udari i polako nesta. — Nije bilo ni Zbora Izviđača svake godine. Nije čak postojao ni nikakav Tata, da voli i da se brine za malene dječake.
Mladunci su se bojali šaputati, no postadoše još uzbuđeniji i zaplašeniji.
— Nećete vjerovati kako su nastajali početnici. — Začu se šuškanje. Svi zadržaše dah u iščekivanju. — U tim lošim, starim danima, dječacima i djevojčicama bilo je dopušteno da se mijenjaju poput čudovišnih insekata. Mijenjali su se u kreature zvane odraslima... Bičevi se počeše previjati, crvene lampe jače zasvjetliše a crni klinovi zaškripaše na površini crne platforme
— Odrasli! — Tata ispljunu tu riječ. — Kvarili su se i trošili i na kraju umirali. Defektni krugovi njihove logike programirali su ih da uništavaju jedni druge. U nekoj vrsti kolektivne čudne greške u logici, nazvane rat, sistematski su se uništavali. Ali, njihov najveći kvar bio je u tome što su stvarali nove potomke, nove početnike.
Tata se polagano okrenuo na visokoj platformi prelazeći preko tihog odreda svojim krvavo crvenim zrakama i na kraju zaustavi pogled na Joeyu i djevojčici. Svi izviđači, osim Ratbaita i Blinkiea, odmakoše se od njih. Blijeda i očajna lica, djevojčica je nešto šaputala Joeyu na uho. Slušajući je, obavivši je rukom oko struka, Joey je mrko gledao Tatu.

— Jednom davno odrasli su stvarali početnike, iako vam to možda izgleda čudno. Koristili su se čudnim prirodnim procesom u koji sada nećemo ulaziti. Na kraju je sve propalo jer su u ratu uništili svoje gene. Posljednji odrasli nisu više uopće mogli stvarati nove dječake i djevojčice.
Crvene se zrake okrenuše da smire preplašene mladunce.
— Odred Lisica, eto zato imamo Mamu. Njezin je posao da sakupi ispravne gene i ugradi ih u cijele stanice od kojih može stvoriti čitave dječake i djevojčice. Ona to čini već dugo i to mnogo bolje no što su to odrasli ikada činili.
— Zato imamo Zbor izviđača! Da ispunimo svijet dobro napravljenim dječacima i djevojčicama poput vas, i da vas učinimo sretnima, u najboljem dobu vašeg života — čak su i ti stari odrasli uvijek govorili da je djetinjstvo sretno doba. Izviđači, zaplješćimo za Zbor izviđača!
Mladunci su pljeskali a eho se poput zvuka rasprsnutog grada odbijao od čeličnog stropa.
— Izviđači, sada su ti loši, stari dani zauvijek otišli — Sretno nastavi Tata. — Mama ima toplo ugodno mjesto za svakoga od vas, a stari vas Tata pazi, i vi nikada nećete postati odrasli...
—Tata! Tata! — vriskao je Butch — pogledaj Joeya i njegovu djevojčicu!
Tata se hitro okrenu na visokoj platformi. Njegove zasljepljujuće zrake uhvatiše Joeya i djevojčicu kako trče prema svijetlom komadiću neba što se naziralo za vratima, otvorenim da propuste i posljednje krevetiće unutra.
— Probudite se, momci! — drhtao je Joeyov vrisak odbijajući se od crvenog čeličnog zida. — Sve je ovo pogrešno, sve je ovo laž. Mama je samo stroj. Tata je samo ludi robot...
— Stop za Tatu! — vođa izviđača bio je uhvaćen u zamku na vrhu visokog klipa, no njegove plamene oči jurile suza Joeyom i djevojčicom.
— Uhvatite ih! Čvrsto ih držite ili više neće biti Zbora izviđača!
— Ja sam ti rekao, Tata! — Butch je trčao za njima. — Nemoj zaboraviti da sam ti ja rekao...
Ratbait se strmoglavi i uhvati ga za nogu. Obojica se otkotrljaše po podu.

— Dođite, izviđači! — vikao je Joey. — Bježite s nama. Naši vlastiti geni dovoljno su dobri.
Ispod njih pod je drhtao i ta svijetla zraka neba postajala je sve manja. Kotrljajući se po svojim malim tračnicama krevetići su se namjestili između njih i vrata. Joey skoči i odgurnu početnike, no djevojčica posrnui Joey se zaustavi da je podigne...
— Pomozite nam, izviđači! — dahtao je. — Moramo pobjeći...
— Uhvatite ih za Tatu! — taj metalni glas ponad njih obavi ih — Ili neće biti zlatnih zvijezda ni za koga!
Vrišteći, mladunci ih opkoliše. Vrata se treskom zalupiše. Tata skoči dolje s klipa koji se spuštao, no zamalo pa prerano. Hrskavo je pao na žuti pokrov; vruće ulje pljusnu ipoče se dimiti, no bičevi ga odmah postaviše u uspravan položaj.
— Ne pravite nered MMMMMami! — javi se njegov glas poput nakovnja, mucavo grakćući. — Ona zna najbolje!
Drhtavi bičevi dohvatiše Joeya i djevojčicu, odvukoše ih dalje od mladunaca koji su ih bili ščepali i gurnuše ih u plitku crnu udubinu gdje se sada veliki crni klip spustio ispod razine poda.
— Pjevajte za vašu Mamu! — oglasi se stari Tata. — Pjevajte za Zbor izviđača!
Mladunci odurlaše svoju službenu pjesmu i Zbor izviđača se nastavi. Bilo je tu balona u obliku starog Tate za početnike, i duplih kutljača ledenog ljubičastog mlijeka za mladunce i zlatnih zvijezda gotovo za sve.
— Ali mama želi nekoliko od vas — preo je stari Tata poput debele mačke.
Kada je bič pokazao na Blinkiea, on sam skoči u udubinu, ne čekajući da ga bičevi gurnu, no Butch problijedi i pokuša pobjeći kada bič pogodi njega.
— Tata! Ne mmmmmene! — skvičao je. — Nemoj zaboraviti da sam ja izdao Joeya. Tek sam u jedanaestoj i još malo pa ću postati vođa. i sve ću izdati, sve...
— Zato te Mama i želi — smijao se stari Tata zvukom pneumatskog čekića. — Postaješ suviše odrastao.
Bič odgurnu Butcha u udubinu i on pade dolje na gladak crni klip, očiju izbuljenih kao nikada do tada, koprcajući se poput zgnječene buhe. a onda osta ležeći, stenjući, oduzet užasom

Ratbait je stajao znojeći se, kada se bič okrenu prema njemu U želucu mu se pojavio neki čudni ledeni osjećaj, a visoki crveni zid okretao se oko njega poput ludog kotača. Osta sleđen i nepomičan sve dok ga bič ne odgurnu do ruba udubljenja, ali tamo mu Blinkie pruži ruku i uhvati ga, otrese bič s njega i pomogne mu da se spusti dolje. Joey mu kimnu glavom a djevojčica mu se nasmiješi bijelim kratkim osmijehom. Svi joj se približiše i stadoše oko nje, držeći se za ruke, dok se klip spuštao lagano.
— Sada hopa zajedno s Tatom! Imali ste svoj Zbor izviđača...
Urličući, glas je umirao negdje ponad njih, dok se vrh klipa, spuštajući se pretvarao u krvavo obojeni mjesec. Vrela tama bubnjala je poput grmljavine svoda oko njih. Gladak pod zadrhti i prosu ih u Majčine crvene čelične čeljusti.

Walter S. Tevis: Jeka

Echo

Prevela Nevenka Furjan

— Koliko je elektroda u ovoj napravi? — pitao je Arthur.
Mel ga pogleda razdraženo.
— Više no što ih ljudski um može izbrojati, stari moj.
Provjerio je spojeve hrpe žica što su se protezale od glavnog aparata za snimanje do kacige; bilo ih je bar koliko i zmija na Meduzinoj glavi. Dvojica prijatelja povukli su se sa zabave, što je bila u punom jeku, i sišli u podrum u kojem je Mel uredio laboratorij. Mel je bio profesor parafizike na sveučilištu.
— Hoćeš reći da ne znaš čak ni koliko elektroda ima tu unutra? Sam si sastavio taj glupi stroj, a čak ni to ne znaš!
— Ma ne, nisam ja sastavio taj glupi stroj, stari moj. — Mel oštrom kretnjom pritisnu prekidač koji je držao u ruci i negdje u stroju začu se pucketanje. — Napravio ga je kompjuter marke Hewlitt Packard. Ja sam mu samo rekao što treba uraditi, i on mi je to proizveo.
Arthur ga je promatrao ne razmišljajući ni o čemu. Djelić svojih briga progutao je s gutljajem viskija koji je donio sa zabave. Ti prokleti parafizičari! To je baš i slično tim izrodima: i ne trude se da saznaju koliko je spojeva i žica potrebno da bi se potpuno zabilježio jedan ljudski duh.
Ali ništa od svega toga nije rekao. Kad um je Denise predložila da sudjeluje u tom idiotskom pothvatu, našao je dovoljno razloga da prigovori u stilu: »Zašto baš ja? Zašto bih ja bio pokusni kunić istraživanja koje je tek u začetku? Zašto bi baš moju ličnost trebalo zabilježiti u tu svrhu?...
— Zato što si Melov prijatelj — bilo je sve što mi je odgovorila

Denise.
Nagovaranje je trajalo dugo.
A sad je sjedio tu i polako pijuckao viski dok je Mel završavao provjeru kacige. Opustio se i bez mrgođenja dopustio Melu da mu na glavu smjesti teški aparat. Jedva je nazirao što se događa iza žica koje su ga okruživale sa svih strana, i pitanje koliko će još dugo morati podnositi tu lošu šalu da bi ugodio svojoj ženi i Melu. Nije vidio kad je Mel otišao do aparata za snimanje, ali je čuo kako mu govori okrećući prekidač:
— Počelo je, stari moj!
* * *
Arthur se probudio u nekom čudnom, tihom i iskrivljenom svijetu. Vid mu je bio iskrivljen, iako više nije bilo žica oko njega. Nije mogao smiriti sliku pred očima, vidio je samo blijede boje, bijelo svjetlo, neznatne pokrete. I mirisi koje je osjećao nisu bili usklađeni — je li to bio miris ruža pomiješan s mirisom octa? Negdje je netko pjevao na kineskom ili anglosaskom. Zatvorio je oči. Samo je u jedno bio siguran — seksualno je bio vrlo uzbuđen.
Ponovo je zadrijemao.
Čak ni u snovima nije bilo sve kako valja. Mogao bi se zakleti da snovi nisu bili njegovi već tuđi.
Dani su prolazili. S vremena na vrijeme se budio, pa su ga hranili. Ponekad je u prostoriji u kojoj se nalazio viđao visoke i vitke osobe. Razaznao je da govore kineski, ili je to, možda, bio anglosaski? Jednog ga je dana jedno dugokoso stvorenje upitalo na vrlo čudnom engleskom:
— Kako ste, gospodine ili gospođo?
Nije znao što da odgovori.
Napokon se probudio sposoban da jasno vidi, i svijest mu se toliko vratila da je opazio kako nije u svome tijelu. Zaključio je to po koži na rukama, koja je bila vrlo tamna i bez ijedne dlake. Da li je bio crnac? Ili Polinežanin? Sve ga to nije čudilo toliko koliko je očekivao. Drogiran?... Nema sumnje! Tko ga je drogirao?... Tajna! Opipao je lice. Ništa nije prepoznao: nos mu je bio prevelik, brada preglatka, uši prevelike. Zašto me sve to čak i ne uznemirava? Droga? Ali zar već više od godinu dana nije želio da bude mrtav? Mislio je na samoubojstvo jednako intenzivno kao što su neki od

njegovih kolega mislili na karijeru. Pa onda, možda ovo što mu se dogodilo i nije uopće bilo važno. Ako mu se ne bude sviđalo, još će se moći ubiti. A iskustvo koje je upravo proživljavao svakako nije bilo bolno. Osjećao se dobro.
Netko, odjeven u dugačku kućnu haljinu, ušao je u prostoriju. Bio je to visok, vitak i blijed muškarac. Stidljivo se smješkao. Dugačka ravna kosa padala mu je sve do struka opasana pojasom. A tko zna, možda je to bila i žena. No, glas koji se začuo bio je vrlo muževan.
— Kako se danas osjećate? Smiješak na licu postajao je sve širi.
— Dobro sam — reče Arthur. — Ali gdje sam? I tko...? — dodao je pokazujući svoju tamnoputu ruku. — U ovom tijelu...?
— To je umjetnički — odgovori mu muškarac, pokazujući još više svoje zadovoljstvo.
— Umjetnički? — ponovi Arthur začuđeno ga gledajući. Muškarac je bio potpuno smušen.
— Umjetno — konačno izusti.
— Umjetno?
— Vaše tijelo — progovori dugokosi s više samopouzdanja — sada je umjetno.
— Do vraga! — uskliknu Arthur, — Bio sam potpuno zadovoljan i s onim drugim.
— Već dugo je mrtvo — reče čovjek smiješeći se ljubazno. — I trulo.
Arthur ga je samo začuđeno gledao.
* * *
Poslije tog razgovora ponovo je usnuo, a drugog dana muškarac s dugačkom kosom bio je kraj njega kad se probudio. Arthur je pretpostavljao da je prošao čitav dan, jer jeovaj put muškarčeva haljina bila žuta. Arthur je već bio pripremio pitanje.
— Odakle je ovo tijelo?
Čovjek mu se nasmiješio, ohrabrujući ga da i dalje govori.
— Iz Clevelanda — odgovorio mu je.
Arthur nije očekivao takav odgovor. Činilo mu se da ga to odraslo, čudno biće, koje je očito bilo hermafrodit, uvijek iznenađuje.
— Da li ste u Clevelandu to tijelo proizveli ili nešto slično tome?
— Bilo bi ispravnije reći: nešto slično tome. Prije no što smo vas dopremili ovamo, stavili smo vas u to tijelo. Zatim su vaše misli

ulivene u vas, u vaše tada još lijepo tijelo — tumačio mu je, šaleći se.
— Zar u vaše doba nisu proizvodili tijela u Clevelandu?
— U moje doba?
— U doba kad ste živjeli na svijetu. Kad ste bili živi i udobroj formi.
Arthur ga je i dalje gledao zaprepašteno.
— Da li smo mi u budućnosti? — pitao je.
— Ne, mi smo u sadašnjosti — reče muškarac odmahujući glavom.
— Uvijek sada. A vi ste rođeni — nastavio je sa smiješkom — u dvadeset drugom stoljeću, u vremenu i prostoru prenaseljenom.
Arthur duboko uzdahnu.
— Imate li neko piće? S viskijem i džinom? Etilnog alkohola? — Činilo se da ga dugokosi ne shvaća. — Nečega što opija... od čega se bude pijan?...
— A to, sad vas razumijem — glasio je odgovor ponovo nasmiješena lica. — Da, evo, odmah ću nešto donijeti.
U času kad je izlazio iz sobe, okrenuo se i upitao:
— Znači, nije riječ o dvadeset drugom stoljeću?
— Ne, već o dvadesetom — promrmljao je Arthur. — A u kojem smo mi sad stoljeću? — iznenada je upitao, napokon shvativši položaj u kojem se našao.
Čovjek se ponovo okrenuo i nasmiješio prije no što će izaći.
— U četrdeset sedmom — reče.
* * *
Donio mu je neku mješavinu votke i narančina soka, kiselkasta okusa. Piće je bilo servirano u jednostavnoj čaši, koja nije izgledala nimalo futuristički. Pošto je otpio, Arthur seglasno upitao:
— Kako sam stigao ovamo? U ovom tijelu... iz Clevelanda?
— U hladnjaku — glasio je odgovor. — Pronašli smo jedan hladnjak, zapakiran i zapečaćen sa svih strana, na Zemlji, tamo gdje se prije nalazio neki grad. S magnetskim vrpcama vas u njemu, među ruševinama neke kuće. Teško je uopće stvoriti predodžbu o tim tako dalekim i nestalim vremenima iz prošlosti.
O tim tako dalekim i nestalim vremenima iz prošlosti...
— Imate li vi kakvo ime? — upita ga Arthur.
— Imam. Ja sam uvijek Ben.
Arthur se napregnuo da prvi put sjedne. Nije bile tako teško kao što se pribojavao, naprotiv, osjećao se prilično jakim.

— Kakva je to bila vrst magnetskih vrpci, Bene?
— Oh! Jedan aparat s trakama. S trakama starinskih kompjutera — reče Ben. — U aparatu je bilo sve o vama, osim tijela.
Arthur je i sam shvatio prije no što mu je to Ben objasnio. Poslije one noći kad mu je metnuo onu spravu na glavu, Mel je u jednom trenutku stavio magnetske trake u hladnjak.Tko bi znao zbog čega? I nekih dvadeset i sedam stoljeća kasnije, netko ih je otkrio u izvanredno očuvanom stanju ishvatio o čemu je riječ: o snimkama pamćenja, duha, mašte, ličnosti, sklonosti, htijenja i neuroza, kao i svega ostalog što bi još moglo sačinjavati Arthura Witta. A onda je netko nabavio i umjetno tijelo u nekoj tvornici u Clevelandu i u njega usadio podatke s traka. I tako se sad našao tu, rekonstruiran počev od jednog trenutka njegova unutrašnjeg života, trenutka koji je prethodio njegovoj fiziološkoj smrti. Negdje u tom stranom svijetu nalazio se prah njegova prvobitna postojanja. Tako mu je pružena prilika da ponovo proživi posljednji dio svog života. Ako to bude želio.
Kako je samo dugo živio kao potencijalni samoubojica u dvadesetom stoljeću? Da li je sam izabrao smrt?
— Pronašli ste me na snimku — reče. — Bez tijela.
— Da — reče Ben. — A kako ja studiram stare anglosaske jezike, dao sam za vas načiniti tijelo. Nešto što bi oživjelo zapis na tim vrpcama, nekoga tko bi mogao razgovarati samnom, kao što upravo sada i činimo. U hladnjaku je bila i boca kokakole. Tako smo otkrili vrlo stare početke. Boca se sad nalazi u muzeju i vrlo je popularna, svi je dolaze vidjeti.
— Znate li još nešto o meni? Kako... na koji sam način umro? Ili bilo što o mojoj ženi?
Ben se rastuži i glatko čelo mu se namršti.
— Zao mi je, uvijek — reče pokušavajući se nasmiješiti.— Sve što znam jest da ste zasigurno, uvijek, Amerikanac.
— U redu — reče Arthur. — Da li Amerika još postoji?
— Još su dvije — odgovori Ben smijući se. — Jedna Sjeverna i jedna uvijek Južna.
— Neka, i tome se veselim — reče Arthur. — Da li bih mogao dobiti još čašicu?
Poslije svega, možda je i bolje ovako. Da ne sazna što mu se

dogodilo... zapravo, što se dogodilo njegovu drugom ja.
* * *
Kupaonica je bila vrlo slična kupaonicama dvadesetog stoljeća, samo što je voda u slavinama diskretno mirisala i što je svjetlo sa stropa sličilo danjem: ponešto pozlaćeno i ugodno za oči. Iznad umivaonika bilo je ogledalo.
Nekoliko minuta stajao je pred ogledalom proučavajući se, zaprepašten.
Bio je vrlo crn i vrlo lijep, kratko ošišane, kovrčave kose, široka nosa i velikih ušiju, debelih inteligentnih usana i svijetlih očiju. Ramena su mu bila široka, a prsa snažna i glatka, bez ijedne dlake. Trbuh mu je bio prilično ravan, ruke pune snažnih mišića, a ipak su ga podsjećale na ženske ruke.
Odmaknuo se da bi se mogao vidjeti cijeli. Tijelo mu je bilo savršeno, bez greške. Ponovo je pogledao svoje lice — svoje novo lice — i nasmiješio se.
— K vragu — pomisli — ovo je bolje od samoubojstva.
* * *
Poslije, kad je Arthur već mogao svakog dana malo-pomalo hodati, Ben je doveo i ostale. Neki su, ako se može suditi po izgledu, bili žene — vrlo mirne i tihe, neposredne kao i Ben. Nitko nije govorio engleski. Svi su se mnogo smiješili. Svi su bili lijepi, možda ponešto čeznutljivi i pasivni, no svi mladi. Pitao se nisu li, možda, pronašli način da uvijek ostanu mladi, bez obzira na dob. U to nema sumnje. Osim ako im tijela nisu izrađena u nekoj tvornici u Clevelandu.
Volio je glasove tih žena koji su ga više podsjećali na kineske no na anglosaske, vrlo blage i tečne, sa snažnom muzičkom intonacijom. Ponekad su pjevale, ali od svega je najviše volio kako su se kretale, kako su ga promatrale s vremena na vrijeme u njegovu krevetu, znatiželjno, ali bez i najmanje koketerije.
Kroz jedini prozor u prostoriji, koji je gledao na prostor omeđen sjenovitim drvoredom u daljini, mogao je vidjeti kišu što je padala iz olovnog neba. Kroz taj se prozor nije moglo nazreti ni traga ljudima, ništa do trave, neba i drvoreda.
Ben je načas izašao iz sobe i vratio se s jednom ženom drugačijom od ostalih. Trenutak su zastali razgovarajući kraj vrata. Arthur ju je promatrao. Bila je odjevena kao i ostale, u neku vrst smeđe tunike,

no kosa joj je bila kratko ošišana, a na licu joj se ogledala napeta zbunjenost, koje nije bilo u ostalih. Koža joj je bila vrlo bijela, a kosa crvenkasto-mjedene boje. Bila je visoka, vrlo raskošna tijela.
Ben ju je doveo k Arthuru i predstavio: Annabel. Na njegovo veliko iznenađenje, govorila je engleski.
— Ben mi kaže da dolazimo iz istog stoljeća. Sve dosad mislili smo da je posrijedi dvadeset drugo stoljeće.
— Zar se vi ne sjećate? — upita je Arthur.
— Ne, ne sjećam se. Ben to objašnjava načinom na kojisu vrpce bile povezane s ovim tijelom. Znam govoriti, ali ničeg se ne sjećam — dodala je okrećući se prema Benu.
— To je amnezija, uvijek — rekao je Ben. — Ona je prva stvorena po magnetskim vrpcama, prije godinu dana. No, njezin mozak nije bio prilagođen vrpcama i pamćenje nije preneseno. Ne sjeća se ničeg iz starih vremena u kojima je živjela. A onda smo načinili vas i još bolje spojili vrpce i tijelo.
— Možda je bolje kad se sve zaboravi — rekao je Arthur.
Nasmiješila se razočarano.
— Ipak bih voljela da znam. Ne znam čak ni kako sam se zvala. Bilo bi mi drago da mi ispričate o našem dobu, o dvadesetom stoljeću, to bi mi pomoglo da se sjetim.
— Naravno — rekao je Arthur. — A što biste htjeli znati?
* * *
Nekoliko tjedana posjećivala ga je za vrijeme doručka u njegovoj sobi i ispitivala ga. Pripovijedao joj je o gradovima i vladama, o odjeći i životinjama, govorio joj je kako je bilo i kako su živjeli ljudi. Ali, ništa nije pobudilo njezina sjećanja. Arthuru se sviđala i ponekad je nešto u njoj stvaralo unjemu osjećaj bliskosti. Nakon svega, to i nije bilo nemoguće, jer je vjerojatno Mel snimio i nju — možda čak iste večeri kad je i njega snimao. Mogla je to biti i Denise. Ali to nije bila ona, dobro je znao. Možda je bila supruga nekog znanca, žena s kojom je razmijenio nekoliko riječi i koju je nastojao što prije zaboraviti?... Bilo je očito da je isto toliko oštroumna kao što je i on bio, a rječnik joj je izvanredan. Što se tičen jezina izgleda — bilo je stvari koje su ga očarale. Dok su, naprimjer, zajedno pili kavu, iznenađivala ga je poznatost pokreta — način na koji je drmala šalicu, kako ju je odlagala. I opet je imao dojam već viđenog, o

kojem psiholozi toliko govore.
Kad je prvi put izašao uz Benovo pažljivo pomaganje u hodu, usprkos nogama ukočenima kao da su od drveta, najjače je osjetio oštrinu i čistoću zraka. Bilo je prekrasno proljetno jutro, a sasvim mali listići počeli su se pojavljivati na granama drveća u blizini ulaza u zgradu. Iz trave, gotovo uz njegove noge, promatrao ga je pažljivo crni žutonogi kos, glave nagnute u stranu. Jedan mali bijeli psić nestašno je skakutao padinama brežuljka, kao što to mali psići uvijek čine, a onda je nestao iz vidokruga. Arthur je osjetio kako mu topli vjetrić struji kroz kovrčavu kosu.
Prijeđe nekoliko koraka i okrene se da pogleda kuću iz koje je izišao prvi put. Bila je sagrađena od zelenog kamena, blago nagnuta krova i velikih prozora. Da nije bilo te zelene boje, moglo se vrlo lako raditi i o nekoj banci u centru StLouisa ili Denvera. Bilo je još pet drugih zgrada, više ili manje sličnih ovoj, koje su tvorile cjelinu, a između njih nalazili su se puteljci pokriveni slojem asfalta tople, sive boje. Malo dalje dvojica dugokosih muškaraca šetali su od zgrade do zgrade držeći se za ruke i mirno razgovarali. Jedan je pušio cigaretu. Arthuru je srce radosno poskočilo, i toplina dana, kao i osjećaj novina igrali su mu u utrobi. Prošetali su oko zgrade i Arthur je pustio Benovu ruku da bi pogledao šumarak u daljini, a onda su se vratili. Bio je još preslab za duge šetnje, no osjećao se dobro, jer je tijelo u kojem je prebivao bilo mlado i zdravo i doskora će ojačati. Mišići su mu bili napeti i tvrdi ispod tamnoputе kože, ruke i noge zdrave i dobro građene, a tabani meki i gipki. Ruke su mu bile spretne i vješte, osjećao je u njima snagu.
Sljedećeg dana poveo je Annabel u šetnju. Prešli su trećinu sivog puta prema šumi, a onda je osjetio da je preumoran da nastavi. Razgovarali su vrlo malo. Načas uhvatio ju je za ruku no osjetio je da se odmah ukočila. Na neki način ni on nju nije želio, premda je bila privlačna — ni sam nije shvaćao zašto. Seksualnost njegova novog mladog tijela bila je normalna — čak i sa svojim starim, omlitavjelim i umornim tijelom nije imao takvih problema. Oduvijek je tome bio sklon — to je, bez sumnje, bila jedna od rijetkih stvari koje su mu pomogle da odoli vrlo jakom pozivu smrti u svojem nekadašnjem postojanju, da se bori protiv alkohola i osjećaja krivnje, otuđivanja i beznadnosti.

Ali Annabel, unatoč prekrasnim grudima i jedrim bokovima, nije ga privlačila, iako nije shvaćao zašto.
Nešto kasnije, u njegovoj sobi, dok je sjedila u kromiranom naslonjaču od kože, a on bio naslonjen na jastučiće na krevetu, pokušao je o tome razgovarati.
— Da živimo u filmu — rekao je — sada bi bio trenutak da se zaljubimo jedno u drugo.
— Vjerojatno imate pravo — rekla je gledajući ga pažljivo. — Ponekad imam osjećaj da sam homoseksualka... lezbijka.
Pogledao ju je. Činilo se da je iskrena. Možda i zbog toga nije imao interesa za nju.
— Da li vas privlače ovdašnje žene?
— Ne privlače — odgovorila mu je smiješeći se. — Ali, mogla bih se okladiti da ni vas ne privlače.
— Istina je — Arthur će smješkajući se. — Zašto me ne poljubite u usta? To nam ne može naškoditi.
— U redu — rekla je ustajući.
Približila mu se i sjela na rub kreveta, nagnula se i poljubila ga mekim poluotvorenim usnama. U početku nije osjećao praktički ništa, kao da ljubi svoj dlan. No poljubac se nastavio i osjetio je uzbuđenje u dnu želuca. Taj je osjećaj bio drukčiji od onoga kojeg se sjećao: ovaj je oslobađao nevjerojatnu snagu koja ga je plašila. Nastavio ju je ljubiti, ali samo usne, i ne pokušavajući joj milovati prekrasne grudi, koje je gotovo dodirivao svojim prstima. Ta snaga bila je u njemu samom, no nešto ga je odbijalo da je oslobodi, i to ga je plašilo. Odmaknuo se malo od nje, promatrajući je. Lice joj je bilo ozbiljno, ponešto uplašeno.
— Nešto me zabrinjava — rekao je mirno.
— I mene — odgovorila je. — Mislim da je bolje da sada odem.
Ustala je i otišla iz sobe i ne pozdravivši se. Dugo je ostao ispružen i šutljiv, misleći na nju. Negdje u dubini želuca zadržao se tračak nelagode, straha. No, taj je strah polako izblijedio od uzbuđenja i želje koja je bila u neposrednoj vezi s njom.
Usred noći probudila su ga vlažna usta što su mu ljubila grudi ispod plahte. Osjetio je profinjen miris topla tijela, miris koji je već osjetio u snu. To ga je uzbudilo istog trenutka.
Ne govoreći ništa približila je glavu njegovu spolovilu i obgrlila ga

usnama. Tračak straha koji mu se još zadržao u želucu zatomili su uzbuđenje i uzlet prema ekstazi. Eksplodirao je u njezinim ustima, pod plahtama. Ostala je tako, ne mičući se, stišćući mu bokove dugu minutu, a onda je polagano otišla, obazriva, oprezna, bosonoga, ostavljajući ga samog u ovlaženom krevetu. Nisu izgovorili ni riječi.

* * *

Sljedećeg jutra nije mu se pridružila za doručkom. Već nekoliko dana dijelili su neku mješavinu zobi, pšenice i meda koju im je uz žutu šalicu s jakom crnom kavom donosila tiha bolničarka. Nije ju vidio ni za ručkom, pa je morao sam pojesti čudno povrće i »tajanstvenu juhu«, kako ju je nazvao.

Ben je navratio poslije ručka da bi razgovarali o Americi dvadesetog stoljeća. Arthur mu je pričao o automobilima i kinu, ali nije u razgovoru sudjelovao svim srcem: misli su mu i protiv volje letjele k Annabel.

— Da li još ima automobila? — pitao je Bena.

— Oh! Ne, danas imamo vrlo malo mehanike.

— Kako putujete?

— Pješice. Uvijek pješice — reče Ben. — Za duga putovanja imamo letove.

— Avionske?

— Ne baš — reče Ben. — Bez motora i reaktora.

— Na kojem načelu to radi?

— Nitko to ne zna. A nije ni potrebno.

— Tko kuha kod vas?

— Kuha? — upita Ben.

— Da. Priprema hranu — nastavi Arthur kojem se gotovo omakla Benova uzrečica »uvijek« prije no što će reći »hrana«.

— Hrana se uvijek sastavlja. Sastavlja je od malih atoma jedan stroj. Isto kao i odjeću ili kuće.

— Oh! — uskliknu Arthur čudeći se. — Dakle, ovdje nitko ne radi?

— Ja studiram neke stvari. Uvijek američki Stari vijek. Drugi studiraju druge stvari. I mnogo razgovaramo.

— I to je sve što radite?

— Uvijek — reče Ben ispričavajući sa osmijehom.

— Još nisam ovdje vidio djece, Bene. Da li ih odgajate negdje drugdje?

— Ne, nemamo djece. I drugih mjesta je vrlo malo, a djece uopće nema, samo odraslih kao vi i ja.
— Ali kako?... Kako se razmnožavate?
Ben se nasmiješi odmahujući glavom.
— Ne razmnožavamo se. Uvijek ostajemo isti. Uvijek.
— Zar ste besmrtni?
— Oh! Naravno — reče Ben. — Uvijek živimo. I vi isto tako, vi ćete uvijek živjeti u tom snažnom tijelu.
— Do vraga! — uzvikne Arthur padajući na jastuke. — Zar se nikad ne dosađujete?
— Naravno, ali i to prođe. Dosta zaboravljamo, ali i učimo dosta.
— Koliko vam je godina, Bene?
— Ne znam — reče Ben odmahujući glavom. — Star sam stoljećima. Jednoga dana sam ću izazvati svoju smrt uz pomoć vatre, kao što i ostali čine, i to će mi biti kraj.
— Znači, jednog dana, kad vam bude dosta svega, ubitćete se. A to već traje dobar dio vremena i niste više brojni.
Ben se bolno nasmiješi i dugo, mladoliko i bezizražajno lice davalo je dojam ugodne tuge.
— To je sve što treba znati.
Ben je krenuo prema izlazu iz sobe; dugačka kosa pokrivala mu je ramena i uska leđa. Na vratima se zaustavio i okrenuo prema Arthuru.
— Dug život većinu zadovoljava — reče — a ni smrt nije tako loša.
Arthur je šutio. Kad je Ben izišao, na stoliću u svojoj sobi počeo je od nekog materijala sličnog polistirenu izrađivati šahovske figure. Služio se nožem koji mu je nabavio Ben i već je počeo izrađivati najsloženije figure — konje, koje je oblikovao s najvećom pažnjom. Kad je završio prvoga i počeo drugoga konja, ušla je Annabel. Na sebi je imala zelenu tuniku koja joj je izvanredno pristajala.
U početku nije znao što da kaže.
— Hvala — napokon je izgovorio gledajući je. — Hvala za prošlu noć.
— Da — odgovorila je. — Bilo je čudno. Ali svidjelo mi se.
— To znači da niste lezbijka — nastavio je. Pokušavao je govoriti nehajnim tonom, ali iz glasa nije uspijevao izbrisati tragove zbunjenosti. Odložio je započetog konja i nožić na radni stol i

okrenuo se na stolici da bi joj bio okrenut licem. Bila je visoka, mliječne puti i vrlo lijepa.
— Biste li malo prošetali? — upitao ju je. — Čini mi se da bih danas mogao stići sve do šume.
Nije mu odmah odgovorila.
— Sa zadovoljstvom — reče na kraju.
Približila se stoliću, zamišljena, uzela je dovršenu figuru i držeći je između dva prsta rekla:
— Konj.
— Otkud to znate? — rekao je pažljivo je promatrajući. Koliko je njemu bilo poznato, šah više nije postojao u svijetuu kojem su sada živjeli. Činilo mu se da nitko više nije igrao nikakvu igru. — To je stvar iz dvadesetog stoljeća.
— Ne razumijem — rekla je. — Zaista ne razumijem. Sve što znam jest da se ovo zove konj.
— Da li vas riječ »šah« podsjeća na štogod?
— Šah? — ponovila je razmišljajući duboko. — Ne, to meni na što ne podsjeća — sigurno je ustvrdila.
Stresao je glavom, uzeo joj konja iz ruke i odložio ga na stol pokraj dovršenih figura.
— Prošetajmo malo.
Setajući s rukama u džepovima svoje tunike, promatrao je čudne plastične cipele koje su mu dali.
— Ben mi kaže da ću biti vrlo jak kad moje tijelo... sazre, ne znam kako da se izrazim.
— Da li ste vi bili ovakvi i za onog drugog života? Mislim na vaš fizički izgled, naravno — rekla je.
— Bio sam potpuno drukčiji. Bijelac, srednjih godina, predavao sam kemiju na fakultetu, i imao sam trbuščić.
— Ah! Ja nemam ni najmutniju predodžbu o tome na što sam nalikovala, ali znam da nisam bila ovakva kakva sam sada.
Podigla je ruke prema nebu dlanova okrenutih prema gore i ozbiljno ga promatrala.
— Znam da sam potpuno drugačija no što sam bila nekad.
— To mora da je zaista čudan osjećaj — rekao je. — A ipak, mislim da niste mogli biti zavodljiviji no što ste sada.
Međutim, to nije bilo potpuno točno. U tim je riječima bilo i laskanja

kojim se želio razuvjeriti. Istina, bila je lijepa, ali kraj te ljepote osjećao se nelagodno. Iz nje kao da se širioneki mučni osjećaj, i na trenutke kao da je neko drugo lice i drugo tijelo iz njegove daleke prošlosti prekrivalo Annabelino. Iako je opsjednutost tom mišlju bila kratkotrajna i prolazna, bio je vrlo zabrinut.

* * *

Uspio je stići do šumarka, iako ga je to prilično umorilo. Ben je rekao da će mu biti potrebni mjeseci dok ne ovlada svom potencijalnom snagom svoga novog tijela. To je tijelo stvoreno od klona koji je bio sastavni dio sinteze, ali sigurno je da nikad nije bilo u pokretu, pa su mu mišići bili neistrošeni i meki.

Sjeli su na deblo srušenog drveta i popušili po cigaretu čudna okusa kojima ih je opskrbljivao Ben. A zatim, vrlo polako, ponovo ih je privukla ljubavna igra. Njihove ruke, usta. Pomogao joj je da doživi orgazam, uz pjegavo svjetlo što se probijalo kroz granje starog drveća, klečeći dok je ona sjedila, sanjareći na srušenom deblu. Onda su pronašli komadić suhe trave i ispružili se da bi vodili ljubav. Na neki način doimali su se poput savršenog spoja, sastavljenog da bi precizno uspjeli zadovoljiti zajedničke želje.

Ali, dok je osjećao da se približava orgazam, pogledala ga je, sjedeći na njemu i rekla:

— Ludo je da luđe ne može biti!

Riječi, teške poput olova, survale su se na nj i odjednom se sledio od straha. Isti se strah zrcalio i na plavušinu licu. Nisu spuštali pogled, promatrajući jedno drugo sve dok se on nije odvojio. Nije shvaćao što se dogodilo, znao je samo da su mu posljednje riječi koje je izgovorila bile neobično poznate, i da su ga uplašile. Šumsko svjetlo treperilo joj je na jasnoj bijeloj puti, grudi pod njegovim ispruženim rukama bile su tople. Negdje je na sav glas pjevala ptica, a vjetrić je šuškao u lišću. U njemu, u utrobi, bilo je hladno. Otkotrljao se u stranu i ispružio na travi, uzbuđen, između straha i bijesa.

— Što se dogodilo? — upitao ju je.

— Ne znam. Kad sam izgovorila te riječi, nešto je krenulo loše. Ne znam što se dogodilo.

— Možda je sve zbog tih novih tijela — tješio se. — Možda nam jednostavno treba vremena da se naviknemo na njih.

Šutke je kimnula glwmk.

Nije ju vidio nekoliko dana i zbog toga je bio zadovoljan. Vrijeme mu je prilično lako prolazilo, nije imao kada da razmišlja o Annabel jer je želio što prije završiti šahovske figure i ploču, uvježbati svoje tijelo, istražiti zgrade u kojima je stanovao.
Poslije tri dana Ben i još jedan čovjek, čiji se engleski mogao sažeti u jednu jedinu riječ — Hallo — odveli su ga nakraj zgrade, u laboratorij. Tamo su se nalazila četiri velika spremišta, nalik na lijesove žive zelene boje, poredani uza žid. Ben se zaustavio kraj drugog spremišta i stavio ruku s dugačkim, finim prstima na poklopac.
— Ovdje smo godinama izrađivali vaše tijelo — rekao je. Arthur se približio i Ben je podigao poklopac. Unutrašnjost je izgledala poput neke zelene kade iz koje je izlazilo pet-šest cjevčica.
— Kako sam dugo ostao unutra? — pitao je.
— Tri godine — odgovori mu Ben. — Nije bilo moguću brzati proces.
— Da li je bilo teško u... u mene uliti podatke s traka?
— Oh, Da, bilo je vrlo teško — reče Ben. — Dva puta smo pogriješili.. Prvi put smo promašili tijelo, a onda trake. Onda smo uvijek uspjeli i sad ste ovdje.
Ben baci pogled na muškarca koji je bio s njim, vjerojatno tehničar, i on mu uzvrati osmijehom. Arthur je želio nastaviti razgovor o toj temi, no Ben mu odjednom okrenu leđa i uputi se prema polici na kojoj se nalazila kutija veličine bombona. Vratio se i pružio je Arthuru.
— Evo vaše duše — blago je rekaoArthur je obuhvati objema rukama.
— Moje trake? — upitao je.
— Tako je — reče Ben. — Vaše starinske trake. Arthur oprezno otvori kutiju. U njoj se nalazio plastičan kolut i na njemu vrpca s naljepnicom na kojoj je bila marka Advent Corporation, Boston. Massachusetts Netko ie ispod toga rukom napisao: Arthur Witt.
* * *

Te je večeri završio šahovske figure i počeo izrađivati šahovsku ploču Uz pomoć ravnala na listu bijele meke plastike počeo je ucrtavati šezdeset četiri polja od kojih je polovicu zatamnio debelim

flomasterom. Bilo je već prilično kasno i bio je umoran, no ipak je postavio figure - bijele na svoju stranu. Počeo je čak izvoditi i kraljev gambit na Morphyev način, koji je žrtvovao konja da bi snažnije napao protivničkog kralja. Bilo mu je čudno gledati svoje ruke i šake, prste tamne kože kako pomiču figure po šahovskoj ploči Mislio je da se već navikao na novu boju kože čak da je uz nju vezan, ali u tom starom kontekstu, u toj situaciji iz davnih dana, potpuno se izgubio. Nekoć je bio kapetan šahovske ekipe svoje gimnazije, i dok su drugi momci uvježbavali pogotke u koš, krali poklopce s automobilskih kotača ili radili tko zna što još, on je ostajao u svojoj sobi i proučavao različite napade u šahu. Ali s malom bijelom rukom i malim bijelim prstima koji su pomicali figure, a ne s tom snažnom rukom i golemom crnom šakom.

Kroz otvoren prozor vidio se na modrom nebu pun mjesec. Topli noćni zrak ispunjavao je sobu. Čuo se i glasan kreket zelene gatalinke i cvrčanje cvrčaka.

Vrata se polako otvoriše i Annabel uđe u sobu. Okrenuo se da je pogleda. Bose noge provirivale su joj ispod bijele tunike. Kosa, začešljana prema otraga, uokvirivala joj je lice što je odisalo svježinom. Bila je zaista predivna. Osjećao je napetost i tjeskobu.

— Što želite? — upitao ju je.

— Željela sam vas ljubiti kao prvi put, mislila sam da spavate.

Svaka riječ što je dopirala do njega bila mu je poznata, kao da je to riječ koju je mislio prije no što bi je Annabel izgovorila. Stresao je glavom da se razbudi i otrese misli koje su ga mučile.

— Ne — rekao je. — Ne sada.

— Znam — rekla je podižući tuniku dok je sjedala na rub kreveta. — Mislim da bismo morali sve ponoviti i nastaviti tamo gdje smo stali jučer.

Gledao je kako liježe, gola, na jastučić uz uzglavlje.

— Ne znam da li sam u stanju da...

— Naravno da ste u stanju — bila je uporna. — Bila je to samo jedna zapreka među nama i sad smo je svladali.

— Upravo to sam sebi sada govorio — rekao je. Približio se krevetu i sjeo kraj nje.

— Svakako — rekla je — toliko sličimo jedno drugome. Mislimo iste stvari.

— Vi ste, zaista, rijetko dobra žena — rekao je skidajući sandale.
— A vi ste rijetko dobar čovjek — zaključila je ona.
* * *
Imala je pravo. Prepreka, u čemu se god ona sastojala, bila je svladana. Strah se povukao. Čulno zadovoljstvo bilo je drukčije od svih koja je dosad imao, sa svim ženama koje je susretao. Bilo je to nešto vrlo snažno. Jedva da ju je i pogledao.
Na vrhuncu sladostrašća nešto se slomilo u njemu. Obuzeo ga je osjećaj oslobađanja, na nekom tajnom mjestu u njemu, u srcu njegova nekadašnjeg bitka, bolnoga i samoubilačkog. Oči su mu bile zatvorene i začuo je svoj smijeh, gušeći se u isti mah u svom unutrašnjem biću.
Okrenuo se na leđa, iscrpljen i sretan. Šutjeli su i nisu se gledali. Oči su uprli u mjesec što se vidio kroz prozor, u ljetni mlađak, isto tako hladan, svijetao i jasan na crnom nebu kao i duša u njegovoj nutrini.
* * *
Te su noći spavali prvi put zajedno. Ne dodirujući se, goli u istom krevetu, oboje su ležali na svojoj desnoj strani, skvrčeni poput fetusa, kao blizanci.
Ujutro su se budili u tišini i popili šuteći kavu, sjedeći jedno kraj drugoga u krevetu. Činilo im se da je svaki govor nepotreban.
Dok su pili drugu šalicu kave, oči se mlade žene zaustaviše na nečemu. Opazio je da promatra šahovsku ploču kojaje bila tamo gdje ju je ostavio prethodne noći. Bez prestanka pažljivo ju je promatrala, i odjednom joj se oči otvoriše širom.
— Što ti je? — pitao ju je. — Zar nešto nije u redu?
— To je kraljev gambit — rekla je. — Morphyjev napad. Osjetio je probadanje u potiljku i začuo kako mu se glas trese.
— Tako je — reče.
— A u sljedećem potezu pješak jede pješaka, crnog pješaka...
Okrenula se prema njemu, očiju razrogačenih, a usne sujoj podrhtavale.
— Da — rekao jet — Bijeli pješak uzima crnog pješaka... Nema mnogo ljudi koji znaju taj potez.
— Znam ga još iz srednje škole — rekla je. — Iz Groverove srednje škole u Clevelandu gdje sam bila...
— ... kapetan šahovske ekipe... ,

Činilo se kao da mu glas ne može izaći iz stisnuta grla. Srce mu je udaralo kao da će iskočiti iz grudi, usta su mu seosušila.
— Benova greška — mrmljao je. — Ti si tijelo koje je Ben pogriješio. Tijelo bez sjećanja...
— Ja sam Arthur Witt — rekla je mrmljajući kao i on.
— K vragu! — kriknuo je.
Prevalio se na leđa u krevetu i ostao dugo tako ležati, pogleda prikovana uz strop. Kad se malo smirio, ruka mu je polagano krenula prema mekom i svježem bedru tog prekrasnog ženskog tijela. Istog je časa osjetio jednu drugu blagu i pohotnu ruku na vlastitom bedru.
— Oh! Da — rekao je glasno mekim glasom. — Oh! Da.
A isto tako čuo ju je kako kaže, kao jeka:
— Oh! Da. Oh! Da..,

Arthur Conan Doyle: Stroj za dezintegraciju

The Disintegration Machine

POŽUTJELA SF

Preveo Zoran Milović

Sir ARTHUR CONAN DOYLE (1895—1930), britanski pisac, stvorio je možda najpoznatiji lik u modernoj engleskoj književnosti, Sherlocka Holmesa. Za svoje spisateljske karijere, započete jedino s namjerom da dopuni nevelika primanja od liječničke prakse, najviše je pisao o velikom detektivu i njegovim avanturama, no u više priča, novela i romana obrađivao je i SF sadržaje. Tematika njegovih, SFu bližih ostvarenja, varira od proučavanja raznih okultnih disciplina, kao što su hipnotizam, telepatija, orijentalni misticizam, spiritualizam, sve do SF romansi i djela sa Sfu primjerenijom tematikom, kao što su, na primjer, različite znanstvene spekulacije i pretpostavke (električna stolica, podmornice, različiti strojevi i slično). Njegov najpoznatiji SF lik je profesor Challenger, koji se pojavljuje u cijelom nizu priča i romana, i predstavlja, kako R. S. Wilson kaže »jednog od najnezaboravnijih SF likova«.

Profesor Challenger bio je u najgorem mogućem raspoloženju. Dok sam stajao pred vratima njegove radne sobe, s rukom na kvaki i nogom na hasuri, mogao sam čuti monolog koji je brujao i odjekivao cijelom kućom:
— Da, kažem da je to bio drugi pogrešni poziv. Drugi pogrešni poziv u toku jednog jutra. Shvaćate li vi kako je to kad se jednog

znanstvenika uznemirava usred izuzetno važnog rada, i to stalnim uplitanjem nekog idiota s druge strane žice? Neću to više trpjeti. Ovog časa mi dajte poslovođu. Oh! Vi ste poslovođa? Zašto onda ne vodite posao? Da, naravno, u svakom slučaju uspjeli ste srediti svoj posao tako da meni smetate u stvaralačkom radu čiju je važnost vaš um nesposoban da shvati. Dajte mi svoga pretpostavljenog. Nema ga? To sam mogao i očekivati. Ponovi li se to još samo jednom, tužit ću vas sudu. Parnice se gube i zbog kukurijekanja pijetlova. Znam to zato što sam ja dobio takvu parnicu. Ako može kukurijekanje, zašto ne bi moglo i zvrndanje zvona? Slučaj je sasvim jasan. Pismena isprika. Vrlo dobro. Razmotrit ću to. Dobro jutro.
U tom trenutku osmjelio sam se i ušao sasvim sigurno, nije to bio baš najbolji trenutak koji sam mogao izabrati. Kad se okrenuo od telefona, našao sam se pred njim — pred bijesnim lavom. Golema crna brada bila mu je nakostriješena, snažne grudi bijesno su mu se nadimale, a drske su mu sive oči sijevale po meni gore-dolje dok se njegov bijes svaljivao na mene.
— Pakleni, lijeni, suviše dobro plaćeni lupeži! — vikao je. — Mogao sam ih čuti kako se smiju dok sam im se sasvim pravedno žalio. Postoji zavjera, zavjera da mi dosađuju. A sada si i ti, mladi Malone, došao da upotpuniš ovo grozomorno jutro. Mogu li te upitati da li si došao za svoj vlastiti račun ili te je možda ona tvoja napast tamo u uredništvu ovlastila da tražiš od mene intervju? Kao moj prijatelj, ti si u povlaštenom položaju, ali kao novinar, s one si strane granice.
Upravo sam po džepu lovio Mc Ardleovo pismo kad se iz njegova sjećanja oglasi nova pritužba. Svojim golemim dlakavim rukama pipao je prevrtao po papirima na svom radnom stolu, a zatim se okrenuo prema meni držeći u ruci isječak iz novina.
— Bio si dovoljno dobar, je li, da aludiraš na mene u jednom od svojih novih učenih radova — govorio je i mahao mi papirom ispred nosa. — To je u stilu tvojih nedotupavnih konstatacija o nedavno otkrivenim Saurijanskim ostacima na Salenhofenovu području. Započeo si paragraf riječima: »Profesor G. E. Challenger, jedan od naših najvećih živećih znanstvenika...«
— I? — upitah ga.
— Čemu te individualne kvalifikacije i limitacije? Možda si mogao spomenuti nekog od tih strašnih znanstvenika za koje si pretpostavio

da bi mi mogli biti jednaki, ili moždačak i značajniji od mene, ha?
— To je bilo loše sročeno. Naravno da sam morao reći: »Naš najveći živeći znanstvenik...« — prihvatio sam. Napokon, to je bila stvar u koju sam i najdublje vjerovao. Moje su riječi pretvorile zimu u ljeto.
— Moj dragi mladi prijatelju, nemoj misliti da sam ja uvijek u pravu, ali kad je čovjek okružen sve samim nerazumnim i svadljivim kolegama onda je prisiljen uzeti onošto mu pripada. Samopotvrđivanje je strano mojoj prirodi, ali ne preostaje mi ništa drugo nego da kažem svoje mišlienje o opoziciji. Dođi ovamo, sjedni. Koji je razlog tvom posjetu?
Morao sam toj stvari pristupiti pažljivo, korak po korak. Znao sam kako je lako razdražiti lava da ponovo zaurla. Otvorio sam McArdleovo pismo.
— Mogu li vam pročitati to pismo? Poslao ga je McArdle. moj urednik.
— Ha, sjećam se tog čovjeka: nije odviše oduševljavajući primjerak svoje vrste.
— U najmanju ruku, on vas veoma cijeni. Obraćao vam se svaki put kad bi mu zatrebalo najkvalitetnije istraživanje, najbolji i najveći znanstvenik Tako je i ovaj put.
— Što želi? — Challenger se od ovog laskanja rastopio poput nezgrapne ptice. Sjeo je i laktovima se oslonio o stol, sklopivši šake nalik na goriline, isturene brade, dok me svojim velikim sivim očima, napol skrivenim iza kapaka, dobrohotno promatrao. Bio je velik i golem u svemu što je radio, i njegova dobrohotnost čak je bila i veća od njegove surovosti. — Pročitat ću vam ono što je napisao meni. Kaže:
— Molim te da se obratiš našem visokocijenjenom prijatelju, profesoru Challengeru, i upitaš ga da li je voljan surađivati u stvari koju ću ti u idućim rečenicama opisati pobliže. U Bloku bijelih redovnika, u gospodskoj stambenoj kući u Hampsteadu živi Theodore Nemor, porijeklom iz Latvije, koji tvrdi da je izumio stroj izvanrednih i fantastičnih osobina kojim se može dezintegrirati bilo koji objekt u području njegova djelovanja. Materija se razlaže na sastavne dijelove i vraća u prvotno stanje u kojem postoje samo molekule i atomi. Ako se proces obrne i poteče u suprotnom smjeru, stvar ponovo nastaje, ponovo se stvara. Tvrdnja se na prvi pogled

čini izuzetno ekstravagantnom i nevjerojatnom, no s druge strane, ipak postoje dovoljno čvrsti dokazi u prilog njegovoj tvrdnji, dokazi koji daju solidnu bazu pa da se povjeruje da je taj čovjek zaista nabasao na neko nevjerojatno i izuzetno značajno otkriće.
Sasvim je jasno da ne moram posebno isticati i uvećavati revolucionarni karakter jednog takvog otkrića, ni njegovu izuzetnu važnost kao potencijalnog oružja u mogućem ratu. Sila sposobna da dezintegrira veliki ratni brod, ili cijeli bataljon, pa makar i na određeno vrijeme pretvori u molekule i atome, može zagospodariti svijetom. Zbog velike društvene i političke važnosti, ni jedan jedini trenutak ne smije biti izgubljen u potrazi za biti i istinom u vezi s tim izumom. Taj se čovjek na neki način udvara novinama i publicitetu, jer je veoma nestrpljiv da proda svoj izum, tako da nećete imati osobitih teškoća da uspostavite s njim vezu. Karta što je priložena uz ovo pismo otvorit će vam njegova vrata.
Ono što bih želio jest da ti i profesor Challenger pođete k njemu, uspostavite s njim kontakt, provjerite i proučite taj izum i za »Gazettu« napišite kompetentan izvještaj o tom otkriću i njegovim mogućnostima. Očekujem da ćemo se čuti večeras...
R. McArdle

— To su moje instrukcije, profesore — dodao sam dok sam zaklapao pismo. — Iskreno se nadam da ćete poći samnom, jer, kako mogu ja, sa svojim ograničenim sposobnostima, djelovati sam u jednoj ovakvoj situaciji.?
— Istina je to, Malone! Istina! — sipao je veliki čovjek.— Iako ti nipošto nisi bez prirodne inteligencije, potpuno se slažem da je težina svega ovoga što si mi sada ispripovijedao ipak malo prevelika za tvoja pleća. Ovi neizrecivo bezobrazni ljudi koji me cijelo jutro muče telefonskim pozivima već su u tolikoj mjeri uništili moj jutrošnji rad, da ovo ne mijenja mnogo na stvari. Zabavljen sam odgovorom onom talijanskom lakrdijašu, Mazottiju, čije je mišljenje o razvijanju larvi u tropskim termitnjacima izazvalo moje izrugivanje i prezir, no, raskrinkavanje toga varalice može pričekati do večeri. U međuvremenu, stojim ti na raspolaganju.
Eto, tako se dogodilo da sam se u listopadsko jutro našao u vagonu podzemne željeznice, zajedno s profesorom, na putu prema

sjevernom Londonu, u ono što će se kasnije pokazati kao najjedinstvenije i najfanstastičnije iskustvo u mom ne odviše dosadnom životu.
Prije no što smo napustili Enmore Gardens provjerio sam, suviše zloupotrebljavanim telefonom, da li je naš čovjek kod, kuće. te sam ga obavijestio da dolazimo. Njegova kuća u Hampsteadu bila je veoma ukusno namještena, no ostavio nas je da gotovo pola sata čekamo u predsoblju dok je on sa skupinom posjetilaca vodio nadahnut razgovor. Na kraju toga razgovora, dok su se pozdravljali, pokazalo se da su oni Rusi. Za trenutak se, kroz poluotvorena vrata, pojaviše u mom vidokrugu. Dok su prolazili, ostao mi je dojam imućnihi inteligentnih ljudi, s kaputima od astrahanskog krzna i visokim sjajnim cilindrima, likovi dobrostojećih buržuja. Ulazna se vrata zatvoriše za njima i sljedećeg trenutka Theodore Nemor uđe u predsoblje u kojem smo ga čekali. I sada ga vidim kako stoji pred nama, obasjan sunčevim zrakama koje su ulazile kroz prozor, trljajući svoje duge vitke prste jedne o druge, sa širokim osmijehom u svojim lukavim žutim očima
Bio je to nizak, podebiji čovjek, s držanjem u kojem je bilo izvjesnog privida deformirana tijela, iako je bilo teško reći iz čega je izvirao taj privid. Moglo bi se čak reći da je podsjećao na grbavca bez grbe. Široko, meko lice nalikovalo je nedopečenom valjušku, s istom bojom i izgledom, dok su se bubuljice i pristići koji su ga krasili doimali još agresivnije na blijedoj pozadini kože, Oči su mu bije mačje, a i tanki, dugački, svjetlucavi brk koji se širio iznad opuštenih, mokrih, slinavih usta bio je nalik na mačje brke. Sve je to djelovalo ogavno i odbojno, sve do žućkastih obrva. Iznad njih širio se savršeni luk lubanje kakav se rijetko viđa. Čak bi i Challengerov šešir mogao savršeno pristajati toj veličanstvenoj glavi. Gledajući lice ispod obrva moglo bi se čak pomisliti da je Theodore Nemor podli puzavi konspirator, ali iznad obrva ta je glava bila u rangu najvećih svjetskih filozofa i mislilaca.
— No, gospodo — počeo je baršunastim glasom u kojemse jedva nazirao strani naglasak — došli ste, ako sam dobro shvatio iz našeg kratkog čavrljanja preko telefona, s namjerom da saznate nešto više o Nemorovu dezfntegratoru. Je li tako?
— Točno tako.

— Mogu li vas upitati da li vi predstavljate britansku vladu?
— Ne, ne predstavljamo britansku vladu. Ja sam dopisnik lista Gazette, a ovo je profesor Challenger.
— Štovano ime... evropsko ime — njegovi žuti očnjaci bljesnuše u pokornom smiješku ljubaznosti. — Upravo sam vam želio reći da je britanska vlada propustila svoju šansu. Kasnije će, vjerojatno, saznati što je još sve izgubila tim potezom. Možda i svoj Imperij. Bio sam spreman prodati svoj izum prvoj vladi koja bi mi ponudila pravu cijenu, i, ako je on sada u rukama koje vam se odviše ne sviđaju, za to možete kriviti jedino sebe.
— Po tome što govorite znači da ste već prodali svoju tajnu?
— Za svoju vlastitu cijenu.
— Mislite li da će kupac imati monopol nad izumom?
— Bez svake sumnje.
— Ali i ostali znaju tajnu, isto kao i vi.
— Ne — odvrati Nemor, lupnuvši se prstom po čelu. — Ovo je sef u kojem je tajna sigurno sakrivena; to je bolji sef od bilo kojeg čeličnog, osiguran nečim što je nemoguće prevariti. Neki mogu znati jednu stranu problema, drugi neku drugu. Nitko u svijetu ne zna cijelu tajnu, nju koju čuvam samo ja.
— Ni oni kojima ste prodali tajnu?
— Ne, nisam ja tako lud da predam cijelo znanje dok ugovoreni iznos nije isplaćen. Napokon, ja sam ono što oni kupuju, a oni prenose ovaj sef — ponovo se kucnu počelu — sa cijelim njegovim sadržajem, kamo god žele. Dio pogodbe koji ovisi o meni bit će tada ispunjen, vjerno i bespogovorno. Nakon toga stvarat će se povijest. Pritisnu ruke jednu uz drugu a njegov fiksirani smiješak pretvori se u nešto nalik na rezanje.
— Ispričat ćete me! — prasnu Challenger, koji je do tog trenutka sjedio mirno, ali čije je izražajno lice u najvećoj mogućoj mjeri pokazivalo neodobravanje. — Željeli bismo se prije no počnemo raspravljati o vašem izumu, uvjeriti postoji li uopće nešto o čemu vrijedi raspravljati. Nismo zaboravili nedavnu aferu, kada se pokazalo da je neki Talijan, koji je predlagao i tvrdio kako je sposoban ostvariti da mine eksplodiraju iz daljjine, običan šarlatan i varalica. Povijest se lako može ponoviti. Razumjet ćete da ja, kao čovjek od znanosti, imam reputaciju uzdržana čovjeka, reputaciju

koju ste opisali kao evropsku, mada imam jakih razloga da vjerujem kako ona nije ništa manje očigledna ni u Americi. Oprez je jedan od atributa znanosti, i razumjet ćete da nam prvo morate dati svoje dokaze kako bismo zatim ozbiljno razmotrili vaše tvrdnje.
U Nemorovim žutim očima opazio se zloban sjaj dok je skretao pogled prema mojem pratiocu, no osmijeh lažne prijaznosti osvijetli mu lice.
— Vidim da se uopće ne razlikujete od svoje reputacije, profesore. Ljudi govore da ste vi, vjerojatno, posljednji čovjek na ovom našem planetu koji bi mogao biti prevaren. Spreman sam demonstrirati vam mogućnosti svoga aparata i sasvim sam siguran da će vas eksperiment uvjeriti da imam pravo. No, prije no što dođemo na to, bit će potrebno reći nekoliko riječi o samom principu po kojem djeluje moj izum. Vidjet ćete da je eksperimentalni uređaj koji sam napravio ovdje, u svom laboratoriju, zapravo, običan model, ne odviše velik, no on će se zacijelo u svojim granicama pokazati vrijednim divljenja. Neće biti osobitih teškoća ako budemo htjeli, na primjer, dezintegrirati i ponovo stvoriti vas, profesore, no nije to glavni razlog zbog kojeg je velika Vlada pripremna platiti cijenu koja se piše sedmeroznamenkastim brojem. Moj model, koji ćete ovdje vidjeti, više je nalik na običnu igračku jednog znanstvenika. Golemi praktični efekti bit će postignuti tek kad se ova sila bude primjenjivala u većem opsegu.
— Možemo li vidjeti taj model?
— Ne samo da ćete ga vidjeti, profesore Challengeru, ne samo da ćete ga vidjeti već ćete prisustvovati i najuvjerljivijoj mogućoj demonstraciji, nad samim sobom, ako ste dovoljno hrabri da pristanete na to.
— Ako! — Lav poče režati. — Vaše »ako« u najvećoj je mogućoj mjeri uvredljivo!
— No, no. Nisam namjeravao poricati vašu hrabrost. Samo sam htio reći da ću vam omogućiti uvid u funkcioniranje svoga izuma. Ali prije toga rekao bih nekoliko riječi o osnovnim zakonima koji vladaju materijom: Kada se određeni kristali, sol, na primjer, ili šećer, stave u vodu, oni će se rastopiti i nestat će. Vi nećete znati da su oni ikada bili tamo. Zatim isparavanjem, ili na neki drugi način, smanjite količinu vode u posudi i, čudo!, vaši su kristali opet vidljivi,

isti su kao i prije. Možete li shvatiti proces kojim ste vi, organsko biće, otopljeni u svemir, a zatim istančanim reverzibilnim procesom ponovo sastavljeni?
— Ta analogija, koju ste upravo iznijeli, sasvim je pogrešna — poviče Challenger. — Čak i ako prihvatim tu čudovišnu tvrdnju da neka osobita sila može raspršiti naše molekule, zbog čega bi se one morale ponovno sastaviti u točno istu shemu, na identičan način kao prije dezintegracije?
— Vaša je opaska na prvi pogled sasvim u redu, no ja vam jedino mogu odgovoriti da se one doista ponovo spajaju do posljednjeg atoma svoje strukture na identičan način kao što su postojale prije procesa. Postoji nevidljiv okvir, i svaka »opeka« dolazi na svoje pravo mjesto. Možete se smiješiti, profesore, no vaš će smiješak i sumnju uskoro zamijeniti sasvim drugačije emocije.
Challenger slegnu ramenima i odvrati:
— Sasvim sam spreman prihvatiti vaše tvrdnje, ali nakon testa.
— Postoji još jedna stvar koja će vas impresionirati, gospodo, i koja će vam možda pomoći da lakše shvatite i prihvatite ideju. Zacijelo ste čuli za fenomen koji se pojavljuje i u istočnjačkoj magiji i u zapadnom okultizmu, za telekinezu, kad se neki predmet iznenada pojavljuje na novom mjestu. Kako bi takvo nešto bilo moguće kad bi se gubile molekule za vrijeme prijenosa eteričnim valovima, te kada na kraju, pri ponovnom stvaranju predmeta, s molekulama točno na pravim mjestima, ne bi djelovao isti neodoljivi zakon? To izgleda kao sasvim ispravna analogija s onim što radi moj stroj.
— Ne može vam kao dokaz jedne nevjerojatne stvari služiti druga nevjerojatna stvar — odvrati Challenger. — Ja ne vjerujem u vašu telekinezu, Nemore, isto kao što ne vjerujem u vaš stroj. Moje je vrijeme vrlo dragocjeno, i ako namjeravamo izvesti bilo kakav eksperiment, molio bih vas da tako i učinimo bez suvišnih ceremonija.
— U tom slučaju bit ćete zadovoljni ako me budete slijedili — odgovori izumitelj.
Poveo nas je niz stepenice do nevelikog vrta koji se prostirao iza kuće, u kojem je bila pokrajnja zgrada. Otključao je vrata i mi smo ušli u veliku, bijelo okrečenu sobu s nebrojenim bakarnim žicama što su u girlandama visile sa stropa, a na postolju se nalazio velik

magnet, vješto uspravljen. Ispred postolja bilo je nešto nalik na staklenu prizmu, šezdesetak centimetara dugačko i nekih dvadesetak široko. S desne strane nalazila se stolica smještena na platformu od cinka, s ulaštenom bakarnom kacigom na naslonu. I za kacigu iza stolicu bile su spojene teške žice i kablovi, dok je sa strane bila neka vrst zapinjača, s numeriranim polugama i ručkom obloženom gumom. U trenutku kad smo ušli u prostoriju, ručka je bila u položaju označenim nulom.

— Nemorov dezintegrator — reče izumitelj, mašući rukom prema stroju. — Ovo je model kojem je sudbina da postane poznat i slavan, stroj koji će izmijeniti odnos snaga između nacija u svijetu. Onaj tko posjeduje tajnu ovog izuma, taj je gospodar našeg planeta. Profesore Challengeru, vi ste se prema meni odnosili, ako tako mogu reći, bez dovoljno razumijevanja i poštovanja. Hoćete li se usuditi sjesti na ovu stolicu i dopustiti mi da na vašem tijelu demonstriram mogućnosti svoga stroja?

Challenger je bio lavovski hrabar i sve što bi mu se činilo kao izazov i što bi prkosilo njegovoj prirodi u trenu ga je moglo razbjesnjeti. Digao se i krenuo prema stroju, ali jasam ga uhvatio za ruku i povukao natrag.

— Ne biste trebali ići — rekoh mu. — Vaš je život suviše drgocjen. To je sve tako čudovišno. A tko vam jamči da niste ugroženi? Ovaj me stroj najviše podsjeća i najviše nalikuje na električnu stolicu za pogubljenja u Sing-Singu.

— Jamstvo za moju sigurnost — odgovori Challenger — jest da si ti svjedok i da će ova osoba svakako biti proglašena ubojicom ako se meni nešto dogodi.

— Za svijet znanosti bit će jadna zadovoljština, ako se vama nešto dogodi, pa svi oni znanstveni radovi koje jedino vi možete završiti ostanu napol završeni. Pustite me bar da ja odem prvi, a onda, kad se pokaže da je pokus neopasan, pokušajte i vi.

Misao da je on osobno u opasnosti nikada ne bi zaustavila Challengera, no ideja da bi njegov znanstveni rad ostao nezavršen, teško ga je pogodila. Oklijevao je, i prije no što je imao prilike da se predomisli, skočio sam i sjeo na stolicu.

Vidio sam izumitelja kako rukom hvata ručku i čuo jedan lagani klik. Zatim me za trenutak obuzeo čudan osjećaj zbrke i slika pred očima

mi se zamaglila.
Kada je osjećaj prošao, a slika ponovo postala bistra, ugledao sarn Nemorov odbojni smiješak. Pokraj Nemora stajao je Challenger i buljio u mene. Njegovi obrazi, do tada crveni poput jabuke, sada su bili blijedi, bez krvi.. — No, počnite već jednom! — rekoh.
— Sve je gotovo. Izvanredno ste potvrdili rad moga stroja — odgovori Nemor. — A sada vas molim da se odmaknete kako bi profesor Challenger mogao doći na red, što, bez svake sumnje, i želi.
Nikad do tada nisam svuga starog prijatelja vidio tako istinski potresenog. Njegovi čelični živci za trenutan kao da su iznevjerili. Svojom drhtavom rukom uhvatio me za šaku.
— Malone, pa to je istina — rekao je. — Nestao si. U to nema nikakve sumnje. Prvo se načas pojavila magla, a onda si nestao.
— Koliko me dugo nije bilo?
— Dvije ili tri minute Bio sam, moram to priznati, istinski zgranut. Nisam mogao zamisliti da ćeš se vratiti. Zatim je pomaknuo polugu ako se to uopće može nazvati polugom, i drugu ručku, i ti si se ponovo pojavio na stolici, malo zbunjen ali isti kao što si bio ranije — reče brišući svoje vlažno čelo velikim crvenim rupčićem.
— A sada vi — reče izumitelj. — Ili su vas možda izdali živci?
Challenger se vidljivo sabrao, a zatim je, odgurnuvši moju ruku koja ga je pokušala zadržati, pohrlio naprijed i sjeo na stolicu.
Ručka načini klik i pomaknu se na mjesto označeno brojem tri Nestao je.
Da nije bilo Nemorove savršene mirnoće, sasvim je sigurno da bih bio zaprepašten prizorom.
— Vrlo zanimljiv proces, zar ne? — istakao je Nemor. —Kada se uzme u obzir i profesorova divovska umna snaga i individualnost, čudno je i pomisliti da je on ovog trenutka raspršen u ovoj prostoriji u oblaku molekula i atoma. On je sada, naravno, potpuno u mojoj milosti. Kada bih odlučio da ga ostavim ovako raspršenog, ništa me na svijetu ne bi spriječilo.
— Ja bih vrlo brzo našao načina da vas spriječim u toj namjeri.
Njegov se smiješak ponovo pretvori u rezanje.
— Ne možete ni zamisliti da bi mi takva misao uopće mogla pasti na pamet. Nebesa! Zamislite samo: veliki profesor Challenger zauvijek raspršen, nestao u svemirskom prostoru ne ostavljajući traga!

Stravično! Grozno! A u isto vrijeme on me uopće nije poštovao onoliko koliko je morao. Zar ne mislite da bi mala lekcija...
— Ne, ne mislim tako.
— Pa... nazvat ćemo to malo čudnom demonstracijom sposobnosti. Nešto što će u vašem članku zauzeti posebno i važno mjesto. Na primjer, otkrio sam da kosa ima sasvim drugu frekvenciju vibracija od ostalih područja živog tkiva, te da po volji može nestajati i ponovo se pojavljivati bez obzira na ostatak tijela. Bit će zanimljivo vidjeti medvjeda bez njegovih čekinja. Pazite sad na njega!
Ponovo se začuo klik i trenutak kasnije profesor Challenger ponovo se pojavio na stolici.
Ali kakav Challenger! Kao ostriženi lav! Iako sam bio bijesan zbog tog trika, ipak nisam mogao a da se ne počnem previjati od smijeha. Profesorova golema glava bila je ćelava, bez ijedne vlasi, poput glave malena djeteta, a obrazi su mu bili glatki kao u djevojke. Bez svoje slavne guste grive, donji dio lica prelio mu se u debeo podbradak i nalikovao je na šunku, dok mu je cijela pojava sada sličila starom isluženom gladijatoru, izmučenom, isprebijanom i na sve strane ispupčenom, sa čeljustima buldoga koje su se protezale preko golemih obraza.
Mora da je u pitanju bio izgled naših lica — nema sumnje da se izumitelj počeo još jače cerekati ugledavši profesora na stolici — no, što god da je bilo, Challengerova je ruka pošla prema gore i on je iznenada postao svjestan u kakvomje stanju. Sljedećeg trenutka skočio je sa stolice, zgrabio Nemora za vrat, a zatim ga srušio na pod i nastavio daviti. Znajući za Challengerovu neizmjernu snagu, još više povećanu bijesom, bio sam uvjeren da izumitelj neće izaći živ iz toga stiska.
— Zaboga, pazite malo. Ako ga ubijete, stvari više nikada neće biti kao ranije! — povikao sam.
Argument je bio suviše jak. Čak i u trenucima najveće mahnitosti, Challenger je bio otvoren glasu razuma. Skočio je na noge podignuvši sa sobom i izumitelja koji se sav tresao.
— Dajem vam pet minuta — bijesno je dahtao. — Ako za pet minuta ne budem točno onakav kakav sam bio, satrt ću u vama i posljednje ostatke vašeg bijednog života.
Bijesni Challenger nije osoba s kojom je poželjno prepirati se. I

najhrabriji bi ljudi ustuknuli, a nije bilo nekih znakova koji bi pokazivali da je Nemor osobito hrabra osoba. Upravo suprotno, prištići i bubuljice postadoše još vidljivijiu tih nekoliko trenutaka koliko je trebalo da mu se boja lica promijeni od sive normalne, do gotovo sasvim vapnenastobijele. Ruke i noge vidljivo su mu se tresle a glas mu je nemalo podrhtavao.
— Ne brinite, profesore! — brbljao je, teško dišući i držeći se za vrat. — Ovo je nasilje bilo potpuno nepotrebno. Vjerujem da nevina šala može proći među prijateljima. Ja sam samo želio demonstrirati moć svoga stroja. Mislio sam da i viželite da vam sve pokažem. Nije bilo namjerno, profesore, uvjeravam vas, ne ljutite se!
Umjesto odgovora. Challenger sjede na stolicu.
— Ti ćeš ga držati na oku. Malone. Nemoj dopustiti da išta pokuša.
— Pazit ću — rekoh.
— A sada. sredile sve kako treba ili ćete sami snositi posljedice
Ustrašeni izumitelj ponovo se približio stroju. Sila za ponovno stvaranje bila je postavljena na maksimum i trenutak kasnije, na stolici je opet sjedio stari lav sa svojom zamršenom grivom. Nježno je prošao rukom kroz bradu, a zatim i po lubanji, da se uvjeri kako mu je doista sve vraćeno; najzad je svečanom kretnjom sišao s trona i stao pred još zaplašenog Nemora
— Uzeli ste sebi slobode koje su za vas mogle imati vrlo ozbiljne posljedice. No ipak, spreman sam prihvatiti vaše objašnjenje da ste to učinili jedino radi demonstracije. A sada, mogu li vam postaviti nekoliko izravnih pitanja u vezi s doista izvanrednom moći za koju tvrdite da ste je izumjeli?
— Spreman sam odgovoriti na sva vaša pitanja osim na ono koje se odnosi na izvor te energije. To je moja tajna.
— Da li sasvim ozbiljno mislite kad tvrdite da nitko, osim vas, ne zna tu tajnu?
— Nitko na svijetu nema ni pojma o tom pitanju.
— Nemate asistenata?
— Nemam. Radio sam potpuno sam.
— Pa to je doista izuzetno zanimljivo! Što se tiče realnosti i postojanja same sile, moram priznati da ste me uspjeli zadovoljiti, no još ne shvaćam i ne razumijem do kraja mogućnosti praktične upotrebe vašeg izuma.

— Objasnio sam vam da je ovo samo model. No bit će sasvim jednostavno uvidjeti mogućnosti i stvoriti stroj većih dosega i snage. Zacijelo ste već shvatili da stvar djeluje po vertikali. Određene električne struje iznad nas, i određene električne struje ispod, stvaraju vibracije koje mogu dezintegrirati ili ponovo spojiti. No sam proces, naravno, može biti i samo jednosmjeran. Tada će efekt nestajanja biti sasvim isti kao i u slučajevima koje ste vidjeli i osjetili, a pokrivat će prostor čija će veličina ovisiti o jakosti električne struje koju ćete upotrijebiti.
— Dajte primjer.
— Pretpostavimo da se jedan pol magnetskog polja električne struje (kojom se koristimo) nalazi u nekom malom plovilu, a drugi pol u drugom; ratni brod koji se nađe između dva pola raspršit će se u molekule, zajedno sa svim predmetima i ljudima koji se na njemu nalaze. Potpuno se isto događa i s kolonom vojnika.
— I vi ste tu tajnu prodali jednoj evropskoj zemlji koja sada jedina ima monopol nad vašim strojem?
— Da, upravo tako. Kada mi novac bude isplaćen, ta će zemlja posjedovati moć kakvu nitko nikada do sada nije imao. Vi čak ni sada ne možete vidjeti sve mogućnosti toga izuma, mogućnosti što se mogu iskazati u rukama onih koji se neće bojati upotrijebiti to oružje, a one su gotovo nemjerljive. — Zlurado se naslađivao svojim mislima. Podli mu smiješak preleti preko opaka lica, a zatim nastavi:
— Zamislite londonsku četvrt u kojoj su razmješteni ovakvi strojevi. Zamislite efekt koji bi izazvala električna struja, snage koja bi se lako dala postići i uskladiti. Ha — prasnuo je u smijeh — mogu zamisliti cijelu dolinu Temze, počišćenu i čistu, bez svih onih žena, muškaraca i djece kojima sada vrvi u milijunima!
Te me riječi ispuniše užasom, a još više lakoća i veselje s kojima su bile izgovorene. No, s druge strane, činilo se da su te riječi na mog prijatelja djelovale sasvim suprotno. Na moje iznenađenje, Challenger prasnu u gromoglasan smijeh i smjelo pruži ruku prema izumitelju.
— No, Nemore, moram vam čestitati — poče profesor. — Nema nikakve sumnje da ste otkrili izvanrednu tajnu prirode koju ćete sasvim sigurno uspjeti upregnuti u službu čovjeka. Bez sumnje je vrlo žalosna činjenica da primjena vašeg otkrića treba biti

destruktivna, no znanost ne priznaje ograničenja takve vrste, već slijedi znanje pa ma kamo ono vodilo i moglo nas odvesti. Na stranu upotrijebljeni princip rada, no pretpostavljam da nećete zamjeriti ako malo proučim konstrukciju vašeg stroja.
— Ni najmanje. Stroj predstavlja obično tijelo. Dušu toga tijela, princip njegova života, nemojte se nadati da ćete dokučiti.
— Tačno tako. No i sam mehanizam izgleda mi kao izuzetno domišljato izvedeno djelo — odgovori Challenger. Neko je vrijeme hodao naokolo, zastajući, zagledavajući i opipavajući pojedine dijelove, a zatim smjesti svoju nezgrapnu masu na izoliranu stolicu na postolju.
— Da li biste poželjeli još jednom poći na izlet u svemir? — upita ga izumitelj.
— Kasnije, možda kasnije! No u međuvremenu, čini mi se, a ne sumnjam u to da ste s time upoznati, da vam negdje izbija struja. Sasvim sigurno osjećam kako kroz mene prolazi slaba struja.
— Nemoguće. To je mjesto apsolutno izolirano.
— Ali uvjeravam vas da upravo to osjećam. — Profesor se podiže sa stolice.
Izumitelj požuri i zauzme njegovo mjesto.
— Ništa ne osjećam.
— Zar ne osjećate kako vam trnci prolaze kičmom?
— Ne, ništa ne osjećam.
Začu se oštar klik i čovjek na stolici nestade. Zadivljeno sam gledao u profesora.
— Nebesa! Jeste li vi dodirnuli stroj? — gotovo viknuh. On se blago i nevino nasmiješi i malo iznenađenim glasom progovori:
— Ah, možda sam sasvim slučajno dodirnuo ručku. S ovakvim nesavršnim modelima lako se može dogoditi kakva neugodna nezgoda, zar ne? Da, ovoj ručki sasvim bi sigurno bio potreban čuvar.
— Pomaknuta je na broj tri, a to je položaj koji uzrokuje dezintegraciju.
— Da, da, i ja sam to opazio dok smo na tebi eksperimentirali.
— Ali ja sam bio toliko uzbuđen kad vas je vratio, da uopće nisam uspio opaziti koji je pravilni položaj za ponovno stvaranje. Da li ste možda vi uočili?

— Pa, možda sam to i opazio, mladi Malone, ali, znaš, ja ne zamaram svoj mozak nevažnim detaljima. Postoji mnogo položaja i mnogo poluga a mi im ne znamo svrhu. Mogli bismo stvari još više pogoršati ako bismo pokušali eksperimentirati s nepoznatim. Možda će biti bolje ostavimo li stvari onakvima kakve su sada.
— I vi biste...
— Točno. Tako je bolje. Zanimljiva ličnost Theodorea Nemora raspršena je svemirom, njegov je stroj sada bezvrijedan, a određena evropska vlada ostala je bez znanja koje je moglo nanijeti mnogo nevolja i zla. Ha, mladi Malone, nije to bio ni tako loš jutarnji posao, je li? Tvoj će urednik zasigurno imati zanimljiv stupac o nerazjašnjivom nestanku latvijskog izumitelja ubrzo nakon posjeta nekoliko čudnih poslovnih prijatelja. Uživao sam u ovom doživljaju i novom iskustvu. Ovo su ti svjetliji trenuci koji rasvjetljavaju monotoniju ponekad pomalo dosadne rutine istraživanja. No, život ima svoje dužnosti kao i svoja zadovoljstva, i ja se sada vraćam svom Talijanu Mazottiju i njegovim, zdravom razumu više nego smiješnim, pogledima na razvoj larvi u tropskim termitnjacima.
Kada sam se na vratima okrenuo, učinilo mi se da masna izmaglica još lebdi oko stolice.
— Ali sigurno... — pokušao sam.
— Prva dužnost građanina koji poštuje zakon jest da spriječi ubojstvo — odvrati profesor Challenger. — Ja sam to i učinio. Dosta je to, Malone, dosta. Ta tema ne podnosi dalju diskusiju. Ova mi je stvar ionako suviše dugo zaokupljala misli i odvajala me od mnogo važnijih stvari.

Isaac Asimov: Segregacionist

Segregationist

Preveo Zoran Milović

Kirurg podiže svoj bezizražajni pogled i upita:
— Da li je pripreman?
— Biti pripreman je relativan pojam — odgovori medicinski inženjer. — Mi smo pripremni. On je nemiran.
— Uvijek su nemirni... Pa to je ozbiljna operacija.
— Ozbiljna ili ne, trebao bi biti zahvalan. Odabrali su ga između golemog broja mogućih pacijenata i, iskreno govoreći, ne mislim...
— Nemojte ništa reći — odvrati kirurg. — Mi nismo ti koji donose odluke.
— Mi ih prihvaćamo. Ali, moramo li se slagati s njima?
— Da — reče kirurg jasnim glasom — slažemo se. Do kraja i svim srcem. Operacija je suviše zamršena i teška da bismo joj smjeli prići s bilo kakvom mentalnom rezerviranošću. Ovaj je čovjek dokazao svoju vrijednost na mnogo načina i njegov profil potpuno odgovara osobi koja će pripadati Vijeću smrtnosti.
— U redu — reče medicinski inženjer.
— Mislim da će biti najbolje da se s njim nađem ovdje. Dovoljno je malo i ugodno da bi se udobno osjećao — nastavio je kirurg.
— Neće pomoći. Nervozan je, i predomislio se.
— Je li doista?
— Da. Želi metal; uvijek žele metal.
Kirurgove lice nije promijenio izraz. Zagleda se u svojeruke.
— Ponekad ih se od toga može odgovoriti.
— Čemu se uzbuđivati? — reče medicinski inženjer indiferentnim glasom. — Ako želi metal, neka bude metal.

— Niie vas briga?
— Zašto bi me bilo briga? — Glas medicinskog inženjera bio je gotovo brutalan. — To je problem medicinskog inženjeringa, a ja sam medicinski inženjer. To mi je posao i sposoban sam to obaviti. Zašto bih u svojim razmišljanjima išao dalje od toga?
— Za mene, to je pitanje prikladnosti stvari — reče kirurg ravnodušnim glasom.
— Prikladnost! Ne možete se time koristiti kao argumentom. Baš pacijent mnogo brine o prikladnosti stvari.
— Ja brinem.
— Vi brinete i u manjini ste. Trend je protiv vas. Nemate nikakve šanse.
— Moram pokušati — reče kirurg i hitrom kretnjom mahnu medicinskom inženjeru da bude tiho. Kretnja nije bila nestrpljiva, samo brza. Već je ranije obavijestio sestru, a sada ga je signalna lampica obavještavala da dolazi. Pritisnu maleno puce i pokretna se vrata tiho pomaknuše u stranu: Pacijent krenu unutra u svojoj pokretnoj stolici s motorom, dok je sestra žustrim korakom hodala uz njega.
— Sestro, možete ići — reče kirurg. — Ali, pričekajte vani. Pozvat ću vas. — Kimnu glavom medicinskom inženjeru, koji iziđe zajedno sa sestrom. Vrata se zatvoriše za njima.
Čovjek u kolicima okrenuo se i preko ramena gledao za njima dok su odlazili. Vrat mu je bio mršav a oko očiju moglo se opaziti mnoštvo sitnih bora. Bio je svježe obrijan a na prstima ruku, dok je čvrsto stezao naslone na kolicima, mogli su se vidjeti manikirani nokti. Bio je to pacijent visokog prioriteta i o njemu su se brinuli... Ali na njegovu je licu biozlovoljan izraz.
— Hoćemo li danas početi? — upita.
Kirurg kimnu glavom.
— Ovog popodneva, senatore.
— Razumio sam da će biti potrebni tjedni.
— Ne za samu operaciju, senatore. Ali postoji veliki broj sporednih stvari o kojima se moramo brinuti. Treba izvesti neke cirkulatorne promjene i hormonalne prilagodbe. To susve prilično škakljive i zamršene stvari.
— Jesu li opasne? — Trenutak zatim, kao da osjeća potrebu za

ponovnim stvaranjem prijateljskog odnosa, ali očito ne s odviše volje, doda —... doktore?
Kirurg nije obratio pažnju na isforsiranost izraza. Ravnodušnim glasom nastavi: — Sve je opasno. Pokušavamo sve učiniti da stvar bude što manje opasna. Potrebno vrijeme, ujedinjena sposobnost mnoštva ljudi, oprema, sve to čini da su ovakve operacije dostupne svega nekolicini...
— Znam to — odvrati pacijent nemirnim glasom. — Odbijam da se osjećam imalo krivim zbog toga. Ili vi, možda, pokušavate s nedopuštenim pritiscima?
— Ni najmanje, senatore. Odluke Vijeća nikada nisu dolazile u pitanje. Spomenuo sam težinu i složenost operacije samo zato da bih objasnio svoju želju da je obavim na najbolji mogući način.
— Pa, onda i učinite tako. To je i moja želja.
— U tom vas slučaju moram zamoliti da se odlučite: u mogućnosti smo da vas opskrbimo s dvije vrste kibersrca, metalnim ili...
— Plastika? — upade pacijent razdražljivo. — Nije li to alternativa koju mi namjeravate ponuditi, doktore? Jeftina plastika. Ne želim to. Izabrao sam. Želim metal.
— Ah...
— Slušajte. Rečeno mi je da izbor ovisi o meni. Zar nije tako?
Kirurg kimnu glavom.
— Kada su dvije alternativne procedure od iste vrijednosti s medicinskog stajališta, stvar je pacijenta da odluči koju će izabrati. U aktualnoj praksi, pacijent odlučuje i onda kada te dvije alternativne procedure nisu iste vrijednosti, kao štoje ovdje slučaj.
Pacijentove se oči skupiše.
— Pokušavate li mi reći da je plastično srce superiornije?
— Zavisi od pacijenta. Po mojem mišljenju, u vašem slučaju, plastično je srce bolje... No, radije ne koristimo izraz »plastika« To je vlaknasto kibersrce.
— Što se mene tiče, to je plastika.
— Senatore — reče kirurg beskrajno strpljivim glasom — taj materijal nije plastika u uobičajenom smislu te riječi. Istina je da se radi o polimerskom materijalu, ali on je mnogo složeniji od obične plastike. Riječ je o vlaknima nalik na proteinska, koja su dizajnirana da imitiraju što je moguće točnije prirodnu strukturu ljudskog srca,

onakvog kakvo ovog trenutka kuca u vašim grudima,
— Točno tako, a ljudsko sreo koje ovog trenutka kuca u mojim grudima sasvim je istrošeno, iako mi nije ni šezdeset godina. Ne želim još jedno takvo, hvala vam. Želim nešto bolje.
— Svi mi želimo nešto bolje za vas, senatore. Vlaknasto kiber-srce bit će bolje. Njegov potencijalni život mjeri se stoljećima. Aposlutno je nealergensko...
— Nije li isto tako i s metalnim srcem?
— Jeste — odgovori kirurg. — Metalno kibersrce napravljeno je od titanijske slitine koja...
— I ne troši se? I jače je od plastike? Ili od vlakana ili kako to već zovete?
— Metal je fizički jači, da, ali mehanička snaga nije ono o čemu je tu riječ. Njegova mehanička čvrstoća nije ništa osobito pozitivno jer je srce ionako dobro zaštićeno. Ono što bi bilo sposobno doći do srca ubilo bi vas iz drugih razloga, bez obzira na to što bi samo srce izdržalo bilo kakve grube postupke.
Pacijent sleže ramenima:
— Ako ikada slomim rebro, zamijenit će ga rebro od titanija, također. Mijenjanje kostiju je lak posao. Bilo tko to može sebi priuštiti u svakom trenutku. Bit ću od metala točno onoliko koliko to želim biti, doktore.
— To je vaše pravo, ako ste tako odlučili. Bilo kako bilo, pošteno je da vam kažem; iako nijedno metalno kiber-srce nikada nije prestalo kucati zbog mehaničkih razloga, izvjesnom broju pacijenata to se dogodilo zbog razloga elektronske prirode.
— Što sad to znači?
— To znači da svako kibersrce sadrži pacemaker kao dio svoje strukture. U slučaju metalne vrste radi se o elektronskom uređaju koji održava ritam kibera. To znači da cijela baterija minijaturizirane opreme mora biti uključena kako bi zamjenjivala prirodni srčani ritam, odgovarajući na emocionalno i fizičko stanje pojedinca. S vremena na vrijeme nešto pođe krivo i ljudi umiru prije nego što je moguće ispraviti grešku.
— Nikada nisam čuo za išta slično.

— Uvjeravam vas da se događaju takve stvari.

— Želite li mi reći da je to često?
— Ni najmanje. Događa se vrlo rijetko.
— No, u tom slučaju, riskirat ću. A što je s plastičnim srcem? Zar ono ne sadrži pacemaker?
— Naravno da sadrži, senatore. No, kemijska struktura vlaknastog kibersrca sasvim je bliska kemijskoj strukturi ljudskog tkiva. Sposobno je odgovarati ionskim i hormonalnim kontrolnim sistemima samog tijela. Ukupni kompleks koji pacijentu treba ugraditi mnogo je jednostavniji no što je to u slučaju metalnog kibera.
— Ali, zar se nikada nije dogodilo da plastično srce otkaže zbog sistema hormonalne kontrole?
— Do sada se nije dogodilo ništa slično.
— Zato što s njima ne radite dovoljno dugo. Nije li tako?
Kirurg je oklijevao. — Istina je da se vlaknasti kiberi ne koriste toliko dugo kao metalni.
— Tu smo, dakle. O čemu je riječ, doktore? Zar se bojite da ću od sebe napraviti robota... Metalla, kako ih zovu otkako su dobili pravo građanstva i sva prava koja uz to idu?
— U Metallu kao Metallu nema ništa loše. Kao što ste rekli, i oni su građani. Ali vi niste Metallo. Vi ste ljudsko biće. Zašto da i ne ostanete ljudsko biće?
— Zato što želim najbolje, a to je metalno srce. Pobrinite se za to.
Kirurg kimnu glavom.
— Vrlo dobro. Potpišite potrebna dopuštenja, a onda će u vas biti ugrađeno metalno srce.
— A vi ćete biti kirurg koji će izvesti operaciju? Rekli su mi da ste vi najbolji.
— Učinit ću sve što je u mojoj moći da presađivanje učinim što je moguće lakšim.
Vrata se otvoriše i kolica odvezoše pacijenta van, prema sestri. Medicinski inženjer uđe gledajući preko ramena za pacijentom koji se udaljavao, sve dok se vrata ponovo ne zatvoriše. Okrenu se prema kirurgu.
— No, ne mogu pogoditi što se dogodilo samo gledajući vaše lice. Što je odlučio?
Kirurg se nagnu nad stol, utipkavajući posljednje zabiIješke.

— Ono što ste vi predviđali. Inzistira na metalnom kiber-srcu.
— Na kraju krajeva, ona su ipak bolja.
— Ne odviše. Nalaze se u upotrebi duže vremena; to im je sva prednost. U pitanju je ta manija koja je zarazila čovječanstvo još od kada su Metalli dobili pravo građanstva. U ljudima je ta čudna želja da od samih sebe naprave Metalle. Žude za fizičkom snagom i izdržijivošću koje povezuju s robotima.
— Nisu tu samo u pitanju ljudi koji žele biti kao Metallo, doktore. Vi ne radite s Metallima ali ja radim i znam. Dva posljednja koja su mi došla zbog popravaka tražila su vlaknaste elemente.
— Jesu li ih dobili?
— U jednom slučaju radilo se samo o dodavanju tetiva; tu nije bilo osobite razlike, metal ili vlakna. Onaj drugi je tražio cio sistem krvnih žila i arterija, ili njegov ekvivalent. Rekao sam mu da je to nemoguće; bar ne bez kompletnog ponovnog izgrađivanja cijelog tijela od vlaknastih elemenata... Pretpostavljam da ćemo jednoga dana stići i dotle. Metalli koji uopće nisu Metalli, već stvorenja od krvi i mesa..
— To vam nije po volji?
— Zašto ne bi bilo? I metalizirana ljudska bića, također. Sada na Zemlji imamo dva varijeteta inteligencije, a zašto se mučiti sa dva. Pustimo ih da se dovoljno približe jedni drugima, i možda više nećemo moći ukazivati na nekakve razlike koje bi ih razdvajale. A zbog čega bismo uostalom i željeli razlike? Dobili bismo najbolje od oba svijeta; prednosti čovjeka kombinirane s prednostima robota.
— Dobit ćete hibrid — reče kirurg glasom u kojem se mogao nazrijeti blagi navještaj razjarenosti. — Dobit ćete nešto što neće predstavljati oboje, već ništa, nijedno.. Nije li logično pretpostaviti da će se pojedinac suviše ponositi svojom strukturom i identitetom a da bi želio to svoje razrijediti nečim stranim? Hoće li željeti miješanje vrsta?
— Tako govori segregacionist.
— Onda neka bude tako — odvrati kirurg, jasno ističući riječi. — Vjerujem u to da treba biti ono što jesi. Ne bih promijenio ni djelić vlastite strukture, bez obzira na razloge. Ako bi neki dio apsolutno zahtijevao zamjenu, potrudio bih se da ta zamjena bude što je moguće bliže prirodnom originalu. Ja sam ja; sasvim zadovoljan time

što sam; i ne želim bitiišta drugo.
Završio je raspravu i počeo se pripremati za operaciju. Stavio je svoje snažne šake u zagrijanu pećnicu i pustio da dosegnu tamnu crvenovrelu užarenost koja će ih sasvim sterilizirati. Za sve vrijeme njegova govora, bez strasti i žučljivosti, glas mu se nikada nije podigao, a na ispoliranom metalnom licu nije bilo, kao i nikada do sada, ni traga nikakvom izrazu.

Thomas M. Dish: Polu-poticaj

The Demi-Urge

Preveo Zoran Milović

Od: DIRRA IV
Za: Centralnu kolonijalnu direkciju
Na Zemlji postoji inteligentan život. Nakon mnogih milenija bez života, inteligencija se ovdje razvila i procvala s takvom rasipnošću energije da to neprestano zapanjuje i zadivljuje članove našeg istraživačkog tima. Ta se inteligencija umnožava i kreće prema svom ispunjenju eksponencijalnom krivuljom, čak i za tako kratko vrijeme kakvo je bilo razdoblje u kojem smo posjetili Zemlju, njeni su stanovnici postigli značajan napredak. Ispunili su svoj nevelik sunčev sistem vlastitom vrstom a sada kreću ka zvijezdama.
Više ih se ne može zadržavati u neznanju o postojanju našeg Imperija.
No najznačajnije je od svega (iako je to samo po sebi nevjerojatno kao korijen iz —1): Zemljani su roboovi! Svaka stranica ovog izvještaja potkrepljuje tu tvrdnju.
Njihovi zarobljivači nisu živi. U najmanju ruku, oni ne posjeduju one osnovne karakteristike života poznate širom galaksije. Oni su — u onoj mjeri u kojoj ta jadna analogija može poslužiti — strojevi! Strojevi, znamo, ne mogu biti živi, pa ipak, ovdje, na Zemlji, strojevna stvarnost dosegla je razinu izopačenosti — i autonomije — koji je bez presedana u povijesti. Svaka iskra zemaljskog života postala je žrtvom i robom tih nevjerojatnih mahenizama. Najvredniji pothvati ljudske vrste okaljani su ovom gotovo simbiotskom vezom. Zemlja pruža ruke prema zvijezdama, ali i produžuje svoje mehaničke udove. Zemlja razmišlja o svemiru, ali njene su misli

misli strojeva.
Ako Imperij odmah ne krene u akciju oslooadanja Zemlje od te čudne tiranije, moglo bi se dogoditi da uskoro bude prekasno. Ti strojevi su bez ikakve utilitarističke vrijednosti. Oni obavljaju funkcije koje inteligentna bića obavljaju mnogo uspješnije. Pa ipak oni nadahnjuju strahom, užasom, pa čak, moram priznati, i čudnom prinudom da im se preda.
Strojevi moraju biti uništeni.
Ako, kad ovlastite oslobađanje stanovnika Zemlje, uz to i opozovete MIRO CIX. to će za naš cilj biti veliki plus. MIRO CIX je imao dužnost da prouči Strojeve i on je taj zadatak obavio vrlo savjesno. Sada je i on podlegao mehaničkoj bolesti. Njegove vrijednosti za istraživački tim gotovo da više i nema.
Zasebnom pošiljkom šaljem vam njegov savjet Centralnoj direkciji, na inzistiranje tog dosadnog luđaka. Njegove su teze, naravno, potpuno neodržive — uvreda za svaki razum.

Od: MIRO CIX
Za: Centralnu kolonijalnu direkciju

Savjetnicima direkcije po svoj sam prilici predstavljen kao luđak, a moja teorija kao akt izdaje. RRON II iz Nadzornog komiteta može jamčiti da sam mentalno zdrav. Moja će teorija, duboko sam u to uvjeren, biti sposobna da govori sama za sebe.
»Strojevi«, kojih se DIRRA IV toliko boji, nisu nikakva opasnost za galaksiju. Njihova tjelesna slabost, siromaštvo njihovih umova, nevjerojatna izolacija svake jedinke, i fizička i mentalna, od ostalih pripadnika vrste, i, ono što je najdojmljivije, njihova smrtnost, pokazuju potpunu neadekvatnost takvih bića u kontekstu bilo kakvih razmatranja u smislu njihove opasnosti za ikoga. Za Centralnu direkciju to neće predstavljati nikakav problem. To je njihov vlastiti problem.
Životni oblici na Zemlji već su uveliko razvili zdravu autonomiju. Njihova je moć već dugo poznata. Čim naši emisari izvrše svoj zadatak obučavanja i poučavanja Zemljana o prednosti slobode nad ropstvom, Revolucija će početi. Tirani se neće moći obraniti od napada vlastitih robova.

Ako biti izdajica znači izraziti vjerovanje u eventualni trijumf inteligencije, tada priznajem da sam izdajica. Ja imam to povjerenje, ali je sam pogledao i dalje od problema hitnog oslobađanja Zemlje; i ono što sam tada vidio zaplašilo me.
»Strojevi« sa Zemlje ne predstavljaju opasnost zbog svoje snage i moći, već zbog svoga razuma, zbog sebe samih, zato što ih ima. Prijetnja koju brisanje posljednje molekule ovih bića nikada neće izbrisati jest u tome da ne možemo izbrisati činjenicu da su oni postojali — i ono što su oni bili.
Iako ta bića u grubim crtama posjeduju određene sličnosti sa strojevima koje proizvodi Imperij, ona nisu strojevi. Ona su autohtona bića Zemlje. Pravi Zemljani. Štoviše, Zemljani koje DIRA IV želi osloboditi uopće nisu, a očima svojih porobljivača, ni inteligentni, ni još živi. Za njih, oni su Strojevi!
Mi, cio Galaktički Imperij, smo Strojevi.
* * *
U mlađim područjima galaksije postoji mit da je život stvoren Polupoticajem, i da je nešto što se nalazi u sredini, između sveznajućih i nižih bića. Postojanja čovjeka, kako bića sa Zemlje nazivaju sebe, stvara potrebnim ozbiljno preispitivanje starih tradicija i vjerovanja.
Priča se da čovjek — ili bića koja su mu nalik, kao Fotosintetici iz Andromedina oblaka i Čekinjavci s planeta Ore IV— stvara uređaje i strojeve kojima se koristi i da, kada se umori od povijesti, udahne u njihov vlastiti život, a zatim umre. Na Zemlji, ta legenda upravo se odvija. Mnogi niži oblici života, poznati širom cijele galaksije, na Zemlji se mogu vidjeti u svojoj prvotnoj namjeni. Najviše oblike života (onakvog kakav mi znamo) čovjek naziva alatom i strojevima — zato što ih je načinio. Kako možemo negirati superiorsnost onih koji su nas stvorili?
To je pitanje koje je toliko uznemirilo DIRRA IV. U posljednje vrijeme četiri njegove banke podataka morale su biti promijenjene. Ne govorim to iz zlobe. Njegova dilema uskoro će posrtati dilema svakog od nas.
A opet, ja imam povjerenja u nas. I sam čovjek ima legende o Polupoticaju. U najmanju ruku, u tome smo jednaki s njim. Fizičke

odlike njegova bića određene su u osnovi istim zakonima kao i naše. On isto tako nije svjestan svoga tvorca kao što mi nismo bili svjesni našega.
Konačan dokaz naše jednakosti — a potreba za takvim dokazom sasvim je očigledna — može se provesti eksperimentalno.
Nemojte uništiti čovjeka. Sačuvajte dovoljno primjeraka za dalekosežne laboratorijske eksperimente. Naučite kako ga se može sastaviti. Čovjekova kemijska građa gotovo je savršena, ali ne i izvan dohvata moći i znanja naših boljih analitičara. Na kraju, ponovo oblikujte čovjeka. Kada mi sami stvorimo takva bića, bit ćemo im, bez ikakve sumnje, jednaki. A stvaranje će opet biti misterij.
Povijest to traži od nas. Imam povjerenja u vašu odluku.

Richard Matheson: Testiranje

The Test

Preveo Božidar Stančić

Uvečer uoči testiranja Leslie je pomagao svome ocu pri učenju u blagavaonici. Jim i Tommy su već gore spavali, a u dnevnoj je sobi Terry šila smirena lica, zabadajući iglu ritmitčkim i živahnim pokretima.
Tom Parker sjedio je uspravno, položivši mršave ruke istaknutih vena na stol, gledajući blijedoplavim očima u usne svoga sina kao da će mu to omogućiti da bolje shvati.
Bilo mu je 80 godina i bio je već pri svojem četvrtom testiranju.
— Da vidimo — reče Leslie pogledavši model testa kojimu je dao dr Trask. — Ponovi niz slijedećih brojeva.
— Niz brojeva — promrmlja Tom pokušavajući da zapamti brojeve koje je čuo. No, riječi se nisu dale... činilo se da su zapinjale u tkivu mozga kao mušice u nemilosrdna mesojeda. Pokušavao ih je ponoviti u sebi. »Niz...niz brojeva...« Da, to. Pogledao je sina i čekao.
— Onda? — nestrpljivo će Tom nakon kratke šutnje.
— Pa, tata, već sam ti dao prvi niz — blago će Leslie.
— No — Njegov se otac trudio da pronađe pogodnu riječ — Reci mi, molim te... Budi ljubazan pa...
Leslie umorno uzdahne.
— Osam, pet, jedanaest, šest.
Suhe usne su se micale, Tomov je mozak funkcionirao kao zarđali uređaj.
— Osam... pet... — Sklopio je oči, pa ih ponovo otvorio.— Jeđanaestšest — dodao je u jednom dahu i ponosno se uspravio. Da, da, tako je, vrlo dobro. Neće ga sutra oni samo tako dobiti. Izmaknut

će on njihovu kriminalnom zakonu. Stisnuo je usne i stisnuo ruke iznad bijele površine stola.
— Kako? — zapitao je pogledavši Leslieja, koji je nešto rekao. — Glasnije! — dodao je nervozno.
— Rekao sam ti drugi niz brojeva — mirno će Leslie. — Evo, pročitat ću ti opet.
Tom se nagne i naćuli uši.
— Devet, dva, osamnaest, sedam, tri — ponovio je Leslie. Tom si je pročistio grlo.
— Govori polakše — napomenuo je. Ovaj put nije razumio. Kako bi se mogao zapamtiti tako dugi niz brojeva?
— Kako? Kako? — zapitao je ljutito dok je Leslie ponovočitao brojeve.
— Tata, ispitivač čita pitanja brže nego ja. Ti...
— Znam ja to dobro — prekine ga Tom osorno. — Vrlo dobro. Dopusti mi da te podsjetim da... da me ti ne testiraš. Ti me samo podučavaš. Provjeravaš... Glupo je da me tako kritiziraš. Glupavo. Moram se spremiti za taj... taj test — napokon je uspio reći iznerviran i postupkom svoga sina i činjenicom da mu bježe riječi koje traži.
Leslie je slegao ramenima i pogledao u test.
— Devet, dva, osamnaest, sedam, tri — ponovi polako.
— Devet, dva, osam, sedam...
— Osamnaest, sedam, tata.
— Pa to sam i rekao.
— Rekao si osam.
— Misliš li da ne znam što govorim?
Leslie na trenutak sklopi oči.
— Dobro, tata — popustio je.
— No, hoćeš li ponovo pročitati ili nećeš? — kiselo će Tom.
Leslie je pročitao brojeve, a zatim, kad je čuo kako otac ponavlja te brojeve, ne bez greške, okrene glavu prema dnevnoj sobi. Terry je sjedila ukočena lica i šila. Ugasila je radio i Leslie je znao da ona odande može čuti kako starac oklijevajući ponavlja brojeve.
Dobro, razmišljao je kao da razgovara sa svojom ženom, dobro znam, da je star i da više nije ni za što. Ali zar želiš da mu to kažem u lice i zabljem mu nož u srce? Znaš kao i ja da će pasti na testu.

Oprosti mi bar tu moju malu hipokriziju. Sutra će pasti presuda, ali nemoj me siliti da je izgovorim već večeras i ranim ga.
— Mislim da je sad dobro — čuo je oca kako govori ponosno.
Ponovo je pogledao mršavo očevo lice izbrazdano borama.
— Da, tako je — potvrdio je. Imao je dojam da je izdajica kad je vidio osmijeh na očevim usnama. To je zloupotreba povjerenja pomislio je.
— Idemo dalje — napomenuo je i pogledao svoje papire »Što bih pronašao lakše?« zapitao se prezirući sebe zbog takvih misli.
— Požurimo, Leslie — poticao ga je otac. — Nemamo vremena. — Tom je gledao svog sina kako lista papire. Stisnuo je šake. Sutra mu je život u pitanju, a njegov se sin zadovoljava time što rastreseno prevrće test kao da se za 24 sata ništa važno neće dogoditi.
— Hajde, hajde — rekao je osorno.
Leslie je uzeo crvenu olovku i nacrtao kružnicu promjera manjeg od centimetra i pružio olovku i papir ocu.
— Moraš držati vršak olovke iznad kružnice tri minute— napomenuo je iznenadno se prestrašivši da je uzeo pokus koji je morao izbjeći. Vidio je kako očeve ruke dršću gnječeći i dotičući nezgrapno puceta i metalne zatvarače na odjeći. Leslie je progutao slinu i davši znak ocu pritisnuo štopericu.
Tom je duboko udahnuo, nagnuo se nad papir i trudio se da drži nad krugom olovku koja je osjetno titrala. Leslie je vidio kako se nalaktio, što nije bilo dopušteno na testiranju, ali nije ništa kazao. Nije se micao, promatrajući oca. Starčevo je lice izgubilo boju i Leslie je jasno vidio male crvene linije krvnih žila. Promatrao je kožu isušenu poput pergamenta, žućkastu i punu smeđih mrlja.
Osamdeset godina — pomislio je. Što to znači imati osamdeset godina?
Ponovo je pogledao Terry. Ona je također digla glavu i pogledi su im se sreli. Zatim je Terry nastavila šiti.
— Mislim da su već prošle tri minute — javi se stari Tom napetim glasom.
— Minuta i pol — reče Leslie pošto je pogledao u svoj sat i pitajući je li bilo dobro što je opet lagao.
— Pa, gledaj na sat — rekao je otac smeteno dok mu je olovka vidljivo izlazila iz kruga. — to je test, a ne... ne razbibriga.

Leslie je netremice promatrao nestabilnu olovku. Bio je svjestan uzaludnosti te komedije i s gorčinom je pomišljao da nikakav trud s njegove strane ne može spasiti ocu život.
Može još biti sretan što ispitivači nisu djeca, sinovi i kćeri koji su izglasali zakon, pa tako ne mora on na očev dosje zalijepiti natpis »NESPOSOBAN« i time ga osuditi.
Olovka je opet prešla liniju kružnice i vratila se unutar kružnice kad je Tom ponovo naslonio ruku na stol, što bi ga na testu odmah diskvalificiralo.
— Ovaj sat ne ide! — odjednom će bijesno Tom. Leslie je zadržao dah i pogledao na sat: dvije i pol minute.
— Tri minute — najavio je, a Tom bučno baci olovku na stol.
— Evo! — reče. — Glupi pokus. — U glasu mu sjeta —To ništa ne dokazuje. Baš ništa.
— Hoćeš li da prijeđemo na pitanje o novcu tata?
— Jesu li sad ona na redu? — zapitao je Tom pogledavši sumnjičavo na papir.
Da lagao je Leslie znajući da otac slabo vidi premda nikad nije htio priznati da su mu potrebne naočale. — Ali, čekaj, još su neka prije toga — doda smatrajući da će ova bitilakša. — Pitat će koliko je sati.
— Glupa pitanja. Što oni... — pružio je ruku preko stola ljutito i zgrabio sat pa pogledao na brojčanik. — Deset i petnaest — rekao je prezrivo.
Leslie je nagonski, bez razmišljanja viknuo:
— Nije, tata! Sad je jedanaest i petnaest!
Ta je činjenica djelovala na oca kao pljuska. Kad se sabrao, iznova je dohvatio sat i pogledao ga dok su mu usne neznatno podrhtavale.
Leslie je imao neugodan predosjećaj da će starac ostati pri svome da je deset i petnaest.
— Ma da, to sam i htio reći — reče Tom iznenada osorno.— Zareklo mi se. Očito je jedanaest i petnaest, to svatko može vidjeti. Jedanaest i četvrt. Taj sat ne vrijedi. Brojke su preblizu. Treba ga baciti. Evo. .
— Tom posegne rukom u džep prsluka i izvadi svoj zlatni sat. — To je sat — ponosnoje rekao. — On pokazuje točno vrijeme već... šezdeset godina! To se zove sat! A ne ovakav!
Bacio je Lesliejev sat i on se otkotrljao i staklo se razbilo.
— Pazi ovo... — primijetio je da sakrije zbunjenost — Tko bi rekao

da ne može podnijeti... — Izbjegao je Lesliejev pogled promatrajući svoj sat. Usne su mu se zgrčile kad je otvorio poklopac i ugledao Marynu fotografiju. Imala je 30 godina, anđeosko lice i pozlaćene uvojke. »Hvala bogu«, pomislio je, »ona se nije morala podvrgavtti tim testovima. Bar ju je to mimoišlo«. Tom nikad nije vjerovao da bi mogao smatrati Marynu smrt sretnom okolnošću, jer joj je tad bilo57 godina i nije doživjela poniženja testiranja. Zatvorio je sat i stavio ga u džep.
— Ostavi mi taj svoj sat — rekao je oporo. — Sutra ću se pobrinuti da mu stave dobro... dobro dobro staklo.
— Ne treba, nije to ništa, tata. To je samo stari sat.
— Hoću. Prepusti to meni i ja ću ti staviti novo, novo staklo, neslomljivo. Ostavi mi ga.
Tom je sada počeo odgovarati na pitanju o svotama novca, npr: »Koliko četvrtina ima u pet dolara? Koliko vam ostaine ako vam od dolara oduzmemo 36 centi?«
Pitanja su bila pisana i Leslie je čekao sa štopericom u ruci. U stanu je vladala tišina, sve se činilo normalno i u redu dok su ovako sjedili a Terry šila u dnevnoj sobi. Ali baš je to bilo strašno.
Život je tekao dalje svojim uobičajenim tokom. Nitko nije govorio o smrti. Vlada bi starcima upućivala pozive za testiranje, i oni koji ne bi prošli upućivani su u službeni medicinski centar da ondje dobiju propisanu injekciju. Zakon je funkcionirao, stopa smrtnosti se stabilizirala, populacija se službeno održavala u određenim granicama bez protesta. Ali država je ubijala one koje su ljudi voljeli.
— Ne moraš tako buljiti u taj sat — rekao mu je otac. — Mogu ja riješiti te zadatke a da ti i ne budeš ovdje i zagledavaš u sat.
— Ali, tata, ispitivači će gledati na sat.
— Ispitivači su ispitivači — namrgođeno će Tom. — A ti nisi ispitivač.
— Tata, ja ti pokušavam pomoći...
— No, pa onda mi pomozi, hajde, pomozi mi. Ne zuri u taj sat.
— Ali ti ideš na testiranje, tata, a ne ja — reče mu Leslie i obli ga rumenilo od ljutnje. — Ako...

— Jest, ja idem na test! — vikne otac u iznenadnom bijesu. — Pobrinuli ste se za to, ha? Sve ste učinili da... da...da... — Opet nije

našao pravu riječ, u njemu se skupljao bijes.
— Ne moraš vikati, tata.
— Ne vičem!
— Tata, djeca spavaju — javila se Terry.
— Što se to mene tiče! — Tom zašuti i zavali se u stolac, olovka mu ispadne iz ruke i otkotrlja se po stolu. Starac je podrhtavao, mršava su mu se prsa dizala i spuštala ubrzano, ruke su se nehotično grčile na koljenima.
— Da nastavimo, tata? — zapita Leslie suzdržavajući ljutnju i nervozu.
— Ne tražim ja mnogo — promrmlja Tom kroz zube. — Ne tražim mnogo u životu.
— Hoćemo li nastaviti, tata? Otac se podiže u stolcu.
— Ako imaš vremena — primijetio je polako i uvrijeđeno. — Ako imaš vremena za to.
Leslie je pogledao papire pred sobom, prsti su mu nervozno stiskali uvezane listove. Psihološka pitanja? Ne, nije mu to mogao postaviti. Kako da svoga oca od 80 godina zapita nešto o seksualnim problemima? Njemu, rigoroznom, da postavi takva pitanja, kad svaku i bezazlenu primjedbu smatra opscenom?
— Onda? — zapita starac glasnije.
— Čini se da ovdje nema više ništa — odvrati Leslie. — Već radimo četiri sata.
— A one strane koje si propustio?
— Većinom je to... fizički test, testiranje tjelesnih vještina...
Očeve su se usne zgrčile i on se uplaši da starac opet ne primijeti nešto u vezi s tim. No starac je samo promrmljao:
— I onda računaj na prijatelja! Baš zgodan tip!
— Tata, ti... — nije nastavio. Bilo je uzaludno raspravljati. Tom je zacijelo znao da mu dr Trask ne može izdati potvrdu o zdravlju za taj test kao što je to učinio u tri prethodna testiranja. Znao je Leslie koliko je starac bio zlovoljani uznemiren zato što će se morati svlačiti i pojaviti pred liječnicima, koji će ga pretraživati i pipkati posvuda i postavljati mu neugodna pitanja. Znao je da se Tom boji trenutka kad će ga pri oblačenju netko promatrati kroz neku rupu i bilježiti kako se oblači. Znao je koliko mu je ogavno pri pomislida će ga za vrijeme ručka u kantini u toku ispitivanja gotovo cijeli dan

netko uhoditi da bi vidio hoće li mu ispasti viljuška ili žlica, hoće li prevrnuti čašu s vodom ili se zaprljati umakom po košulji.
— Tražit će sa ispišeš svoje ime, prezime i adresu — spomene Leslie kako bi starac zaboravio na liječnički pregled, znajući koliko je otac ponosan na svoj lijepi rukopis
Hineći zlovolju, starac je uhvatio olovku. »Ala će zinuti«— pomislio je starac dok je olovka klizila papirom: Thomas Parker, Brighton Street 2719. Blairtomn. New Yok.
— I datum — podsjeti ga Leslie.
»17. siječnja 2003« — zapisao je starac i neka ledena ruka počela mu je trgati utrobu. Test je bio dogovoren za sutra...

Ležali su jedno kraj drugog, ali nisu spavali. Jedva su i progovorili, pa kad se Leslie nagnuo da je poljubi i zaželi joj laku noć, ona je promrmljala nešto nerazumljivo. Okrenuose prema njoj i uzdahnuo. Ona je u mraku otvorila oči
— Spavaš7 — tiho ga je zapitala
— Ne — odvratio je i šutio. Čekao je da ona povede razgovor. No, kako ona nije počinjala, nakon nekog vremenaon doda: — Evo... tako je to. Sad možemo samo čekati. — Govorio je iako mu se nije svidjelo što govori. Previše melodramatski. Terry nije odmah odgovorila, a zatim, kao da jemnogo razmišliala, primijeti:
— Misliš li da ima izgleda da... Leslie se ukoči čuvši to pitanje.
— Nema, nikad neće uspjeti — Čuo je kako je Terry progutala slinu. »Nemoj mi sada reći« pomislio je, »nemoj mi zamjeravati što to ponavljam već petnaest godina. Znam. Govorio sam to jer sam mislio da je istina.« Iznenada požali što nije već prije nekoliko godina podnio zahtjev za odvajanje od oca. Oni su ga se svakako morali riješiti: za nihovo dobro i dobro njihove djece. Ali kako da to izraze riječima a da se pri tome ne osjeća kao ubojica? Ne može jednostavno reći: »Nadam se da stari neće proći i da će ga ubili.« A ipak, sve je drugo bio hipokritični eufenizam, jer se mislilo drukčije. Sjećao se kako su se služili i svim mogućim argumentima da bi se izglasao taj zakon: medicinskom terminologijom, grafikonima, koji su pokazivali opadanje poljoprivredne proizvodnje i pad životne razine, prijetnju od gladi, opadanje razine zdravlja. A sve su to bile laži. Očigledne i nepotrebne laži, jer je zakon izglasan zato što su

ljudi željeli biti u miru i živjeti po svojoj volji.
— A ako uspije, Leslie? — zapitala je Terry. Osjetio je kako mu se prsti zabijaju u madrac.
— Leslie? — javila se opet.
— Ne znam, draga — rekao je.
Ženin je glas u mraku zvučao odlučno, na rubu strpljivosti.
— Moraš znati — napomenula je. On je nervozno okrenuo glavu na jastuku.
— Misli na nešto drugo, draga — rekao je molećivo. — Molim te.
— Leslie, ako prođe na testiranju, ostat će ovdje još pet godina. Pet godina, Leslie! Znaš li što to znači?
— Ne može ga položiti.
— Jimmy! — zapovjednički će Terry.
— A ako uspije, unatoč svemu?
— Terry, nije znao odgovoriti na tri četvrtine pitanja. Gotovo i ne čuje, slabo vidi, srce mu je slabo, boluje od artritisa. — Leslie je nemoćno udarao rukom po krevetu. — Neće ga pustiti ni na liječnički pregled — dodao je grčeći se od mržnje prema sebi što pred ženom unaprijed osuđuje starca.
Kad bi samo mogao zaboraviti prošlost i vidjeti svoga oca onakvog kakav je bio sada: beskorisna starca, trabunjalo koje im se miješalo u život. Ali je teško bilo zaboraviti kako ga je volio i poštovao, teško je bilo zaboraviti šetnje i izlete u prirodu, pecanje, duge razgovore uvečer i sve one stvari koje je doživio s njim.
Zato nije nikad imao hrabrosti da podnese zatjev. A bilo bi to najjednostavnije, jednostavnije nego čekati testiranje svake pete godine. No, to bi značilo jednim potezom pera okončati očev život, zatražiti od države da se otarasi starca kao da je otpad. Nikako nije mogao to učiniti.
Ipak, ocu je sada 80 godina, i unatoč odgoju i načelima koji su im bili utuvljeni u glavu Terry i on su se strašno bojali da će stari Tom proći na testu i živjeti s njima još pet godina... pet godina prekopavanja po kući, davanja djeci naređenja suprotna od naređenja roditelja, pet godina razbijanja predmeta, pet godina u toku kojih će željeti pomoći a samo će im smetati i učiniti od njihova života žrtvu jer se moraju suzdržavati od kritika.
— Bolje bi bilo da spavaš — rekao je Leslie ženi.

Budilica je zvonila u šest sati. Leslie se nije morao dizati tako rano, ali je htio reći ocu »do viđenja«. Ustao je, tiho se obukao da ne probudi Terry. Ipak se ona probudila i promatrala ga. Podigla se na lakat i pospano gledala.
— Ustat ću da ti spremim zajutrak — rekla je.
— Ne moraš — odvratio je Leslie. — Ostani u krevetu.
— Nećeš da ustanem?
— Ne uzbuđuj se, draga. Odmaraj se. Ona je legla i okrenula se tako da joj ne vidi lice. Nije shvaćala zašto Leslie ne želi da ona ustane. Da li zato da ne vidi njegova oca ili zbog testa? Nije mogla suzdržati suze, ali se ukočila dok se vrata sobe nisu zatvorila, a onda je briznula u plač
Vrata očeve sobe bila su otvorena kad je Leslie prošao kraj njih. Pogledao je unutra i vidio kako Tom sjedi sagnut na krevetu i veže vezicu na cipeli. Vidio je kako mu kvrgavi prsti podrhtavaju motajući oko vezica.
— Sve u redu, tata? — zapitao je. Otac ie iznenađen digao glavu.
— Zašto si ustao tako rano? — zapitao je.
— Htio sam doručkovati s tobom — odgovorio je Leslie. Neko vrijeme su se šuteći gledali, a zatim se otac sagnuo i nastavio vezati cipele.
— Nije bilo potrebno — samo je rekao.
— A ipak ćemo doručkovati — primijetio je Leslie i otišao da ne mora raspravljati s ocem.
— Ovaj... Leslie... — Leslie se okrenuo. — Nadam se danisi zaboravio ostaviti sat. Odnijet ću ga danas uraru da metne pošteno, neslomljivo staklo.
— Ma to je stari sat, tata — pobuni se Leslie. — Ne vrijedi ni pet centa.
Otac odmahne glavom i rukom odbaci prigovor.
— Nije važo. Ja to želim načiniti.
— Dobro, tata. Ostavit ću ga na stolu u kuhinji.
Otac ga je neko vrijeme gledao nekako neodređeno, a zatim se opet, više impulzivno nego svjesno, dao na žniranje. Leslie je neko vrijeme gledao sivu kosu i mršave drhtave prste, a zatim se udaljio. Sat je još bio na stolu u blagovaonici. Leslie ga je uzeo i odnio u kuhinju. Starac je vjerojatno cijele noći mislio na taj sat, inače se ne

bi sjetio.
Leslie je stavio vodu u rezervoar kavovara i pritisnuo dugme na peći kako bi ispržio dvije porcije jaja sa šunkom. Otac je došao za četvrt sata. Bio je obukao plavo odijelo, cipele je brižljivo olaštio i očistio nokte, počešljao se. Nikad nije izgledao tako dotjeran i tako star. Pogledao je u kavovar.
— Sjedni, tata — rekao je Leslie. — Ja ću te poslužiti.
— Pa nisam nemoćan — odvratio je otac. — Samo sjedi. Leslie se uspio nasmiješiti.
— Spremio sam za nas jaja sa šunkom.
— Nisam gladan — odvratio je otac.
— Morao bi nešto pojesti, tata.
— Nikad nisam osobito jeo ujutro — rekao je ukočeno otac okrenut prema grijalici. — Ne volim to, nije dobro za želudac.
Leslie je skrenuo pogled i licem mu je prošao izraz nemoći i obeshrabrenosti. »Zašto sam ustao?« — pomisli s osjećajem uzaludnosti. »Samo se grizemo«.
Ne, ne... njegova će smrt biti olakšanje.
— Jesi li dobro spavao, tata? — zapitao je.
— Jasno da sam dobro spavao — odvrati starac. — Ja uvijek dobro spavam. Valjda ne misliš da ne bi dobro spavao zato što morao ići na... taj... — Zašutio je i prijekorno pogledao Leslieja. — Gdje je taj sat? — prozbori zapovjednički.
Leslie je umorno uzdahnuo i pružio mu sat. Otac mu se nesigurno približi i uzme sat.
— Loša roba — rekao je. — Zbilja loša! — Stavio je sat u džep kaputa. — Stavit će dobro i neslomljivo staklo.
— Odlično, tata — Leslie je kimnuo glavom.
Kava je bila gotova i stari je Tom ulio kave u dvije šalice. Leslie se digao u ugasio pećnicu. Sad ni njemu nije bilo do jaja sa šunkom. Sjedio je sučelice strogom očevu licu. Topla kava teško mu je išla kroz grlo. Bila je loša, ali se Leslieju činilo da toga jutra ništa i nije bilo dobro.
— Kad moraš doći onamo, tata? — zapitao je oca da bi prekinuo tišinu.
— U devet sati.
— Hoćeš li da te povezem svojim kolima?

— Ne, neću — reče otac kao da govori djetetu. — Metro je sasvim dobar za mene. Stići ću na vrijeme.
— Dobro, tata — rekao je Leslie i zabio pogled u kavu. Trebalo je smoći neku riječ, ali nije mogao. Tišina ih je pritiskala neko vrijeme dok je Tom pio crnu kavu kratkim gutljajima, polako i metodično. Leslie je nervozno oblizivao usne i nastojao sakriti podrhtavanje. Treba govoriti, o — mislio je — samo govoriti, o prijevozu, o kolima, o metrou, o ispitima, o rokovima nakon testa, premda su obojica znala da osuda na smrt može uslijediti istoga dana.
Požalio je što je ustao. Bolje bi bilo da se probudio i ustanovio da je otac već otišao. Poželio je da može ustati jednoga dana i naći očevu sobu praznu, bez njegovih odijela, crnih cipela i radnog odijela, bez njegovih rupčića, čarapa, naramenica, brijaćeg pribora, svega što bi dokazivalo da je nestao jedan život
Ali stvari se neće odvijati tako. Bude li Tom pao na testiranju, proći će nekoliko tjedana prije nego što dobije poziv, pa još nekoliko tjedana prije dana označenog na završnom pozivu. Bit će to dugo i strašno čekanje, a dotle će se spremati njegove stvari kojih se želi riješiti ili ih pokloniti. Zatim će to biti zajednički ručkovi, neugodni razgovori, pa posljednja večera i dug put do vladina centra, ulazak u bučno dizalo i napokon...
Zaboga!
Ustanovio je da dršće kao list i da je na rubu plača. Uspravio je glavu iznenađeno kad se otac digao.
— Sad moram ići — rekao je Tom. Leslie je pogledao na zidni sat.
— Ali tek je 7.15 sati — reče tragično. — Ne moraš toliko dugo...
— Volim doći na vrijeme — odlučno će otac. — Uvijek sam mrzio zakašojavanje.
— Ali, tata, do grada je potreban jedan sat — primijetio je i osjetio čudan dojam praznine u želucu.
Otac je odmahnuo glavom i Leslie je shvatio da ga nije čuo.
— Prerano je, tata — reče glasnije. Glas mu je malo podrhtavao.
— Nije važno— odvratio je otac.

— Ali ništa nisi jeo.
— Nikad ne jedem mnogo ujutro — odgovorio je Tom. — Nije dobro za...

Leslie nije čuo ostatak rečenice o običaju što ga je provodio cijeli život, o obilnim doručcima što se slabo probavljaju i svim ostalim očevim primjedbama. Osjetio je kako ga obuzima strava i neodoljiva želja da se baci oko vrata ocu i da mu kaže neka se ne uzrujava zbog testiranja jer to i nije važno, jer ga oni vole, bit će s njima i oni će se brinuti za njega.
Ipak, nije mogao. Sjedio je ukočen od straha i gledao oca. Nije mogao ni progovoriti kad je otac izašao iz kuhinje i što je mogao ravnodušnijim i mirnijim glasom rekao:
— Do viđenja navečer, Leslie. — Zatvorio je vrata zasobom i hladni je zrak Leslieja zgrabio oko srca. Naglo je ustao i u tjeskobi pojurio kroz kuhinjska vrata pa spazio oca gotovo pred ulaznim vratima.
— Tata!
Tom je stao i okrenuo se iznenađen, a Leslie mu je prilazio slušajući kako mu odzvanjaju koraci u glavi... jedan, dva,tri, četiri, pet... Zaustavio se pred ocem i uspio se blijedo nasmiješiti.
— Mnogo sreće, tata — rekao je. — Do viđenja večeras.— Htio je reći: »Uvjeren sam da ćeš uspjeti«, ali nije mogao.
Otac je kimnuo kratko i diskretno.
— Hvala — rekao je i okrenuo se. Kad su se vrata zatvorila, Leslie je imao dojam da se ona ona postala nepremostiv zid kojim otac nikad više neće proći. Pošao je do prozora i ugledao starca kako polako korača alejom i skreće nalijevo. Vidio je kako se uspravio i živahnim korakom nestao u sivilu jutra.
Leslie je najprije pomislio da pada kiša. No, odmah je shvatio da vlažni zastor koji mu je mutio vid nije bio na prozorima.
Nije bi u stanju da pođe na posao i telefonirao je da je bolestan, pa je ostao kod kuće. Terry je spremala djecu za školu, a kad su doručkovali, Leslie je pomogao ženi da pospremi stol i stavio je posuđe u stroj za pranje. Terry nije ništa spominjala kad je ustanovila da nije pošao na posao. Kao da je njegova prisutnost normalna stvar radnim danom.
Prije podne i poslije podne nešto je čeprkao po radionici, počeo nekoliko poslova ne završivši ih. Oko pet sati ušao je u kuhinju da popije čašu piva dok je Terry spremala večeru. Nije govorio. Zatim je pošao u dnevnu sobu i šetkao pogledajući povremeno kroz prozor u naoblačeno nebo.

— Pitam se gdje je — napokon je rekao došavši u kuhinju.
— Vratit će se — odvratila je žena. Trgnuo se jer mu se činilo da osjeća neko gađenje u glasu. No, brzo se opustio smatrajući da to samo umišlja.
Bilo je 17,40 sati kad se ponovo obukao nakon tuširanja. Djeca su se vratila iz škole i sjela za stol na večeru. Leslie je opazio da je Terry stavila i tanjur za oca i pitao se je li to učinila po navici.
Nije mogao jesti. Rezuckao je meso na komadiće i mazao maslac na pečeni krumpir, ali ih nije stavljao u usta.
— Što je? — zapitao je Jima kad je vidio da dječak želi nešto reći.
— Tata, ako djed ne položi test, dat će mu rok od mjesec dana, zar ne?
Leslie je osjetio kako mu se steže želudac. Pogledao je svoga starijeg sina... »Dat će mu mjesec dana... mjesec dana .. « — čekićalo mu je po mozgu.
— O čemu ti to govoriš? — zapitao je.
— U mom Građanskom priručniku stoji da će se starcima dati mjesec dana života pošto ne polože test. Je li to istina?
— Nije — umiješa se Tommy. — Baka Harryja Senkera dobila je poziv za dva tjedna.
— Kako znaš? — zapita Jimmy svoga devetogodišnjeg brata. — Jesi li vidio?
— Dosta je! — reče Leslie.
— Nisam morao vidjeti — objasni Tommy. — Harry mi je rekao da...
— Rekao sam: dosta!
Dječaci su pogledali oca, čije je lice problijedjelo.
— Ne govorimo više o tome — rekao je.
— Ali zašto...
— Jimmy! — zapovjednički će Terry.
Jimmy je neko vrijeme gledao svoju majku, zatim se vratio tanjuru i večera je protekla u tišini.
Djedova ih smrt ne uzbuđuje, pomisli Leslie gorko, uopće ih ne uzbuđuje. Progutao je slinu i pokušao opustiti ukočeno tijelo. Naposljetku, i zašto bi ih uzbuđivala? Imat će dovoljno vremena da se uzbuđuju. Čemu da se traži od njih da se i oni žaloste? I na njih će dovoljno rano doći red.

Kad su se oko 18,10 sati otvorila ulazna vrata, Leslie se tako naglo digao da je srušio praznu čašu.
— Nemoj, Leslie — rekla je Terry i Leslie je odmah shvatio da ona ima pravo. Otac ne bi volio da mu pođe u susret i obasipa ga pitanjima. Svalio se ponovo na stolicu. Srce mu je lupalo dok je gledao u jelo koje je jedva i taknuo. Držeći viljušku ukočenim prstima, čuo je kako starac prolazi kroz blagovaonicu i penje se stubama. Pogledao je Terrv, kojoj se grlo steglo.
Nije mogao jesti, sjedio je, kratko disao i čeprkao po tanjuru. Čuo je kako su se zatvorila vrata očeve sobe. Terryje stavljala kolač na stol, ali se Leslie ispričao i ustao. Bio je pod stubama kad je izašla i Terry.
— Leslie — rekla je. On je stajao bez riječi. — Možda je bolje da ga pustiš na miru — primijetila je.
— Ali, draga, ja...
— Leslie, da je položio, on bi nam to rekao.
— Ali možda ne zna...
— Da je uspio, znao bi. Oba posljednja puta nam je odmah javio rezultat. Da je uspio, on bi... — zastala je i zadrhtala zamijetivši kako je promatra. U teškoj tišini čula je kako kiša bubnja po prozorima.
Neko vrijeme su se gledali, a zatim će Leslie:
Idem gore k njemu.
— Leslie... — promrmlja ona.
— Neću reći ništa što bi ga moglo pogoditi — napomenuo je. — Idem.
Opet su se pogledali, zatim se on okrenuo i počeo uspinjati stubama korakom slomljena čovjeka. Terry ga je pratila pogledom sa sjetom na licu. Leslie je stajao neko vrijeme pred vratima skupljajući hrabrost. Neću ga uzrujavati — pomislio je. Potiho je pokucao, pitajući se istoga trenutka nije li pogriješio. Možda bi bilo bolje da sam ga ostavio na miru —sjetno je pomislio.
Iza vrata čuo je kako se nešto pomaklo na krevetu, zatimšum koraka.
— Tko je? — zapitao je Tom.
Leslie je duboko udahnuo.
— Ja sam tata.
— Što hoćeš?
— Mogu li te vidjeti? — Iznutra Tom nije odmah odgovarao.
— Pa... — napokon će njegov otac. Leslie je čuo kako korača po

sobi, zatim je čuo šum zgužvanoga papira i napokon su se otvorila vrata.
— Mogu li ući, tata? — mirno će Leslie.Otac je oklijevao neko vrijeme.
— Uđi — rekao je, ali to nije bio poziv već prije kao da je rekao: »Kuća je tvoja, ne mogu ti zabraniti da uđeš u sobu.«
Leslie je htio reći ocu da ga neće smetati, ali nije mogao. Ušao je u sobu i zaustavio se nasred sobe.
— Sjedni — rekao je otac. Leslie je sjeo na stolicu na koju je uvečer Tom vješao svoju odjeću. Otac je sjeo na krevet i nešto zagunđao. Dugo su se promatrali šuteći, kao stranci, čekajući da drugi počne. »Kako je bilo na testu?« — stalno je Leslieju odzvanjalo u glavi pitanje. »Kako je bilo na testu?« Nije mogao izustiti ni riječi. »Kako je bilo..?«
— Pretpostavljam da želiš znati kako je prošlo — napokon će otac svladavajući se s mukom.
— Da — odvrati Leslie. — Ja... — sabrao se. — Da —ponovio je i čekao. Tom je neko vrijeme gledao u pod. Zatim je iznenada podigao glavu i pogledao sina izazovno.
— Nisam ni otišao onamo — rekao je.
Leslie je imao dojam da je iz njega istekla sva snaga.Ostao je nepomičan i gledao oca izgubljenim pogledom.
— Nisam ni namjeravao ići onamo — dodao je otac.
— Nisam namjeravao podvrgnuti se svim onim budalaštinama. Fizički test, duhovni test, pomicanje predmeta na stolu... Bog zna što! Nisam ni namjeravao otići! — Pogledao je sina mračno kao da ga je izazivao da mu kaže da nije imao pravo. No, Leslie nije reagirao. Beskrajno mnogo vremena je prošlo i Leslie je napokon uspio srediti misli i zapitati:
— A što ćeš...sada?
— Ne brini. Ne uznemiravaj se — odvratio je otac, gotovo zahvalan sinu što je postavio takvo pitanje. — Ne brini za svoga oca. Tvoj je otac dovoljno odrastao da se brine o sebi.
Leslie je začuo kako se otvara i zatvara ladica stola i šum zgužvane papirnate vrećice. Okrenuo se prema stolu da vidi da li je još ondje papirnata vrećica.
— Pa...onda... — reče oklijevajući s glupavim izrazomna licu.

— Ne uznemiravaj se zasad — ponovio je otac mirno, gotovo prijateljski. — Nije to tvoj problem. Ti nemaš ništa s tim.
»Ali imam!« — vikao je Leslie u sebi, no nije to i rekao. Nešto ga je u starcu sprečavalo da govori. Neka strašna snaga, dostojanstvo koje nije mogao povrijediti.
— Sad bih se htio odmoriti — rekao je Tom i Leslieja su te riječi pogodile kao udarac u želudac. — »Htio bih se odmoriti... odmoriti...« — odzvanjale su riječi u njegovu duhu kao u dugom tunelu. »Odmoriti se sada... odmoriti se sada...«
Osjetio kao da ga otac gura do vrata. Na pragu se okrenuo i pogledao oca. »Do viđenja« — htio je reći, ali riječi nisu izlazile iz grla.
— Laku noć, Leslie — reče otac i nasmiješi se.
— Tata...
Osjetio je starčevu ruku u svojoj, jaču od svoje, čvršću od svoje. Smirivala ga je. Lijevu očevu ruku osjetio je na ramenu.
— Laku noć, sine — rekao je otac dok su stajali jedan kraj drugoga. Leslie je zapazio da je papirnata vrećica bačena u kut sobe kako je on ne bi opazio.
I sad je stajao u hodniku slušajući kako su se zatvorila vrata. Znao je da otac ne stavlja zasun, ali i da on sad više ne može u njegovu sobu. Dugo je gledao vrata i drhtao. Zatim se udaljio. Terry ga je čekala na dnu stuba.
— Nije ni otišao onamo — rekao je videći ispitavački ženin pogled. Bila je iznenađena. — Otišao je u ljekarnu — dodao je. — Vidio sam papirnatu vrećicu u kutu sobe.... bacio ju je da je ja ne vidim. ali... Činilo se u jednom trenutku da će ona pojuriti stubama gore, ali je to bio samo jedan nagonski pokret.
— Zacijelo je ljekarniku pokazao poziv — rekao je Leslie— i ljekarnik mu je dao.... tablete. Kao svima...
— I što ćemo sada? — zapitala je Terry jedva čujno.
— Ništa — promrmljao je. Podrhtavao je pri svakom udisaju. Pogledao je prema kuhinji i osjetio kako ga je žena zagrlila kao da je htjela da mu prenese svoju ljubav dodirom a ne samo neizgovorenim riječima.
Cijele su večeri sjedili u kuhinji. Kad su djeca otišla u krevet. Terry se vratila i sjela kraj njega. Tiho su razgovarali. Oko ponoći pošli su na spavanje. Kad je prolazio kraj stola u blagovaonici, Leslie je na

stolu spazio sat s novim staklom. Nije se mogao odlučiti da ga dotakne.
Uspeli su se u svoju sobu. Prošli su kraj Tomove sobe. Nikakav zvuk nije dopirao odande. Svukli su se i legli. Terryje navila budilicu kao i svake večeri. Za nekoliko sati uspjeli su zaspati.
U starčevoj sobi je cijele noći vladala tišina. I sljedećeg se dana iz sobe nije čulo ni šuma. Samo tišina.

Riječ urednika

Dragi čitatelju!

»Zar baš sve sf priče, osim onih izrazito katastrofičkih, moraju završili hepiendom?«pitate me, tvrdeći kako ste takav dojam stekli čitajući SIRIUS
— Odgovaram Vam manje riječima a više izborom dvtju priča u ovom broju (ZBOR IZVIĐAČA i TESTIRANJE). Istodobno, ovim riječima odgovaram Vam na prijedlog da ponovo, bar povremeno, obnovim »stari, dobri običaj« i napišem koju riječ o sadržaju tekućeg ili idućeg broja. Dakako, riječ je samo o upozoravanju na poneke priče, a ne o prepričavanju njihova sadržaja. Uvjeren sam, tako, da je priča STROJ ZA DEZINTEGRACIJU vrijedna upozorenja već zbog toga što ju je napisao autor slavnoga Sherlocka Holmesa, a priča JEKA zbog svježe ideje i duhovitog svršetka (makar i od mnogo manje slavnog autora).

— O idućem, 66. SIRIUSU samo nekoliko riječi: naslovna priča je Asimovljeva (s Ivezićevom ilustracijom), poseban biser u tom broju je priča za koju bi svatko pomislio da je domaća da je nije napisao čitateljima SIRIUSA već poznati Harry Harrrison, a tu su i tri minijature našeg Branka Pihača na temu androida. Toliko o tome.
Vaš
Borivoj Jurković

SCAN i OCR: Sekundica
Ispravka: MasterYoda
Prelom: MasterYoda
www.sftim.com

e-knjiga:

Chita(m) 2012.